

מפתח סדרי התנ"ך

עיון בחלוקת התנ"ך ולימודו לפי החלוקה היהודית לסדרים

בצלאל אריאל

כל הזכויות שמורות

מותר לצלם ולהעתיק שלא למטרה מסחרית

להצטרפות ליוזמה, לרכישת חומש "שיבה לבצרון" או חוברת זו, נא לפנות אל:

בצלאל אריאל, ת.ד. 1170 בית אל 9063100

0545919622

beariel@gmail.com

אדר ב' תשע"ו

תוכן העניינים

5.....	מהות היוזמה שבהוצאת חומש "שיבה לבצרון"
9.....	המסר המרכזי: הסדר כמקור ללימוד התודעה היהודית
11.....	חמישה "אבות ערכים" בחלוקה לסדרים
13.....	אמונות והשקפות עולם המובעות בחלוקות לסדרים ולפרקים
15.....	הסדרים: אמונה בגדלות האדם; הפרקים: הדגשת הרוע האנושי (סדרת "כי תצא")
15.....	הטמעת רעיונות זרים על ידי החלוקה לפרקים
16.....	הסדרים: החטא כמשבר בתוך תהליך צמיחה; הפרקים: החטא כעומד בפני עצמו
16.....	הסדר: יצירת האדם; הפרק: חטא אדם הראשון
17.....	הסדר: בית יעקב לכו ונלכה באור ה'; הפרק: מעשה דינה
17.....	הסדרים: מתן תורה; הפרק: חטא העגל
18.....	הסדרים: אירוע שיא הוא פרי תהליך רוחני; הפרקים: ההצלחה עומדת לעצמה
19.....	הסדרים: חמלת ה' על החלשים; הפרקים: מריבות וסכסוכים (סדרת "ויצא")
19.....	הסדרים: ראיה אמונית; הפרקים: ראיה ספרותית (סדרת "מקץ")
20.....	הסדרים: הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקרבנות עולה ושלמים
21.....	ערכי יסוד המודגשים בחלוקה לסדרים
22.....	לְדֹד מְזִמּוֹר, חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה, לֵךְ ה' אֶזְמְרָה
25.....	מלכי ישראל ויהודה בראשי הסדרים
25.....	טובת העם קודמת לטובת המלך
26.....	אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין
27.....	יחסי גומלין בין החלוקה לסדרים וסידור התפילה
28.....	גַּל אֶל ה' מַעֲשֶׂיךָ
29.....	מצוות והבטחות ה' שנאמרו בתורה ומימושן בנביאים ובכתובים
30.....	מגילת אסתר – מגילת סוד הגאולה

31	הצעות לדרכי חשיבה ולימוד
33	עיון בפתיחת הסדר
33	פתיחת סדר חדש לאחר סדר קצר
33	חלוקת פרשה ארוכה לכמה סדרים
34	פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא
35	פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים
35	פתיחת סדר לאחר פתיחת הפרשה : מתן תורה ואיסור אונאה
36	בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות
36	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה
37	עיון במרחב שיוצר הסדר
37	הילכו שנים יחדו בלתי אם-נועדו
38	דצ"ך עד"ש באח"ב
38	סדר שתחילתו וסופו באותו עניין
39	אורך הסדר ומספר פסוקיו מושפעים מתוכנו
40	חכמת סופרים
41	השוואה בין החלוקה לשלוש שנים ובין החלוקה החד-שנתית
41	העקדה וחיי שרה
41	שבעת ימי המילואים והיום השמיני
42	דין זבה וסדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים
42	השוואה בין החלוקה היהודית לחלוקת הפרקים
43	התעלמות החלוקה לפרקים מהחלוקה לפרשיות פתוחות וסתומות
43	בחטא העגל
43	אזהרת עבודה זרה וחובת שמירת שבת ומורא מקדש בסוף סדרת בהר
44	סיום סדרת פינחס
44	המבול

45.....	תפקיד החלוקה לסדרים
46.....	תפקיד חלוקת התורה לסדרים
48.....	תפקיד חלוקת הנביאים והכתובים לסדרים
49.....	הצעות הנוגעות בתוכן ובמהות
51.....	היכן נמצאים הסדרים ?
55.....	חדירת החלוקה הנוצרית לתנ"ך
56.....	כיצד חדרה החלוקה לפרקים לדפוסי התנ"ך
57.....	שינויים במבנה התנ"ך בין המסורה ובין חלוקת הפרקים
58.....	התמרמרות חכמי ישראל על אימוץ החלוקה הנוצרית
59.....	דברי תלמידי חכמים על יוזמת "שיבה לבצרון"
60.....	הסתייגות משינוי מפתח הפסוקים בגלל חשש מבלבול הלומדים
61.....	הרב חיים ישעיהו הדרי (ראש ישיבת הכותל)
61.....	הרב נחום אליעזר רבינוביץ (ראש ישיבת ההסדר ברכת משה שבמעלה אדומים)
61.....	הרב משה גנץ (ראש הכולל בישיבת שעלבים)
62.....	ברכות ליוזמת "שיבה לבצרון"
62.....	הרב שלמה חיים הכהן אבינר (רב הישוב בית אל וראש ישיבת עטרת ירושלים)
62.....	הרב שמואל אליהו (רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל)
63.....	הרב יעקב אריאל (רב העיר רמת גן)
63.....	הרב שאול דוד בוצ'קו (רב הישוב כוכב יעקב וראש ישיבת ההסדר היכל אליהו)
63.....	הרב אלי בן דהן (סגן השר לשירותי דת, לשעבר)
64.....	הרב אלחנן בן נון (רב הישוב שילה)
64.....	הרב שלום הורוביץ (מרבני עיה"ק חברון)

65	הרב זלמן נחמיה גולדברג (חבר בית הדין הגדול לשעבר. ראש בית המדרש במכון לב).....
65	הרב אליקים לבנון (רב המועצה האזורית שומרון וראש ישיבת אלון מורה).....
65	הרב דב ליאור (רב הישוב וראש ישיבת ההסדר ניר בקרית ארבע).....
65	הרב ד"ר אברהם ליפשיץ (ראש מינהל החמ"ד).....
66	הרב יעקב מדן (מראשי ישיבת ההסדר הר עציון).....
67	הרב זלמן מלמד (רב הישוב וראש הישיבה בבית אל).....
67	הרב יעקב פישר (ראש הישיבה התיכונית נווה שמואל שבאפרת).....
67	הרב אברהם צוקרמן זצ"ל (ממייסדי ישיבת כפר הרואה ומראשיה).....
67	הרב יהודה קרויזר (רב הישוב מצפה יריחו וראש ישיבת הרעיון היהודי).....
68	הרב יובל שרלו (ראש ישיבת ההסדר אורות שאול).....
68	הרב יגאל שפרן (ראש מכון מרחבים, ראש מערכת פסקי דין רפואה ומשפט ויו"ר מחלקת רפואה והלכה ברבנות הראשית בירושלים).....
68	הרב אורי שרקי (מרבני מכון מאיר).....
69	מהלכה למעשה
71	ייחודיות חומש "שיבה לבצרון".....
71	מניית הפסוקים והפרשיות לצורך לימוד.....
72	הצטרף ליוזמה.....
73	מפתח הסדרים הנידונים בחוברת
81	לוח השוואת מספרי הפסוקים בתורה בחלוקות לסדרים ולפרקים
97	ראשי סדרים

מהות היוזמה שבהוצאת חומש "שיבה לבצרון"

שובו לבצרון^א
אסירי התקוה
גם־היום
מגיד משנה
אשיב לך:

^א שובו לבצרון. פירוש רש"י – "לכחכם ולכבודכם". תרי עשר, זכריה, פרשה כו, סדר יט, פסוק יג:

מטרתנו היא שלומדי התורה ישתמשו בחלוקה יהודית מקורית לסימון הפסוקים, לעיון וללימוד ולהתמצאות בתנ"ך.

החלוקה לפרקים שמקורה נוצרי, חדרה לתנ"ך עם המצאת הדפוס. לאחר שזכינו לשוב לארצנו ולכונן בה שלטון עצמאי הגיעה העת לתקן עיוות תורני ועוול היסטורי בן מאות שנים ולחזור ללימוד מתוך חומשים המחולקים כהלכה.

חומש "שיבה לבצרון" סודר לפי החלוקה היהודית מתוך אמונה שהגיעה העת להחזיר את כבוד התורה ולימודה למעמדה הראוי,² ובכך לממש גם את קריאתו של הנביא זכריה: "שובו לבצרון אֲסִירֵי הַתְּקֹנָה"³ וכדברי רש"י: "שובו לכוחכם ולכבודכם".

עיון בתורה, לאור מרחבי הלמידה שבחלוקת הסדרים, הוא נדבך חשוב בבירור התודעה היהודית. לימוד המושפע מחלוקת הפרקים הוא מימוש לא מודע לתוכחת הנביא ירמיה "כִּי שְׁתִּיבִי רָעוֹת עֲשֵׂה עֲמִי אֲתִי עֲזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחַצֵּב לָהֶם בְּאֵרֹת בְּאֵרֹת נְשֻׁבִּים אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַמַּיִם"⁴. חזרנו לארצנו. הבה נשוב אל עצמיותנו.

² חשוב להדגיש: חומש "שיבה לבצרון" לא בא לשנות את דפוס הקריאה בתורה הנהוג בקהילות ישראל מאות בשנים. בחומש זה נמצאת החלוקה היהודית לסדרים שמקורה קדום ושקיימת בכתובים מזמן הגאונים. חומש זה מפרסם ומלמד חלוקה זו. ההצעה היא להשתמש בחלוקה זו כמפתח לפסוקי התורה והנ"ך.

³ תרי עשר, זכריה, סדר יט פסוק יג

⁴ ירמיה, סדר א פסוק לב

הגדרות למושגי היסוד שבמאמר זה

סדר הוא "הפרק" היהודי. בתורה 154 סדרים,^ה בנביאים 204 סדרים, ובכתובים 89 סדרים.^י

סדר בתורה הוא פרשת השבוע לפי מנהג ארץ ישראל להשלים את קריאת התורה בשבת בבית הכנסת בשלוש שנים.^ז

פרשה היא פיסקה. ישנם שלושה סוגי פרשיות –

(א) פרשה פתוחה, שתחילתה בראש השורה ובסוף השורה שלפניה רווח של תשע אותיות לפחות.

(ב) פרשה סתומה המתחילה באמצע השורה.^ח

(ג) הפרשה הפותחת את הספר.

סדרה היא פרשת השבוע הנהוגה בימינו על פי מנהג בבל להשלים את קריאת התורה בשנה אחת.

^ה יש רשימות שבהן 167 סדרים בתורה. דיון בנושא זה מובא בעמוד 47 בפיסקה על תפקיד חלוקת התורה לסדרים.

^י יחד 447 סדרים וסימנך "הָלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם שִׁפְחוּהוּ כָּל הָאֲמִיּוֹת. כִּי גָבַר עָלֵינוּ חֲסִדוֹ וְאֱמֶת ה' לְעוֹלָם תְּלַלֶּנָּהּ". תהילים, סדר טז פסוקים סו-סז

^ז כך היא לשון הגמרא במגילה כט עמוד ב, ולשון הרמב"ם בהלכות תפילה בתחילת פרק יג. יש מקורות שנאמר בהם שהקריאה ארכה שלוש שנים וחצי: "בני א"י אין עושין שמחת תורה אלא לשלוש שנים ומחצה, וביום שישלימו הפרשה שקורין בפלך זה אין קורין בזה". אוצר חילוף מנהגים בין בני ארץ ישראל ובין בני בבל, מהדורת ר' בנימין מנשה לוין, ירושלים תש"ב, עמוד 98 סימן מח,

^ח ההגדרות ההלכתיות המדויקות של הפרשיות הפתוחות והסתומות נמצאות ברמב"ם במשנה תורה, ספר אהבה, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק שמיני הלכות א-ב. וכן בשולחן ערוך, יורה דעה הלכות ספר תורה סימן ערה.

המסר המרכזי: הסדר כמקור ללימוד התודעה היהודית

חותם תעודה תתיר סודך שים בלמודה.
 טבור אגן השחר נא אל יחסר המזג.
 ידע את אשר ידעוך מגר עם לא ידעוך.
 כי תשיב לב ציון לכודים אסיגי התקוה.^ט

^ט סיום הסליחה אל תעש עמנו כלה. הציטוט כאן ממחזור רינת ישראל ליום כיפור, הוצאת מורשת, ה' תשנ"ה. נוסח אשכנז עמ' 279.

כל חלוקה מביעה את אמונתו וערכיו של קובע החלוקה.⁷ חלוקה מגדירה מספר פסוקים כיחידת תוכן אחת. ההחלטות המובילות לקביעת הפסוק הראשון (ובמשתמע, גם קביעת הפסוק האחרון) מבוססות על אמונה הקובעת את חשיבות הנושאים⁸ ואת הדברים שראוי להדגיש. קביעות אלו יוצרות את המרחב של היחידה ומטמיעות את הערכים שבהם מאמין מי שקבע את החלוקה.

השקפת העולם של חז"ל, הערכים שרצו להדגיש, המידות הראויות וההתנהגות המצופה מעובד ה' מוטמעות בחלוקת הסדרים. היפוכו של דבר בחלוקת הפרקים. בלית ברירה, השתמש עם ישראל בחלוקה לפרקים במשך 500 השנים האחרונות, והלב דווה על השימוש במפתח הפרקים שמקורו זר לשם לימוד התורה.

חמישה "אבות ערכים" בחלוקה לסדרים

מן הפסוק בראש סדר ה בספר ירמיה אפשר ללמוד את חמשת "אבות הערכים" של כל סדרי התנ"ך:

כִּי אִם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם לֵאמֹר

(א) שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי

(ב) וְהִיִּיתִי לָכֶם לֹא-לֵהִים

(ג) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם

(ד) וְהִלַּכְתֶּם בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֶצְוֶה אֶתְכֶם

(ה) לַמַּעַן יִיטֵב לָכֶם.

וכך אפשר להגדיר ערכים אלו בלשון ימינו:

(א) שמיעה בקול ה', (ב) קבלת מלכות ה',

(ג) ייעודנו כעם ה', (ד) הליכה בדרך ה',

(ה) הבטחת הגמול הטוב.

מסר זה נבחר כפתיחה להפטרת צו.

⁷ וראה בעמוד 68 במכתב ברכתנו של הרב יובל שרלו.

⁸ במהדורה החדשה של חומש קורן נוספו נושאי הסדרים בפתיחת כל אחת מסדרות השבוע, יישר חילם לאורייתא.

אמונות והשקפות עולם המובעות בחלוקות לסדרים ולפרקים

שומרי מצותיו	עוד ישובו לבצרון
נדברים יראיו	בהכשר ויתרון
ויקשב ה' וישמע	ויכתב ספר זכרון
קדוש יי	

^ב פיוט לראש השנה. מחזור רינת ישראל לראש השנה, נוסח אשכנז, הוצאת מורשת, עמ' 178.

לעומת החלוקה לסדרים המושתתת על ערכים יהודיים, יש בחלוקה הנוצרית לפרקים לא מעט משווגות הנובעות מחוסר הבנת המקראות, ולעיתים היא גם משקפת יסודות נוצריים.⁹¹ להלן אשווה בין המקומות שבהם בחרו חז"ל לפתוח את הסדר ובין המקומות שבהם נפתחים הפרקים. פתיחות אלו נמצאות בסמוך זו לזו והן מביעות את הערך שכל אחת מן החלוקות מבקשת להדגיש.

הסדרים: אמונה בגדלות האדם; הפרקים: הדגשת הרוע האנושי (סדרת "כי תצא")

בחלוקה לפרקים בולטת המגמה של הדגשת הרוע האנושי וחטאי האדם בכלל ועם ישראל בפרט.⁹² פרק כג שבספר דברים פותח בדיני גילוי עריות, פרק כד פותח בדיני גירושין "וְהָיָה אִם לֹא תִמָּצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מֵצָא בָהּ עֲרוּת דָּבָר", ופרק כה פותח במריבה בין אנשים "כִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין אָנָשִׁים". הסדרים שם מדגישים את הערכים ואת המידות הטובות, כמובן. סדר יח בדברים פותח בטהרת מחנה ישראל, סדר יט פותח במצווה לקיים התחייבויות "כִּי תִדָּר נָדָר... מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמַר וְעֲשִׂיתָ", וסדר כ פותח במצוות החמלה על העני על ידי הפקרת התבואה שנשכחה "כִּי תִקְצֹר... וְשָׂכַחְתָּ... לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְגֵר לִיתוֹם וְלֹא לְמִנָּה יִהְיֶה".

הטמעת רעיונות זרים על ידי החלוקה לפרקים

כוונה נוספת מוטמעת בראש פרק כד בדברים. נאמר שם שבעל המגרש את אשתו לא יוכל להחזירה, גם אם ירצה, אם בינתיים נישאה לאחר. זו בדיוק טענת "בני ישראל החדשים" הסבורים שה' עזב את ישראל בגלל חטאיהם, ובחר במקומם במינים.

בנביאים ישנו ראש פרק נוסף שנקבע על מנת לחזק טענה זו. פרק ג בירמיה, המתחיל באמצע פרשה, נקבע בפסוק: "לֵאמֹר: הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִלְכָה מֵאֵתוֹ וְהִיטָה לְאִישׁ אֲחֵר, הַיָּשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד? הֲלוֹא חֲנוּף תִּחַנֵּף הָאֶרֶץ הַהִיא! וְאֵת זִנִּית רַעִים רַבִּים, וְשׁוֹב אֵלֶיטִי נָא ה'".

⁹¹ וראה להלן בעמוד 66 במכתב הברכה של הרב יעקב מדן ליוזמתנו.

⁹² לעיתים הניגוד בולט במיוחד. בספר שופטים מתחיל פרק ד בפסוק: "וַיִּסְפּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה' וַאֲהוּד מֵת" לעומתו סדר ג מתחיל בפסוק שלפניו: "וַאֲחֵרֵי הָיָה שְׁמֹר בֶּן עֲנַת... וַיֵּשֶׁע גַּם הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל". וכן, פרק ו שם פותח בפסוק: "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי ה', וַיִּתְּנֵם ה' בְּיַד מִדְיָן שֶׁבַע שָׁנִים" לעומת סדר ד המתחיל בפסוק שלפניו: "כֵּן יִאבְדוּ כָל אוֹיְבֵיךָ ה' וַאֲהַבְיוּ כִצְאֵת הַשָּׁמַשׁ בְּגִבְרָתוֹ וַתִּשְׁקֹט הָאֶרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה".

⁹³ במסכת יומא פו. אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנאמר: "לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִלְכָה מֵאֵתוֹ וְהִיטָה לְאִישׁ אֲחֵר הַיָּשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חֲנוּף תִּחַנֵּף הָאֶרֶץ הַהִיא וְאֵת זִנִּית רַעִים רַבִּים וְשׁוֹב אֵלֶיטִי נָא ה'". ובעקבותיו מסביר בעל מצודת דוד: "אבל אתה ישראל עם כי בעודך תחת זנית באיסור עם אהובים רבים ר"ל עם כי עבדת עכו"ם חלוקות עם כל זה שוב אלי ואקבלך בתשובה". פירוש יהודי זה מנוגד, כמובן, לפירוש חלוקת הפרקים הנוכרית.

הסדרים: החטא כמשבר בתוך תהליך צמיחה; הפרקים: החטא כעומד בפני עצמו

החלוקה לפרקים מדגישה את החטאים, והיא מייחדת להם פרק נפרד כאומרת שהם עומדים בפני עצמם ואין להם תקנה.

פרק ג בבראשית עוסק בחטא אדם הראשון. הוא פותח בפסוק "וַהֲנִיחַשׁ הָיָה עָרוֹם" ומסיים בפסוק "וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם".

פרק לד בבראשית עוסק במעשה דינה. הוא פותח בפסוק "וַתֵּצֵא דִינָה" ומסתיים בפסוק "וַיֹּאמְרוּ הַכְּזוֹנָה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֻתֵּנוּ".

פרק לב בחומש שמות עוסק בחטא העגל. תחילתו בפסוק "וַיֵּרָא הָעָם... קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים" וסופו בפסוק "וַיִּגָּף ה' אֶת הָעָם". חלוקה זו מעצימה את הכישלונות ומסתירה את האפשרות לתקנם מעיני הקוראים.

גישת התורה המשתקפת בחלוקת הסדרים שונה ממנה לחלוטין. המעיין בכתובים ימצא כי לפני כל כישלון ישנם פסוקים העוסקים בעוצמתו הרוחנית של האדם ובאמון שה' נותן בו. לאחר הכישלון מתארת התורה את ההתמודדות עמו ואת הדרך לתיקון ולתשובה. המרחב הלימודי ששורטט על ידי חז"ל בחלוקה לסדרים מביא לידי ביטוי את התהליך השלם המכיל את כל החלקים הללו. נבחן שלוש דוגמות של הבדלים כאלה.

הסדר: יצירת האדם; הפרק: חטא אדם הראשון

דוד המלך מתאר את גדלות האדם במילים "וַתִּחַסְרְהוּ מַעַט מֵאֶלֶּהִים". החלוקה לסדרים בתחילת ספר בראשית עוסקת בהרחבה בנושא זה. סדר ב פותח בכך שהעולם לא התחיל לפעול כל עוד לא נברא האדם: "אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם... וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ... כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֶל־לֵהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה". סדר ג פותח בייחודיות האדם שרק לו יש ידיעה עצמית בטוב וברע ובחירה חופשית לבחור ביניהם: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל־לֵהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לַדָּעַת טוֹב וָרָע". סדר ד המתאר את עשרת הדורות מאדם עד נוח חוזר ומדגיש בפתיחתו את גדלות האדם: "בְּיוֹם בְּרָא אֶל־לֵהִים אָדָם בְּדַמּוֹת אֶל־לֵהִים עָשָׂה אֹתוֹ", וסדר ה פותח בצדקתו של נח: "נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים".

¹⁰ פסוק זה הוא פסוק שני בפרשה סתומה. סימונו כהתחלת פרק הוא חוסר הבנה בסיסי במשמעות החלוקה לפרשיות המשבשת באופן חמור את הלמידה. להלן, בעמוד 43, יורחב הדיון בנושא זה תחת הכותרת: החלוקה לפרשיות פתוחות וסתומות.

¹¹ על פי הרמב"ם במשנה תורה, ספר המדע, הלכות תשובה, פרק חמישי הלכה א

כמה שונה פתיחת חומש בראשית בחלוקה היהודית מפתיחתו לפי החלוקה לפרקים המבליטה את חטא אדם הראשון. כאמור, סדר ב המכיל את החטא פותח בהצהרה שהאדם הוא בחיר הברואים ומסתיים בתיאור סיועו של הקב"ה לאדם לאחר החטא: "וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתָנוֹת עוֹר וַיַּלְבֹּשֵׁם".

הסדר: בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָּה בְּאוֹר ה'; הפרק: מעשה דינה

גם מעשה דינה איננו עומד לעצמו בחלוקה לסדרים. סדר לא בבראשית פותח בפסוק "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שְׁלָם" – יעקב שלם ברוחו ובגופו אף שהתגורר אצל לבן. לאחר מכן מופיע מעשה דינה, אך הסדר אינו מסיים בו וממשיך בתיקון: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֱלִי".

הסדרים: מתן תורה; הפרק: חטא העגל

ההתמודדות של חז"ל עם חטא העגל מעמיקה את הבנתנו בתהליך התשובה. סדר כד מתחיל במינוי בצלאל ובציווי על החובה לשמור שבת גם בשעת בניית המשכן. בהמשך הסדר בא תיאור החטא בעוד משה בראש הר סיני. הפרשה^י המכילה את תיאור החטא פותחת בפסוק: "וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כָּכֹלֹתוֹ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּהַר סִינִי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֲבֹן כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים". אף שעם ישראל כבר שקוע בחטא הקב"ה נותן למשה את התורה. הסדר מסתיים בפסוק "וַיִּנָּחֵם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ".

אמנם ה' ניחם על הרעה, אך בכך לא די. בקשת הסליחה של משה היא התחייבות מצדו להוביל מהלך של תיקון. בכך עוסק סדר כה. בפתיחתו מסופר שמשה מוריד את הלוחות אף שהוא יודע שעם ישראל אמר על העגל "אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ" וְשָׂאֵל. משה למד לנהוג כך מהקב"ה בעצמו שנתן לו את התורה, ובעודה בידיו סיפר לו על האמירה הנוראה הזאת. ואז יורד משה מן ההר ועובר עם העם תהליך ארוך של תיקון עד שבסוף הסדר ה' אומר לו לעלות ולקבל את הלוחות השניים.^{יט}

^י פרשה קכה בחומש שמות והיא פרשה סתומה.

^{יט} ראוי לשים לב ללשון התורה בתיאור החטא והתשובה. כשהקב"ה מבשר למשה על החטא הוא אומר לו "לך רד" (סדר כד פסוק כה) ואכן "ויפן וירד משה מן ההר" (כה, א) לאחר שמשה מעניש את החוטאים ולפניו עושה זאת אומר משה אל העם: "ועתה אעלה אל ה' " (כה, טז), וה' עונה לו: "ועתה לך נחה את העם" (כה, כ) – לא בלשון ירידה אך גם לא בלשון עלייה. לאחר המגיפה בתחילת הפרשה הבאה אומר ה' "לך עלה מזה אתה והעם... ושלחתי לפניך מלאך" (כה, כב-כג). כתוצאה מכך העם מתאבל ואז אומר ה' "רגע אחד אעלה בקרבך" (כה, כו). לאחר הקמת אוהל מועד מבקש משה: "ראה אתה אומר אלי העל..." (כה, לג) ונענה. ואז הוא מצווה: "ועלית בבוקר אל הר סיני" (כה, מו) לקבל את הלוחות השניים.

הסדרים: אירוע שיא הוא פרי תהליך רוחני ; הפרקים: ההצלחה עומדת לעצמה.

כשם שחז"ל בוחנים את החטא ואת הכישלון לאור ההקשר – האירועים שקדמו לו והמעשים שנעשו בעקבותיו, כך הם מתייחסים לאירועי שיא והתעלות כחלק מתהליך העבודה הרוחנית של עם ישראל.

וכשם שהחלוקה לפרקים איננה רואה את החטא בהקשרו הרחב, כך היא מבודדת את אירועי ההתעלות ומנתקת אותם מהתהליכים שקדמו להם.

שני אירועי שיא של התעלות ממשיכים את יציאת מצרים. שירת הים היא התעלות עם ישראל מתוך נס גאולתו על הים, ובהתגלות כבוד ה' על הר סיני זכינו בתורה ובמצוות.

חלוקת הפרקים הזרה קבעה את תחילת פרק טו בחומש שמות בתחילת שירת הים. תחילת פרק כ בחומש שמות נקבעה בפתיחת עשרת הדיברות.

חז"ל קבעו את פתיחת סדר יא בחומש שמות בציווי ה' לנסוע אל תוך הים "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מֶה תַּעֲצֹק אֵלַי דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ". המאמץ הרוחני להיכנס לתוך הים מתוך אמונה עזה בה' הוא ההכנה לנס בקיעת הים והוא הבסיס לדרשת חז"ל על שירת הגאולה העתידית "אֶזְרָא וְיִשִּׁיר" ולא 'אז שר משה ובני ישראל'.

פתיחת סדר טו בחומש שמות נקבעה בפרשה הקודמת לפרשיות עשרת הדיברות. פרשה נג מתארת את הכנות עם ישראל לקבל את התורה, "וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה", וגם "לֵךְ אֵל הָעָם וְקַדְשֵׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָּסוּ שִׁמְלֵתָם. וְהָיוּ נִכְנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי". נמצא שהפרשה העוסקת בהכנות לקראת מתן תורה היא הפותחת את הסדר שבמרכזו עשרת הדיברות.

המקום שבו קבעו חז"ל את תחילתו של סדר זה מיוחד ביותר, ולהלן, בעמוד 35, אתייחס למיקום זה.

הסדרים: חמלת ה' על החלשים; הפרקים: מריבות וסכסוכים. (סדרת "ויצא")

בסדרת "ויצא" מדגישים ראשי הפרקים מתחים וסכסוכים. פרק ל בבראשית פותח בתיאור "וַתִּקְנֶא רָחֵל בְּאַחֲתָהּ". פרק לא פותח בדברי בני לבן: "לָקַח יַעֲקֹב אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאֶבְיָנוּ".

לעומתם, ראשי הסדרים שם מדגישים את חמלת ה' על החלשים. סדר כז פותח בפקידת לאה: "וַיִּרְא ה' כִּי שָׁנְאָה לְאָה", סדר כח פותח בזכירת רחל: "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל וַיִּשְׁמַע אֲלֶיהָ אֱלֹהִים", וסדר כט פותח בהבטחה: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וְלִמְלֹךְתָּךְ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ". ערך זה מודגש גם בסדר ו בבראשית הפותח בזכירת ה' את נח בזמן המבול: "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה".²

הסדרים: ראייה אמונית; הפרקים: ראייה ספרותית. (סדרת "מקץ")

בסדרת "מקץ" סודרו הפרקים לפי התפתחות העלילה. זו ראייה ספרותית של הכתוב. פרק מב בבראשית פותח בפסוק "וַיִּרְא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם". פרק מג פותח בתיאור "וַהֲרַעַב כָּבֵד בְּאֶרֶץ". בפרק מד המתח עולה כשיוסף מצווה להעליל על בנימין "וַיִּצְוֵהוּ אֶת אֲשֶׁר עַל בֵּיתוֹ" ופרק מה פותח בהפתעת הגילוי "וְלֹא יָכַל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק".

לעומת זאת, ראשי הסדרים מדגישים שם את האמונה בה' בעומק חשכת מצרים. הפסוק שבו פרעה, הכופר הגדול המכריז³ בתחילת חומש שמות "לֹא יִדְעָתִי אֵת ה'", מכיר לראשונה במציאות ה', בהשגחת ה' ובהשראת רוחו באדם נקבע לראש סדר לו: "וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל עֶבְדָּיו הִנֵּמְצָא כָּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ". וסדר לח פותח בהצהרת יוסף, מושל מצרים המחזיק בכל עוצמת הדיקטטורה המצרית,⁴ על יראת ה' שלו: "אֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא". ובתפילת יעקב לה' לפני ירידת בנימין למצרים: "וְאֶל-שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רְחֻמִּים" נקבע לראש סדר לט.

² ראוי להשוות בין שתי הזכירות. נח זכה להיזכר רק בצירוף החיה והבהמה שהיו איתו. וכן אנשי נינוה, כמו שמפורש בפסוק האחרון שביונה "וְאֲנִי לֹא אָחוּס עַל נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֵשׁ בָּהּ הָרַבָּה מִשָּׁתֵּים עָשָׂר רְבֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יָמֵינוּ לְשִׁמְאֵלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה". רחל זכתה להיפקד ללא תלות באחרים ובזכות תפילתה.

³ בין אם מדובר באותו אדם ובין אם לאו, זו הייתה העמדה האמונית במצרים.

⁴ לעיני כל הנמצאים איתו ולאוזניהם, ובניגוד להתגלותו לאחיו שבה סילק את כולם מעליו.

הסדרים: הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקרבנות עולה ושלמים

נביאי ישראל הרבו להדגיש שעיקר עבודת ה' היא בציות למצוותיו ובהליכה בדרכיו. עבודת הקרבנות אינה אלא נדבך נוסף בעבודה זו. אלא שפעמים רבות נהגו ישראל בניגוד לציוויי ה' ובאותה שעה הביאו את קרבנותיהם לבית המקדש.

כך נאמר בשמואל: "החפץ לה' בעלות וזבחים, כשמע בקול ה'".^כ וכך אומר הנביא ישעיה: "למה לי רב זבחים... רחצו הזכו הסירו רע מעלליכם מנגד עיני חדלו הרע. למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה".^{כד}

וכך כותב הרמב"ם:^{כה} "ומחמת העניין הזה... רבתה בספרי הנביאים התוכחת לבני אדם על להיטותם לקרבנות, ובאר להם שאינן המטרה החשובה כשלעצמן... ואמר ירמיה כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא [הוציא] אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח. כי אם את הדבר הזה צויתי אותם לאמר^{כו} שמעו בקולי והייתי לכם לא-להים ואתם תהיו לי לעם".^{כז}

גם חלוקת הסדרים תרמה את חלקה למאמץ חינוכי זה. אדגים זאת: סדרת צו פותחת בקרבן עולה. אך ראש סדר ג בויקרא נקבע במנחת כהן גדול, היא מנחת חינוך, הבאה מהצומח. בסדרת אמור שבויקרא כתובה פרשת המועדות. גם שם סדר יח פותח באיסור הבאת בעלי מוס לקרבן וסדר יט בקורבן שתי הלחם^{כח} המובא מהצומח. גם בסדרת פינחס מתחיל הסדר^{כט} בחג השבועות במנחת שתי הלחם.

הסדר היחיד בחמישה חומשי תורה הפותח בקרבן הוא סדר ב בויקרא העוסק בקורבנות חטאת ואשם^ל שבהם אין חשש שהמקריב יטעה לחשוב שה' זקוק לקרבן זה. בספרים שנכתבו אחרי ירמיהו ישנם סדרים שעניינם קרבנות ורובם קרבנות לעתיד לבוא כשישראל יעבדו את ה' כראוי.^{לא}

^כ שמואל, סדר ט פסוק ה

^{כד} ישעיה, סדר א פסוק יא ופסוקים טז-יז. ועיין גם במאמרו של הרב ד"ר יהושע רוזנברג "הזבחים ומנחת הגשתם לי במדבר?" עיונים בספר עמוס, שבאתר דעת.

^{כה} מורה הנבוכים בתרגום הרב קאפח, חלק שלישי פרק לב, עמוד שני טור ימני.

^{כו} פסוק זה צוטט בתחילת המאמר ככולל את תוכן כלל סדרי התנ"ך בחמישה "אבות ערכים".

^{כז} הרמב"ם ציטט את הפסוק באופן חלקי והשמיט את סופו: "והלכתם בכל הדרך אשר אצוה אתכם למען ייטב לכם".

^{כח} גם לפי שיטת קסז סדרים הסדר המתחיל בפרשה הקודמת, עוסק בקורבן העומר המובא מהצומח.

^{כט} במדבר, סדר כה

^ל גם ראש סדר כו ביחזקאל עוסק בקורבנות מנחה, חטאת ואשם. בראש סדר יב ביחזקאל כתוב ריח ניחוח. ובספר ויקרא, סדר ב פסוק לא כתוב ריח ניחוח על חטאת יחיד.

^{לא} ביחזקאל סדרים כז, כח – בתיאור מקדש שלישי. בתרי עשר סדר כא – בסיום נבואות הגאולה של זכריה. בעזרא סדר ד – בתיאור שיבת ציון. בדברי הימים סדר ג – בתיאור חנוכת המשכן במדבר.

ערכי יסוד המודגשים בחלוקה לסדרים

אמר רבא : ...

וְאֵלָא עֲלָמָא אֲמַאי קָא מְקַיִים? [העולם על מה הוא מתקיים? תרגום הרב עדין אבן ישראל (שטיינזלץ)]

אֶקְדוּשָׁה דְּסִינְרָא

ואיהא שמיה רבא דאגדתא

שנאמר : אֶרְץ עֵינָתָה כְּמוֹ אֶפֶל צְלָמוֹת וְלֹא סְדָרִים [איוב ב, קלא]

הא יש סדרים תופיע מאופל.

[תלמוד בבלי, מסכת סוטה דף מט.]

רש"י : סדרים – סדרי פרשיות דתורה.

לְדוֹד מִזְמוֹר, חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה, לֵךְ ה' אֲזַמְרָה^{לב}

הנהגת ה'

וּמִצִּיּוֹן אֲנִי לִלְכֹת בְּדָרְכִים הָאֵלֹהִים הַבִּינִינִים וְהִם הַדָּרְכִים הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים שֶׁנֶּאֱמַר וְהִלַכְתָּ בְּדָרְכָיו. כֵּן לְמִדּוֹ בְּפִרְשׁ מִצְוָה זוֹ. מָה הוּא נִקְרָא חֲנוּן אִם אֶתָּה הָיָה חֲנוּן. מָה הוּא נִקְרָא רַחוּם אִם אֶתָּה הָיָה רַחוּם. מָה הוּא נִקְרָא קְדוֹשׁ אִם אֶתָּה הָיָה קְדוֹשׁ. וְעַל דָּרָךְ זוֹ קָרְאוּ הַנְּבִיאִים לֵאמֹר בְּכָל אוֹתָן הַכְּנוּיִן אֲרָךְ אִפְסִים וְרַב חֶסֶד צָדִיק וְיֵשֶׁר תָּמִים גִּבּוֹר וְחֹזֶק וְכִיּוּצָא בָּהֶן. לְהוֹדִיעַ שֶׁהֵן דָּרְכִים טוֹבִים וַיְשָׁרִים וְחַיִּב אָדָם לְהִנָּהֵג עֲצֻמוֹ בָּהֶן וּלְהַדְמוּת אֱלֹהֵי כְּפִי כָחוּ.^{לג}

ראינו לעיל את הדגשת רחמי ה' על ברואיו^{לד} בחלוקה לסדרים. כך נפתח סדר יא בירמיה "שירו לה' הללו את ה' כי הציל את נַפְשׁ אֲבִיוֹן מִיַּד מַרְעִים", ובראש סדר יא בשמואל: "וַיֹּאמֶר דָּוִד ה' אֲשֶׁר הַצַּלְנִי מִיַּד הָאָרִי וּמִיַּד הַדָּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה".

הנהגת היחיד

במקביל לסדרים הפותחים בחמלת ה' עלינו, פותחים סדרים רבים ביחס הנדרש מאתנו כלפי זולתנו ובמיוחד כלפי החלשים בחברה. נושא זה מודגש בחמש מצוות שנבחרו להיות פתיחות סדרים.

סדר יז בשמות פותח באיסורי נְגִישָׁה וְנִשְׁךְ בַּהֲלוּואָה: "אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׁה לֹא תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נָשֶׁךְ".

סדר כ בויקרא פותח באיסור הוֹנָאָה מִמוֹן: "וְכִי תִמְכְּרוּ... אֶל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אֶחָיו^{לה}".

סדר כא שם פותח במצווה להחזיק ידו של מי שנחלש: "וְכִי יִמּוֹךְ אֶחָיֶךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחֲזַקְתָּ בּוֹ".

סדר יג בדברים פותח בחובת הלוואה לא ביון: "לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְבְּךָ וְלֹא תִקַּפֵּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחָיֶךָ הָאֲבִיוֹן".

סדר כ בדברים עוסק במצוות שכחה: "...וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בְּשָׂדֶךָ לֹא תָשׁוּב לִקְחָתוֹ לַגֵּר לִיתוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה יִהְיֶה..."

בשני אירועי משבר קיצוניים, מות שאול ויהונתן ומעשה פילגש בגבעה, מצוין ערך זה. גם בשיא חשכת חטאו של שבט בנימין היה צדיק בגבעה שהכניס אורחים. סדר יג בספר שופטים פותח: "וַיֹּאמֶר הָאִישׁ הַזֶּקֶן שְׁלוֹם לָךְ רַק כָּל מַחְסוֹרְךָ עָלַי רַק בָּרְחוּב אֶל תֵּלֵן". סדר יט בשמואל פותח ומדגיש שגם מי שעסקה באיסור שעונשו מיתה בידי אדם, אשת בעלת האוב, ריחמה על שאול: "וְלֹאֲשֶׁה עָגַל מִרְבֵּק בְּבֵית וְתִמְהָר וְתִזְבְּחָהּ וְתִקַּח קֶמַח וְתִלֵּשׁ וְתִפְּחֶהּ מִצוֹת".

^{לב} פסוק זה הוא ראש סדר יד בתהילים.

^{לג} משנה תורה לרמב"ם, ספר מדע, הלכות דעות, פרק א, הלכות ה-ו.

^{לד} בדיון בו השוונו בין ראשי הסדרים וראשי הפרקים בסדרת ויצא. (עמוד 19)

^{לה} גם סדר זה הוא באמצע עניין [דיני שנת היובל], וגם שם בחרו חז"ל להדגיש את העניין שנראה להם החשוב מכל.

בשני ראשי סדרים מדגיש יחזקאל שזו דרך הצדיק. בסדר י הוא עוסק בצדיק מעיקרו: "בַּחֲקוֹתַי יִהְיֶה וּמִשְׁפָּטִי שָׁמַר לַעֲשׂוֹת אֶמֶת צִדִּיק הוּא חֵיהּ יִחְיֶה נָאִם ה' אֱלֹהִים". בראש סדר כ הוא מדבר על רשע החוזר בתשובה: "כָּל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא לֹא תִזְכָּרָנָה לוֹ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עָשָׂה חֵיו יִחְיֶה".

סדר ו שבירמיה פותח בפסוק: "כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשָּׂכֵל וְיִדְעֵ אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּאֶרֶץ כִּי בְּאֶלֶה חֲפָצַי נָאִם ה' ". וכך כתב הרב יהודה איזנברג:

כאשר חיפש רמב"ם פסוק לסיים בו את הספר מורה נבוכים, חיפש פסוק שיבטא את הדרישה לשלמות האדם. פסוק שימצא במשפט אחד את כל מה שרמב"ם הטיף לו במורה נבוכים, שיתאר תמצית האדם במשפט אחד... ומה אומר ירמיהו? אל יתהלל חכם בחכמתו, ואל יתהלל הגיבור בגבורתו, אל יתהלל העשיר בעושרו. כי אם בזאת יתהלל המתהלל: השכל וידוע אותי. לא החכמה ותכונות הנפש הטובות הן סיבה לאדם להתהלל בהן, לא הגבורה, ובוודאי לא העושר. בדבר אחד ראוי לו לאדם להתהלל: השכל וידוע אותי. ובלשונו של רמב"ם: "השלמות שראוי להתהלל בו ולבקשו הוא ידיעת האלוהות, שהיא החכמה האמיתית."

תכלית האדם, מסביר רמב"ם את דבריו של ירמיהו, היא להכיר את הא-להים, להבחין בכך שהוא משגיח על הברואים ומנהל את העולם, ולאור הבנה זו ללכת בדרכים שקבע לנו: לעשות חסד, צדקה ומשפט.¹⁰

הנהגת הציבור

לצד חובת היחיד ליחס ראוי והוגן כלפי החלש והמוחלש בחברה עומדת גם החובה הציבורית למשפט וצדקה. סדרים רבים עוסקים במימוש ערך זה, אביא מספר דוגמות:¹¹

סדר יד בדברים פותח בחובת החברה למימוש: "שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֵּן לָךְ... וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשְׁפָּט צֶדֶק". ראש סדר ט במלכים יעוד מלך ישראל: "בְּאַהֲבַת ה' אֶת יִשְׂרָאֵל לְעַלְם וְיִשְׁימָךְ לְמַלְךְ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וּצְדָקָה".¹²

בראש סדר ג בירמיה מבואר שזה הבסיס להצלת העם: "אִם יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט מִבִּקֵּשׁ אֲמוֹנָה וְאֶסְלַח לָהּ". בראש סדר ד בישעיה מבואר שזה יסוד מלכות בית דוד: "לִם רְבֵה [לְמַרְבֵּה] הַמְּשָׁרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין קֶץ עַל כֵּסֶּא דָּוִד וְעַל מַמְלַכְתּוֹ לְהַכִּין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצְדָקָה מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם קִנְיָתָהּ ה' צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה זֹאת". וכך גם בראש סדר ז שם: "וְהִיבֹן בְּחֶסֶד כֵּסֶא וְיֵשֵׁב עָלָיו בְּאַמֶּת בְּאֶהֱל דָּוִד שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהֵר צֶדֶק".

¹⁰ הרב יהודה איזנברג. שיחות בספר ירמיהו. <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/achronim/jer09.htm>

¹¹ ראשי סדרים נוספים: תרי עשר סדרים ג-יב.

¹² השווה לראש סדר טו בדברים: "ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי".

מלכי ישראל ויהודה בראשי הסדרים

21 ראשי סדרים^{לט} עוסקים^מ במלכי ישראל. בספר שמואל הם מתארים את אישיותו המוסרית של המלך ואת בחירתו למלכות על ידי הקב"ה. שני ראשי סדרים עוסקים בשאול: "בַּחֹר וְטוֹב וְאִין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ", "הֲרֵאִיתָם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ ה' כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל הָעָם". חמישה עוסקים בדוד. אחד עוסק באישיותו: "יָדַע נָגַן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וְנָבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תָּאֵר וְה' עִמּוֹ". שלושה עוסקים בהשגחת ה' עליו ואחד פותח בפסוק שבזכותו נודע כמי שהקים עולה של תשובה: "וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נָתָן חֲטָאתִי לַה' ". בספר דברי הימים זכו שלושה מלכים צדיקים להופיע בראש סדר: יהושפט, יואש ויאשיהו. שלושתם יחד עם עוד ארבעה מלכים צדיקים זכו בשמונה ראשי סדרים בספר מלכים, כאשר חזקיהו זוכה לשניים ויאשיהו לשלושה.^{מא}

הרעיון להדגיש את המלכים הצדיקים מתאים למגמה הכללית של חלוקת הסדרים לעסוק בטוב ולהדגישו.

טובת העם קודמת לטובת המלך

כמה ראשי סדרים מדגישים שטובת העם היא החשובה. בירמיה ישנם שני פסוקים המהווים פרשה סתומה: (יא, נה) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נֹאֵם ה' וְהִקְמַתִּי לְדָוִד צֶמַח צְדִיק וּמִלֵּךְ מֶלֶךְ וְהִשְׁכִּיל וַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאֶרֶץ. (יב, א) בְּיָמָיו תִּנְשָׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לְבֶטֶח וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָאוּ ה' צִדְקָנוּ.^{מב} הפסוק השני העוסק בטובה בכלל נקבע כראש הסדר. גם במגילת אסתר, ראש סדר ה נקבע בפסוק השני בפרשה המתחילה בגדולת מרדכי: (ד, כט) וּמֶרְדֵּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחוּר וַעֲטָרַת זָהָב גְּדוּלָּה וְתַכְרִיף בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשֹׁן צָהָלָה וְשִׂמְחָה. (ה, א) לַיהוּדִים הֵיטָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׁשׂוֹן וִיקָר.

להלן, בדיון על ערך השמחה אביא שני ראשי סדרים^{מג} שנקבעו בפסוק בודד העוסק בשמחת העם, פסוק הנמצא בתוך עשרות פסוקים המתארים את גדולת המלך.

^{לט} בשמואל: ה, ו, י, יא, יב, כג, כו. במלכים: יג, יד, יט, כד, כו, כח, כט, ל, לג, לד, לה. בדברי הימים: יט, כ, כד. ^מ באופן ישיר.

^{מא} שניים במלכים ואחד בדברי הימים.

^{מב} נבואה זו חוזרת שוב בירמיה וגם שם חוזרת התופעה של קביעת ראש סדר כ בפסוק המקביל: "בְּיָמִים הֵהֵם תִּנְשָׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל תִּשְׁכֹּן לְבֶטֶח וְזֶה אֲשֶׁר יִקְרָא לָהּ ה' צִדְקָנוּ".

^{מג} ראש סדר ד במלכים וראש סדר ו בדברי הימים.

אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין

ערך השמחה וקישורה לאכילה^מ מודגש בפתיחתם של חמישה^מ ראשי סדרים. במגילת קהלת פותחים בכך שני סדרים.^מ סדר ב פותח: "וְגַם כָּל הָאָדָם שָׂאֵכָל וְשָׂתָה וְרָאָה טוֹב בְּכָל עֲמָלוֹ מִתֵּת אֶל-לֵהִים הִיא", וסדר ד פותח: "לֵךְ אֲכַל בְּשִׂמְחָה לְחֶמֶד וּשְׂתָה בְּלֵב טוֹב יֵינֶדֶךָ כִּי כָבֵד רָצָה הָא-לֵהִים אֶת מַעֲשֶׁיךָ".

גם בתיאור השפע בימי שלמה המלך נבחר רעיון זה לראש סדר. הנביא ירמיה שכתב גם את ספר מלכים^מ הקדיש 28 פסוקים לתיאור גדולת שלמה ועושרו. בין היתר מובאת רשימת שריו, ניצביו, היקף מלכותו, כמויות המזון שנדרשו בכל יום ועוצמת צבאו. בתוך כל התיאור הזה יש פסוק אחד המתייחס לעם ולשמחתו. "וַיְהִי כִּי יִשְׂרָאֵל רַבִּים כָּחֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֹב אֲכָלִים וְשִׂמְחִים". פסוק זה נבחר לראש סדר ד במלכים.

בחירה זו חוזרת גם בספר דברי הימים. עזרא הסופר הקדיש 41 פסוקים לתיאור כל מי שהצטרפו לדוד עוד לפני שהומלך. וגם שם נבחר לראש סדרו הפסוק המתאר את שמחת העם. "וְגַם הַקְּרוֹבִים אֲלֵיהֶם עַד יִשְׁשָׁכָר וַיִּזְבְּלוּ וַיִּנְפְּתְלִי מִבֵּיָאִים לֶחֶם בְּחֻמוֹרִים וּבְגִמְלִים וּבַפָּרָדִים וּבַבָּקָר מֵאֵל קֶמַח דְּבָלִים וְצִמּוּקִים וַיֵּין וְשִׁמֹן וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שִׂמְחָה בִּישְׂרָאֵל".

וכך גם נבחר לראש סדר ח בספר עזרא מה שלימד נחמיה את העם בכינוס שנערך בראש השנה בירושלים, כשנעצבו על מיעוטם בעבודת ה': "וַיֹּאמֶר לָהֶם לָכוּ אֲכָלוּ מִשְׁמֵנִים וּשְׂתוּ מִמֵּתֻקִּים וְשִׁלְחוּ מְנוֹת לְאִין נָכוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדִינֵנוּ וְאַל תַּעֲצֹבוּ כִּי חֲדָת ה' הִיא מְעֹזְכֶם".

^מ האם יש ערך באכילה או שהערך הוא שמחה או שמחה בטוב ה'? שאלות אלו ודוגמתן ראויות לעיון על ידי לומדי התורה. אלא שאין בכוונת מאמר זה להביא את רעיונותי ומסקנות לימודי בתורה. מטרתי היא לעורר את המודעות לחשיפת הערכים אותם הדגישו חכמי ישראל בחלוקת הסדרים.

^מ גם את ראש סדר כג שבדברי הימים ניתן לקשר לרעיון זה.

^מ מתוך ארבעה שיש במגילה.

^מ תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף טו.

יחסי גומלין בין החלוקה לסדרים וסידור התפילה

ערך התפילה מודגש בשבעה עשר ראשי סדרים!

הפסוק	המתפלל	תוכן התפילה	ספר	מספר הסדר	הערה
וְאָמַר ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבָרְכֶם אִם יִשָּׁךְ נָא מִצְלִיחַ דְּרָכֵי מֶ֫ח	עבד אברהם	הצלחה בשליחות למצוא אישה ליצחק	בראשית	כא	באמצע דבריו ^ט
וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מְטֵל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירָשׁ	יצחק	ברכתו ליעקב	בראשית	כה	באמצע דבריו
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים	רחל	להיפקד בבנים	בראשית	כח	ברמו
וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לִפְנֵי הָאֵישׁ וְשִׁלַּח לָכֶם	יעקב	פדיון בניו השבויים	בראשית	לט	באמצע דבריו
וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מֶה תַּעֲצֹק אֵלַי...	משה	ישועה ממצרים	שמות	יא	ברמו
יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל בָּשָׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה	משה	מינוי מנחג לישראל	במדבר	כד	
וְאֶתְחַנֵּן אֵל ה' בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר	משה	להיכנס לא"י	דברים	ד	
כֹּן יֵאבְדוּ כָל אוֹיְבֶיךָ ה' וְאֶהְיֶה כְּצֹאת הַשָּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ	דבורה	איבוד האויבים	שופטים	ד	סיום שירתה
ה' יַחַתּוּ מְרִיבֵי עָלָיו בְּשָׁמַיִם יָרַעַם ה' יָדִין אֶפְסֵי אָרֶץ וַיִּתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וַיָּרֶם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ	חנה	עזרה לישראל מאויביו	שמואל	ב	סיום שירתה
וַעֲתִידָה ה' אֱלֹהֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיָּדוֹ	חזקיהו	הצלחה מסנחריב	מלכים	לא	באמצע דבריו
הֲלֹא אַתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִקְוָה לָךְ	ירמיה	ביטול גזרת הגלות	ירמיה	ח	באמצע דבריו
הַקְשִׁיבָה ה' אֵלַי וְשָׁמַע לְקוֹל יְרִיבִי	ירמיה	הצלתו מרודפיו	ירמיה	י	
וְהַתְּפַלְלוּ בַּעֲדָה אֵל ה'	ירמיה	לימוד תפילה בגלות	ירמיה	טז	בסיום דבריו
וְדַנִּיאל, כְּדִי יָדַע דֵּי רָשִׁים כְּתָבָא, עַל לְבִיתָהּ, וְכוּיָן פְּתִיחוֹ לַהּ בַּעֲלִיתָהּ נֶגֶד וְרוּשְׁלָם, וְזִמְנִין תִּלְתָּהּ בְּיוֹמָא הוּא בְּרָךְ עַל בְּרָכוּתָהּ וּמַצְלָא וּמוֹדָא קֳדָם אֱלֹהֵהּ, כָּל קָבֵל דֵּי הוּא עֲבָד מִן קֳדָמָתָהּ דִּנְה	דניאל	מסירות נפש בתפילה	דניאל	ה	מקור להלכות תפילה
וְאֶתְפַּלְלָה לַהּ אֱלֹהֵי וְאֶתְנַדָּה וְאֶמְרָה אֲנָא ה' הָאֵל הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא	דניאל	עזרה בשיבת ציון	דניאל	ו	באמצע דבריו
אֲנָא ה' תְּהִי נָא אֲזָנְךָ קְשֻׁבֶּת אֵל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֵל תְּפִלַּת עַבְדֶּיךָ הַחֹפְצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא יַעֲבֹץ לְאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם בְּרָךְ תִּבְרַכְנִי וְהִרְבִּיתָ אֶת גְּבוּלֵי וְהִיִּתָּה יָדְךָ עִמִּי	נחמיה	עזרה בשיבת ציון	עזרא	ה	בסיום דבריו
	יעבץ	ברכה ושפע	דברי הימים	ב	באמצע דברים

^{מח} ראוי לעיין מדוע בחרו חז"ל בתפילה המתוארת על ידי אליעזר בשיחתו עם בני משפחת רבקה ולא בתפילה הכתובה בתיאור ההתרחשות: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי אֲדֹנָי אֲבָרְכֶם הַקְרָה נָא לִפְנֵי הַיּוֹם וְעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנָי אֲבָרְכֶם". ומעניין שרש"י מביא את דברי רבי אחא: יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים על פסוק זה הפותח את סדר כא.

^{מט} במרבית המקרים קטעו מחלקי הסדרים את דברי האדם ובחרו לפתוח את הסדר בפסוק בו הוא מתפלל. בחירה זו מעצימה מסר חינוכי זה.

^י בבבלי במסכת תמורה טז עמוד א מפרשת הגמרא את תפילתו: יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל... ויבא אלהים את אשר שאל: אם ברך תברכני - בתורה, והרבית את גבולי - בתלמידים, והיתה ידך עמדי - שלא ישתכח תלמודי מלבי, ועשית מרעה - שיזדמנו לי ריעים כמותי, לבלתי עצבי - שלא ישגבני יצה"ר מלשונות. ורש"י במסכת סוטה יא עמוד א כותב: יעבץ אדם גדול היה.

28

מצוות והבטחות ה' שנאמרו בתורה ומימושן בנביאים ובכתובים

מעמד הר גריזים והר עיבל

קיום מעמד הברכות והקלות על הר גריזים והר עיבל, שבהן נצטוונו פעמיים בחומש דברים,^{יד} מופיע בראש סדר ה' ביהושע: "וְכָל יִשְׂרָאֵל וְזִקְנָיו וְשֹׁטְרֵיהֶם וְשֹׁפְטֵיהֶם עָמְדִים מִזֶּה וּמִזֶּה לְאָרוֹן נֶגֶד הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם נִשְׁאִי אָרוֹן בְּרִית ה' בְּגֵר כְּאֶזְרַח חֲצִיו אֶל מֹול הָרָזִים וְהַחֲצִיו אֶל מֹול הָרָעִיבֵל כְּאֶשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד ה' לְבָרֵךְ אֶת הָעָם יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשֹׁנָה".

דין ירושת הבת

מימוש דין ירושת בנות צלפחד שהובטחה להן במדבר^{יז} מתוארת בראש סדר י' ביהושע: "וַתִּקְרַבְנָה לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְלִפְנֵי הַנָּשִׂאִים לֵאמֹר ה' צִוָּה אֶת מֹשֶׁה לֵּתֵת לָנוּ נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵינוּ וַיִּתֵּן לָהֶם אֶל פִּי ה' נַחֲלָה בְּתוֹךְ אַחֵי אֲבִיהֶן".

אל תירא

במעמד מינוי יהושע כמנהיג העם אחרי משה מבטיחו ה': "וְאַנְכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ"^{יח} וכך כתוב בפסוק שנבחר לראש סדר ב' ביהושע: "כִּי כְּאֶשֶׁר הִיִּיתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ". וכמו שה' אמר למשה כשחשש מפני עוג מלך הבשן: "אֵל תִּירָא אֹתוֹ"^{יט} כך אמר ה' ליהושע כשחשש מחמשת מלכי האמורי שעלו להילחם בגבעון אחרי הברית שכרתו עם ישראל: "וַיֹּאמֶר ה' אֵל יְהוֹשֻׁעַ אֵל תִּירָא מֵהֶם כִּי בְיָדְךָ נִתְּנִים לֹא יַעֲמֹד אִישׁ מֵהֶם בְּפָנֶיךָ" וזו פתיחת סדר ו' ביהושע. וגם דברי ה' בפי ירמיה "וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדִי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְּחוֹק וְאֵת זֶרְעֶךָ מֵאֶרֶץ שָׁבָיִם וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁאֲנָן וְאִין מִחֲרִיד" נבחרו לראש סדר כז בירמיה.

חלוקת הארץ לשבטים

מצוות חלוקת הארץ למתפקדים בסוף תקופת המדבר נקבעה כראש סדר כג במדבר. "לְאַלֶּה תַּחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת". תיאור גבולות החלוקה נקבע כראש סדר לא במדבר. "צֹו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לְגִבְלֶתֶיךָ". מימוש קיום מצוות אלו נבחר כראש סדר יב ביהושע: "אֵלֶּה הַנַּחֲלֹת אֲשֶׁר נָחֳלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון וְרָאשֵׁי הָאֲבוֹת לְמִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרָל בְּשִׁלָּה לִפְנֵי ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּכְלוּ מִחֲלֹק אֶת הָאָרֶץ".

^{יד} בסדרי פסוקים כ-כא ובסדר כא-ל-מה

^{יז} במדבר, סדר כג פסוק טו

^{יח} דברים, סדר כה פסוק י

^{יט} במדבר סדר יח פסוק נ, וגם בדברים סדר ג פסוק ט

מגילת אסתר – מגילת סוד הגאולה

חז"ל חילקו את מגילת אסתר לחמישה חלקים. אולי רמזו במספר הזה לחמישה חומשי התורה שהרי אמרו שלאחר ההצלה חזרו וקיבלו היהודים את התורה עליהם ^{נח}.

גאולת מגילת אסתר היא גאולה מתוך הסתר כמו הגאולה לעתיד לבוא. כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קימעה קימעה, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת. כדברי רבי חייא לרבי שמעון בן חלפתא בראותם בבקעת ארבל את איילת השחר. ^ט

"למנצח על איילת השחר מזמור לדוד" הוא המזמור העשרים ואחד בספר תהילים. ^ס חז"ל אומרים שמזמור זה הוא תפילת אסתר בימי החושך הגדול של גזרת המן. הסיפור על שני החכמים שהזכרנו שהיו מהלכים בבקעת ארבל אירע בזמן זריחת איילת השחר: "וראו איילת השחר שבקע אורה". ורבי חייא רבה המלמד את סוד הגאולה מביא חמישה פסוקים מתוך המגילה להוכחת דבריו ^{סא}.

חמשת ראשי הסדרים שקבעו חז"ל הם חמשת השלבים המרכזיים בתיאור הגאולה.

סדר א וַיְהִי בַיָּמִי אֲחַשְׁוֶרֶשׁ: תיאור הסכנה הגדולה להמשך קיומו של עם ישראל.

סדר ב אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בָּשׁוּשׁן הַבִּיָּרָה: הראשון מארבעת פסוקי הגאולה הנאמרים בקול רם בשעת קריאת המגילה בציבור. זהו הפסוק שממנו קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו לדעת רבי יהודה. וזו אחת מהרפואות שהקדים ה' למכה.

סדר ג וַיֹּאמֶר הָמֵן לְמֶלֶךְ אֲחַשְׁוֶרֶשׁ: גזרת השמד.

סדר ד וַיִּקַּח הָמֵן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס וַיִּלְבַּשׁ אֶת־מֶרְדֳּכָי: הניצוץ הראשון של איילת השחר, המעשה הקטן הראשוני המעיד על המהפך, על התחלת בקיעת האור.

סדר ה לַיהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׁשׁוֹן וִיקָר: השלישי מארבעת פסוקי הגאולה הנאמרים בקול. אור הגאולה מתנוסס וליהודים ניתנה הרשות להיקהל ולעמוד על נפשם.

ראשי סדרים ד - ה והפסוקים הסמוכים אליהם, מופיעים בדברי רבי חייא רבה. ^{סב}

^{נח} דברי רבא במסכת שבת דף פח עמוד א.

^ט ירושלמי, מסכת ברכות פרק א הלכה א ומסכת יומא פרק ג הלכה ב.

^ס המסומן כפרק כב.

^{סא} "בתחילה - 'ומרדכי יושב בשער המלך' [ב, יז], ואחר-כך 'ויקח המן את הלבוש ואת הסוס' [ד, א], ואחר-כך 'וישב מרדכי אל שער המלך' [ד, ב] ואחר-כך 'ומרדכי יצא מלפני המלך במלבוש מלכות' [ד, כט (ראה לעיל בעמ' 25)], ואחר-כך 'וליהודים הייתה אורה ושמחה'." [ה, א]

^{סב} מפתיע לגלות שגם רבי יודן המוסר רעיון זה [מדרש תהלים, יח, לו] בחר לבסס אותו על שני ראשי סדרים: "כתוב אחד אומר: מגדל וְשִׁעוֹת מִלְכּוֹ (שמואל, לד א), וכתוב אחד אומר: מגדל, רבי יודן אומר לפי שאין הגאולה באה על אומה זו בבת אחת אלא קמעה קמעה, ומהו "מגדל" – לפי שהיא מתגדלת והולכת לפני ישראל, עכשיו הן שריון בצרות גדולות, וכשתבוא הגאולה בבת אחת, אינן יכולין לסבול ישועה גדולה, לפי שהיא באה בצרות גדולות, לפיכך היא באה קמעה קמעה ומתגדלת והולכת לפניו. לפיכך משולה הגאולה כשחר... ומהו "מגדל" – שנעשה להם מלך המשיח כמגדל, וכן הוא אומר (משלי ה, א) "מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב".

הצעות לדרכי חשיבה ולימוד

בפרק הזה מוצעים קווי מחשבה לעיון במערכת הסדרים ולגילוי הערכים המוטמעים בה.

עיון בפתיחת הסדר

אין ספק שהגורם המרכזי בקביעת מיקום התחלת הסדר הוא הנושא הפותח את הסדר. כאשר הגיעו חז"ל לפסוק או לנושא שרצו להדגיש באופן מיוחד הם פתחו בו סדר חדש. עיקרון זה מתגלה בכמה דרכים.

פתיחת סדר חדש לאחר סדר קצר

חשיבות הפסוק הפותח את הסדר בולטת במיוחד אם בעקבות הפתיחה בו הסדר הקודם הפך להיות קצרסג. מאוד. לדוגמא: סדר י בחומש במדבר מכיל שבעה פסוקים בלבדסד וזאת מכיוון שחכמינו רצו להתחיל סדר בפסוק "הַיָּד הַתְּקָרָר". סדר כא בחומש במדבר מכיל רק תשעה פסוקים וזאת מכיוון שחז"ל רצו לפתוח סדר בשכרו של פינחס "הֲנִי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם". הדיון בסיבה לקיצור סדר כב בבראשית יובא להלן תחת הכותרת: הילכו שניים יחדיו בלתי אם נועדו.

בדומה לכך, נקבעה פתיחת סדר ה בחומש ויקרא בדין איסור עבודה במקדש לאחר שתיית יין, אף על פי שכתוצאה מכך נוצר סדר המכיל 13 פסוקים בלבד.

חלוקת פרשה ארוכה לכמה סדרים

שלוש פרשות ארוכות יש בתורה.סח

פרשה סג בבראשית היא פרשה סתומה הכוללת 148 פסוקים. בחלוקה החד-שנתית היא סדרת ויצא. בחלוקה התלת-שנתית היא נחלקת לארבעה סדרים המדגישים את חמלת ה' על החלשים. פרשה עז בבראשית היא פרשה פתוחה הכוללת 146 פסוקים. בחלוקה החד-שנתית היא סדרת מקץ. בחלוקה התלת-שנתית היא נחלקת לארבעה סדרים המדגישים את האמונה בה' בתוך ממלכת מצרים הכופרת ששלטה אז בעולם.

פרשה קו במדבר היא פרשה סתומה הכוללת 95 פסוקים. בחלוקה החד-שנתית היא רוב סדרת בלק. בחלוקה התלת-שנתית היא נחלקת לשני סדרים. הפסוק הפותח את הסדר השני, סדר כ, הוא "תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת וְשָׁרִים" שעליו ביסס הנצי"ב מחבר פירוש העמק דבר, את פתיחתו לספר בראשית.

^{סג} בחמישה חומשי תורה ישנם 12 סדרים שאין בהם 21 פסוקים. לקריאה בשבת נדרשים לפחות 21 פסוקים לפי החישוב של שלושה פסוקים לכל אחד משבעת העולים. רשימת הסדרים הקצרים מופיעה בעמ' 39.

^{סד} מספר פסוקים שאפילו לקריאה באמצע השבוע אינו מספיק.

^{סה} ניתן להוסיף לרשימה זו ארבע פרשות נוספות מחומש בראשית הכוללות שני סדרים כל אחת. פרשה מט הכוללת 71 פסוקים, פרשה נו הכוללת 67 פסוקים, פרשה סב הכוללת 55 פסוקים ופרשה כה הכוללת 47 פסוקים. בפרשה קלו בספר דברים ישנם 54 פסוקים אך היא לא נחלקת מכיוון שהיא פרשת הקללות שבמשנה תורה.

פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא^{טו}

כמעט כל הסדרים בתורה מתחילים בתחילת הנושא שהסדר עוסק בו. לעתים רחוקות קבעו חז"ל את תחילת הסדר באופן שונה. נביא לכך שתי דוגמות:

א. רבים מדיני מתנות עניים בחומש דברים מופיעים בסדרת "ראה". דיני הנתינה לעניים כתובים בחמש פרשות: פרשה מח עוסקת בעיקר במצוות מעשר שני "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ" ובסופה מדגישה התורה: "וְהָלֹאִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעֲזֹבֵנוּ כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ". פרשה מט עוסקת בדין ביעור מעשרות ובו מדגישה התורה שמטרתו היא "וְיָבֵא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ וְהָגֵר וְהָיִתּוֹם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבְעוּ". פרשה נ עוסקת בדין שמיטת חובות העניים: "וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל בַּעַל מִשָּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יִהְיֶה דָּבָר עִם לִבְבְּךָ בְּלִיעֵל לֵאמֹר קִרְבָּה שְׁנַת הַשְּׂבַע... וְלֹא תִתֵּן לוֹ... נָתַן תִּתֵּן לוֹ". ופרשה נב עוסקת במצוות הענקה לעבד העברי המשתחרר: "כִּי יִמָּכַר לָךְ אַחִיד... וְכִי תִשְׁלַחְנוּ חֶפְשִׁי... הֲעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ". לכאורה סדר הקריאה היה אמור להתחיל בפרשת "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר" אך חז"ל קבעו את תחילת סדר יג במצוות נתינת הלואה לעני גם בערב שנת השמיטה – מצווה זו היא הקשה ביותר לביצוע אך היא גם החשובה ביותר למימוש, ועליה נאמר "לֹא תֵאֲמַץ אֶת לִבְבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיד הָאֲבִיוֹן".

ב. בדיני מלחמה עוסקות ארבע^{טז} פרשיות רצופות^{טז} בחומש דברים. פרשה עא עוסקת בדין החוזרים מעורכי המלחמה: "כִּי תִצֵּא לְמִלְחָמָה... לֹא תִירָא מֵהֶם"; פרשה עב – בקריאה לשלום: "כִּי תִקְרַב אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאֲתָהּ אֶלֶיָּה לְשָׁלוֹם"; פרשה עג – באיסור השחתת עצים לצורך המצור: "כִּי תִצּוֹר אֶל עִיר... לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָהּ" ופרשה עד – בדין אשת יפת תואר: "כִּי תִצֵּא לְמִלְחָמָה... וְרָאִיתָ בַּשָּׂבִינָה אִשָּׁה יִפְתַּת תֹּאֲרָה". חז"ל בחרו לפתוח את סדר טז^{טז} בדברים במצוות הקריאה לשלום.^{טז} החפץ חיים^{טז} מאריך מאוד לדבר על מעלת השלום ובין היתר הוא כותב שם: "וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂבִיּוֹם נְחֻמַּת יִשְׂרָאֵל מִתְּבַשְּׂרִין תַּחֲלָה בְּשָׁלוֹם... בְּנִי, בּוֹאוּ וְרָאוּ כִּמָּה גָדוֹל כֹּחַ הַשָּׁלוֹם, שְׁאֵפְלוּ לְשׁוֹנָאִים אֲמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: פִּתְחוּ לָהֶם בְּשָׁלוֹם, שְׁנַאֲמַר: 'כִּי תִקְרַב אֶל עִיר' וְגו'".

^{טו} בדוגמאות אלו הסדר מתחיל בפתיחת פרשה (פתוחה או סתומה), אך הנושא המרכזי מתחיל בפרשה הקודמת.

^{טז} ובאמת בקריאה של שמיני עצרת בארץ ישראל התחילו בפרשת "עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר". עיין ברש"י במסכת מגילה דף לא ע"א: "קורין כל הבכור. אלא שמתחילין עשר תעשר לפי שיש באותה פרשה מצות וחוקים הרבה הנהוגות בחג באותו זמן שהוא זמן אסיף ועת שהעניים צריכין לאסוף מאכל לביתם ועוד יש באותה פרשה מצות מעשר עני ומצות נתון נתון ופתוח תפתח והעניק תעניק לעבד עברי ושלוח חפשי והעבט תעביטנו".

^{טז} פרשת עגלה ערופה נמצאת בין הפרשה השלישית "כי תצור אל עיר" ובין הפרשה הרביעית "כי תצא למלחמה".

^{טז} הן נמצאות בסוף סדרת שופטים ובתחילת סדרת כי תצא שבחומש דברים.

^{טז} חז"ל שקבעו את מנהג הקריאה החד-שנתי בחרו לפתוח את סדרת כי תצא בדין אשת יפת תואר. כמו שסדרת משפטים פותחת בדין עבד עברי, וכמו שכתוב בעשרת הדברות בסדרת ואתחנן "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים". את ההבדל שבין החלוקות ניתן אולי להסביר שבארץ ישראל שבה היהודים היו החזקים התפללו על השלום. בבבל שבה הגויים היו החזקים התפללו שהם לא ישעבדו אותנו יותר מדי.

^{טז} היא השנייה מתוך הארבע הנ"ל.

^{טז} שמירת הלשון פרק יא

פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים

במקום שבו חלוקת הסדרים קוטעת רצף דיבור מפי ה' או מפי אדם יש טעם לדבר. ראינו לעיל^ע את ערך התפילה בפתיחת סדרים כא, כה, לט בבראשית, ואת פתיחת סדר כ בחומש במדבר שנקבע באמצע דברי בלעם הרשע. עיקרון זה בולט במיוחד בסדרי נביאים וכתובים בהם רוב הסדרים אינם בפתיחת פרשה או נושא.

פתיחת סדר לאחר פתיחת הפרשה: מתן תורה ואיסור אונאה

בחמישה חומשי תורה ישנם שני ראשי סדרים המופעים סמוך לתחילת הפרשה אך לא בראשה.

א. סדר טו בחומש שמות מתחיל בפסוק הששי של הפרשה. ראש סדר זה גם קוטע את דברי הקב"ה למשה רבנו. אף על פי כן, עקב חשיבותו הוא נקבע לראש סדר: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ" פסוק זה מגדיר את מהותו של עם ישראל ואת תכלית מתן תורה. בברייתא^ע המתארת את שאירע בכל יום מראש חודש סיוון ועד למתן תורה נאמר שביום השני להגעתם לרגלי הר סיני אמר להם הקב"ה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי וְכוּ'", גם כאן בחרה הגמרא בפסוק זה ולא ציטטה את דברי ה' מתחילתם. הראייה קוק צ"ל מבאר שפסוק זה הוא ייעודו העליון של עם ישראל:

המטרה היותר אחרונה, מטרת סגולת הקדושה העליונה, שהיא מתבלטת במהותה האמיתית של האומה בכללה "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כְּהֻנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ", מורים ומדריכים עליונים לעולם כולו, וקדושים בחייהם החיצוניים והפנימיים, היחידים והלאומיים. אלה הגדולות הנן התוצאות היותר מאוחרות, שעין ה' צופה מרחוק לנהל את כל הסיבובים אליהן. וסוף מעשה במחשבה תחילה, להודיע שהמטרה היותר אחרונה בטוחה היא.^ע

וכן כתב הרמב"ם במורה: "וכאשר שלח ה' את משה רבנו לעשותנו ממלכת כהנים וגוי קדוש בידעתו יתעלה".^ע

ב. סדר כ בחומש ויקרא מתחיל בפסוק השישי של הפרשה. התורה עוסקת שם במצוות השמיטה והיובל ומהן בחרו חז"ל להדגיש את הערך המרכזי, הקיים בכל הדורות והחובק את כל יחסי המסחר בין אדם לרעהו: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תֹּנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו"

^ע סדרים כא, כה בעמ' 27 בפסקה יחסי גומלין בין החלוקה לסדרים וסידור התפילה. סדר לט בעמ' 19 בפסקה הסדרים: ראייה אמונית.

^{עד} תלמוד בבלי, מסכת שבת דף פו עמ' ב

^ע עין אי"ה, מסכת שבת דף פו:

^ע מורה הנבוכים בתרגום הרב קאפח, חלק שלישי פרק לב, עמוד שמז טור שמאלי. וגם הוא מתייחס לכך כייעוד עתידי שיושג בסיום תהליך ארוך של חינוך העם.

בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות

כשיש רצף של פרשיות קצרות שאפשר היה לקבוע את ראש הסדר בכל אחת מהן, ראוי לעיין מה הנושא שנבחר לפתוח את הסדר. למשל, בחומש ויקרא בסדרת "בהר" נבחרה לראש סדר כא הפרשה העוסקת במצוות ההלוואה יחד עם איסור הריבית. בחומש דברים בסדרת "כי תצא" נבחרה הפרשה העוסקת בטהרת מחנה צבא ישראל לראש סדר יח. הפרשה העוסקת בהקפדה על מילוי התחייבויות נבחרה כראש סדר יט, והפרשה העוסקת בדין שכחה בשדה נבחרה לראש סדר כ.

ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה

יציאה למלחמה

הפסוק "וַיִּשְׁאַלּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּה' " מופיע גם בפתיחת ספר שופטים ושם השאלה היא "מִי יַעֲלֶה לָנוּ אֶל הַכְּנָעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֵם בּוֹ" וכן בראש הסדר האחרון שבספר שופטים, סדר יד, הפותח בשאלה האם להמשיך ולהילחם בבני שבט בנימין.

השראת השכינה במשכן ובמקדש

סדר ז' במלכים פותח בהשוואה בין השראת השכינה במשכן במדבר לבין השראת השכינה במקדש שלמה. "וְלֹא יָכֻלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשֶׁרֶת מִפְּנֵי הָעָנָן כִּי מָלֵא כְבוֹד ה' אֶת בֵּית ה' ". וכך גם בתיאור המקביל בדברי הימים, בפתיחת סדר יג: "וְלֹא יָכֻלוּ הַכֹּהֲנִים לַעֲמֹד לְשֶׁרֶת מִפְּנֵי הָעָנָן כִּי מָלֵא כְבוֹד ה' אֶת בֵּית הָאֱלֹהִים". וכך נאמר בסיום חומש שמות על משה רבנו: " וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֱהֱל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעָנָן וְכָבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן".

ישועת ה'

סדר ח בשמואל פותח בביטוי הלקוח מקריעת ים סוף: "וַיֹּשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל" מתוך מטרה להשוות אליו את נס ההצלה בידי יונתן ונושא כליו.

השראת השכינה בעם ישראל

בתיאור מצוות התרומה למשכן נאמר: "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹכָם"^ט. וגם בסיום הבנייה והכנת הכלים כשה' מצווה על שבעת ימי המילואים ועל קרבן התמיד התורה מסכמת: "וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵייתִי לָהֶם לֹא-לָהֶם"^ע. וכך אומר ה' לשלמה בזמן שהוא בונה את המקדש בירושלים: "וְשִׁכְנֹתֵי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶעֱזֹב

^ט שמות, פתיחת סדרת תרומה, סדר יח פסוק ח

^ע שמות, לקראת סיום סדרת תצוה, סדר כב פסוק מה

אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל". פסוק זה נקבע לראש סדר ה במלכים. וביחזקאל נקבע לראש סדר כג הפסוק המסיים את נבואת אחדות העם: "וַיִּדְעוּ הַגּוֹלִים כִּי אֲנִי ה' מְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּהִיּוֹת מְקַדְּשֵׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם".

חנוכת המקדש

הנביא יחזקאל מתאר באריכות ובפירוט את תבנית בית המקדש השלישי. הפסוק שנבחר כראש סדר כז "ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם ה' א-להים" רומז ליום חנוכת משכן משה במדבר.

הליכה בדרך ה'

סדר ו ביחזקאל: "למען בחקתי ילכו ואת משפטי ישמרו ועשו אתם והיו לי לעם ואני אהיה להם לא-להים" מכוון לסדר כב בויקרא הפותח את סדרת בחוקותי: "אם בחקתי תלכו", ואף סדר י ביחזקאל מכוון אליו: "בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה יחיה נאם ה' א-להים".

עיון במרחב שיוצר הסדר עט

היבט נוסף לעיון הוא במרחב שיוצרים הסדרים. מרחב זה מגלה לעתים תובנות חדשות ועמוקות בתורה. הבאתי לעיל את הדוגמה של הסדרים העוסקים בחטאים ובכישלונות שכולם פותחים בהתעלות, מתארים את הנפילה וממשיכים במעשי התיקון שנעשו^ט. כאן מובאות שתי דוגמות נוספות.

הילכו שנים יחדו בלתי אם-נועדו

אברהם אבינו הוליד את יצחק אבינו וגם את ישמעאל ובני פילגשים. התורה מספרת לנו שישמעאל ושאר בני הפילגשים הורחקו מיצחק ומירושת הארץ: "ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם". החלוקה לסדרים מדגישה זאת. סדר כב בבראשית עוסק בבני הפילגשים ובישמעאל, וסדר כג בתולדות יצחק. לעומת זאת, החלוקה לפרקים מנסה לאגד את כולם תחת פרק כה.

ומה לגבי יעקב ויעקב בני יצחק? החלוקה לפרקים ייחדה את פרק לו בבראשית לתולדות יעקב. מפתיע לגלות שהחלוקה לסדרים לא הפרידה בין פרשה סט בבראשית הפותחת בבחירתם של שנים עשר השבטים "ויקהיו בני

^ט תודה לפרופסור אמנון שפירא מאוניברסיטת אריאל שהעמידני על כיוון חשיבה זה.

^פ בעמ' 16-17 החל בפסקה הסדרים: החטא כמשבר בתוך תהליך הצמיחה.

^{פא} יש בתורה סדרים המסתיימים בכישלון ובנפילה: כגון: סדרים יא, יב בשמות וסדרים ט י במדבר. הסדרה היחידה המסתיימת בדבר רע היא סדרת בלק ושם גם סוף סדר כא במדבר. יש מנהג בין השבים מגלות פרס להוסיף שלושה פסוקים מתחילת סדרת פנחס בסיום קריאת סדרת בלק ובשבת הבאה הם שבים ומתחילים בתחילת סדרת פנחס. אולי נהגו כך בארץ ישראל בכל הסדרים הללו.

יַעֲקֹב שְׁנִים עָשָׂר וּבֵין פְּרִשָּׁה עַשְׂרֵי שָׁמֶ שְׁפִתִּיחָתָהּ "וַיֵּאָלֶה תְּלָדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדָוִם". אפשר שחכמינו לא רצו להעניק ראש סדר לתולדות עֲשׂו. ^כ גם ייתכן שפרשיות אלו קובצו יחד לאור דברי התורה בתחילת חומש דברים: "אַתֶּם עֲבָרִים בְּגִבּוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי עֲשׂו" ^כ, וכן האיסור: "לֹא תִתְעַב אֲדָמִי כִּי אֲחִיךָ הוּא" ^כ. כשיעקב נפרד מֵעֲשׂוֹ הוּא מְבַטֵּחוֹ: "עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שְׁעִירָה" ^כ והמדרש שמביא רש"י מקשר הבטחה זו לפסוק שבראש סדר ט בתרי עשר "ואימתי ילך? בימי המשיח, שנאמר "וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָר צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הָרָע עֲשׂוֹ וְהִיָּתָה לָהּ הַמְּלִיכָה".

דצ"ך עד"ש באח"ב

מפורסמים דברי רבי יהודה שנתן סימנים בעשר המכות. עד כה לא מצאתי תשובה מדוע חלוקת הסדרים קיבצה אותם באופן שונה. סדר ה בחומש שמות מכיל את מכות דצ"ך. אך סדר ו מכיל את עדש"ב וסדר ז כולל רק את א"ח. מכת בכורות לא יכולה להיות כלולה בסדר ז, ^כ אך צריך עיון מדוע מכת ברד נותקה מהארבה והחושך וצורפה לערוב, לדבר ולשחין. ^כ

סדר שתחילתו וסופו באותו עניין

"סגירת מעגל" אפשר לראות בסדר ח שבחומש שמות. הסדר פותח בציווי "דַּבֵּר נָא בְּאָזְנֵי הָעָם" ומסתיים בעשייה "וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה'".

מעגל נוסף נפתח ונסגר בסדר כג שבחומש שמות. הסדר פותח בפרשה קיח העוסקת במזבח הקטורת ומסתיים במצוות הכנת הקטורת. החלוקה לסדרים מעוררת אותנו לשאול מדוע לא צירפה התורה את שני הציוויים אלא לימדה אותנו את דיני מחצית השקל, הכיור ושמן המשחה בין שתי פרשיות אלו. החלוקה לסדרים מגלה לנו מרחב זה.

^כ בהמשך אצטט מדברי אמו"ר שכתב על סדר זה שארוך הוא כי העניין בו מועט. וכמו שכתב רש"י בפירושו לתחילת סדרת וישב – "הוא משליך את הצורות מידו".

^כ דברים סדר ב פסוק ג.

^כ דברים סדר יז פסוק לב.

^כ בראשית סדר לא פסוק יז.

^כ חמש פרשות, כז-לא, הכוללות 38 פסוקים מפרידות בין מכת החושך ומכת בכורות. איחודן בסדר אחד היה מצרף את סדרים ז, ח, ט לסדר אחד עם 90 פסוקים.

^כ התשובה אינה יכולה להיות אורכי הסדרים, מכיוון שצירוף ברד לא"ח יגרום לשינוי של שלושה פסוקים בלבד במספר הפסוקים שבסדרים אלו.

אורך הסדר ומספר פסוקיו מושפעים מתוכנו

אצטט כאן מדברי אבי מורי: ^{פח}

"בתורה ישנם שנים עשר סדרים קצרים שיש בהם ח"י פסוקים או פחות, ואלו הם –

סדר ו בבראשית ובו ארבעה עשר פסוקים, וסדר יג בבראשית ובו ששה עשר פסוקים, וסדר יז בבראשית ובו ח"י פסוקים, וסדר כב בבראשית ובו ח"י פסוקים, וסדר ה בויקרא ובו שלשה עשר פסוקים, וסדר יג בויקרא ובו ששה עשר פסוקים, וסדר י בבמדבר ובו שבעה פסוקים, וסדר כא בבמדבר ובו תשעה פסוקים, וסדר כו בבמדבר ובו ששה עשר פסוקים, וסדר יד בדברים ובו ח"י פסוקים, וסדר חי בדברים ובו שנים עשר פסוקים, וסדר כה בדברים ובו שבעה עשר פסוקים.

וישנם בתורה חמשה סדרים ובהם שבעים פסוקים או יותר, והם –

סדר מ בבראשית ובו שבעים ושנים פסוקים, וסדר כה בשמות ובו שבעים פסוקים, וסדר כו בשמות ובו שמונים ושנים פסוקים, וסדר ב בויקרא ובו שבעים ושנים פסוקים, וסדר כב בדברים ובו שבעים ושבעה פסוקים.

בנביאים אין סדרים קצרים, ויש בהם שלשה סדרים שיש בהם יותר משבעים פסוקים, ואלו הם – סדר ט ביהושע ובו שבעים ושבעה פסוקים, וסדר א בישעיה ובו שמונים ואחד פסוקים, וסדר א בתחילת תרי עשר בהושע ובו שבעים וארבעה פסוקים.

סדרי הנביאים ארוכים, בדרך כלל, מסדרי התורה. אורך סדר ממוצע בתורה ^{פט} הוא כשלשים ושמונה פסוקים, ואורך סדר ממוצע בנביאים הוא כארבעים וחמישה וחצי פסוקים.

ונראה לי שהאריכו את סדר כה בשמות ואת סדר ב בויקרא ואת סדר א בישעיה ובתרי עשר כדי למעט בגנותן של ישראל. בסדר כה בשמות מתואר מעשה העגל, ובסדר ב בויקרא ישנם חמישים ושלוש לשונות חטא, ובסדר כב בדברים נמצאת התוכחה וגם סדר א בישעיה וסדר א בתרי עשר הם דברי תוכחות.

^{פח} בהקדמתו לתוכנה "התנ"ך שלנו" שהוצאנו על מנת לאפשר מעבר קל בין מפתח הסדרים ומפתח הפרקים. ההקדמה נמצאת באתר דעת בחלק התנ"ך. <http://www.daat.ac.il/daat/tanach/shelanu/shelanu.htm>

^{פט} אורך סדר ממוצע בתורה... ואורך סדר ממוצע בנביאים. אי אפשר לדבר על אורך סדר ממוצע בכתובים בגלל הפיזור הגדול של הנתונים. אורך סדר ממוצע בספר תהלים הוא מאה שלושים ושלושה פסוקים, ואורך סדר ממוצע במגילת אסתר הוא שלושים ושלושה פסוקים.

והאריכו את סדר מ בבראשית וסדר כו בשמות וסדר ט ביהושע כי הענין בהם מעט. סדר מ בבראשית כולל רשימת שמות, וסדר כו בשמות הוא חזרה על מה שידוע מסדרות תרומה ותצוה, וסדר ט ביהושע הוא רשימת ערים. וקצרו את הסדרים כשהענין בהם רב.

כי הסדרים פותחים בהתחלת ענין חשוב או בפסוק טוב שיש ללמוד אותו ולזכור אותו ולשנן אותו ולדרוש אותו בצבור.

חכמת סופרים

בחלוקות היהודיות של המקרא ישנה חכמה רבה, כי בהרבה מקומות יש קשר בין מספר החלוקה היהודית לתוכן החלוקה היהודית. למשל –

הפירוש התשעים ואחת בספר בראשית היא ברכת יעקב ליוסף^א. ויוסף הצדיק נולד כשיעקב אבינו היה בן תשעים ואחת.^ב

בסדר חי בספר במדבר ישנם שני פסוקים רצופים המסתיימים וחי: והם –

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׁים אֹתוֹ עַל-נֹס וְהָיָה כָּל-הַנָּשׁוּף וְרָאָה אֹתוֹ וְחִי:^ג
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחֹשׁ נָחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַנֹּס וְהָיָה אִם-נָשָׁף הַנָּחֹשׁ אֶת-אִישׁ וְהָבִיט אֶל-נָחֹשׁ הַנָּחֹשֶׁת וְחִי:

ובמסכת שבת, פרק חמישי - במה בהמה, דף נ"ה, עמוד א' כתוב -

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל־עֶבֶר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהַתְּוִיָּה תְּוֹ עַל-מִצְחֹת הָאֲנָשִׁים הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים עַל כָּל הַתּוֹעֵבוֹת הַנִּעֲשׂוֹת בְּתוֹכָהּ: וגו' אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאל לך ורשום על מצחן של צדיקים תיו של דיו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה וכו'.

ומאי שנא תיו? אמר רב תיו תחיה וכו' וריש לקיש אמר תיו סוף חותמו של הקדוש ברוך הוא דאמר רבי חנינא חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת רבי שמואל בר נחמני [אמר] אלו בני אדם שקיימו את התורה כולה מאלף ועד תיו."

הפסוק וְהַתְּוִיָּה תְּוֹ כתוב בספר יחזקאל, סדר ד, פסוק כב. והאות תיו היא האות העשרים ושנים באלף בית."

^א בפסוק או בפסוקים.

^א ברכת יעקב ליוסף. בראשית, סדרת ויחי, כל פרשה צ"א, סדר מג, פסוקים כב-כו.

^ב פירוש רש"י, דבור המתחיל וַיַּעַשׂ צֶחֶק. בראשית, סדרת וישלח, פרשה ס"ט, סדר לב, פסוק כא.

^ג וראה אתו וחי. במדבר, סדרת חוקת, פרשה ק"ג, סדר חי, פסוקים כד-כה

^ד ויאמר ה' אליו. יחזקאל, תחילת פרשה ל"א, סדר ד, פסוק כב.

השוואה בין החלוקה לשלוש שנים ובין החלוקה החד-שנתית

שני מנהגי הקריאה – בשלוש שנים ובשנה אחת – קודש הם. ברור שהחלוקה לסדרים מחייבת חלוקה במקומות שאין בהם הפסקה בחלוקה החד-שנתית. אך יש חידוש בכך שכרבע^צ מסדרות השבוע בקריאה החד-שנתית הנהוגה כיום אינן מתחילות בראש סדר קריאה של המחזור התלת-שנתי. אביא כאן שלוש דוגמות:^{צי}

העקדה וחיי שרה

פרשה נה בבראשית המתארת את קניית שדה המכפלה הפותחת את סדרת חיי שרה אינה ראש סדר במחזור הארץ-ישראלי.

לפי החלוקה של 154 סדרים תחילת סדר יט היא בפרשה נג – פרשת העקדה. קישור פרשת העקדה למות שרה מבואר במדרש שמביא רש"י: "נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה, שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרח נשמתה ממנה ומתה".

ולפי החלוקה של 167 סדרים^צ התחיל סדר הקריאה בפרשה נד שמסופר בה על לידת רבקה. צירוף פרשת לידת רבקה למות שרה מזכיר את פירוש חז"ל לפסוק "וַיֵּלֶךְ הַשָּׁמַשׁ וְכָא הַשָּׁמֶשׁ"צ^כ וכדברי ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן: "אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו".^{צט} ונראה שלפי רעיון זה חוברו הפרשיות כדי להקדים את לידת רבקה למות שרה.

שבעת ימי המילואים והיום השמיני

סדר הקריאה הארץ-ישראלי מחבר את פרשה כט שבחומש ויקרא העוסקת בשבעת ימי המילואים עם פרשה ל העוסקת ביום השמיני. לעומת זאת, לפי המנהג הבבלי הנהוג היום מתחילה סדרה חדשה ביום השמיני. מצד אחד הגדרת היום כיום השמיני למילואים תומכת בשיטה הארץ-ישראלית. מאידך, דברי חז"ל האומרים שאותו היום היה ראש חודש ניסן תומכים במנהג הקריאה הבבלי. בירושלמי מצאנו דעה האומרת שהיום הראשון למילואים היה ראש חודש ניסן והיום השמיני היה ח' בניסן.^פ ייתכן שזו הייתה גם דעת מסדר הקריאה הארץ-ישראלית.

^{צה} 14 מתוך 54 סדרות (או 13 מתוך 53 אם לא כוללים את סדרת וילך שהיא מאוחרת).

^{צי} זו רשימת כל הסדרות (=פרשיות השבוע) שאינן התחלת סדר: חיי שרה, ויחי, בשלח, כי תשא [עמו' 38], ויקהל [עמו' 40], צו [עמו' 20], שמיני, אחרי מות, בהר [עמו' 35], נשא, חקת, ראה, כי תצא [עמו' 34], וילך. הסדרות המסומנות בקו תחתני נדונות כאן, הסדרות המודגשות נדונות במקומות אחרים במאמר זה.

^{צז} הסבר על שתי החלוקות מופיע בהמשך המאמר בעמוד 47.

^{צח} מגילת קהלת, סדר א פסוק ה

^{צט} תלמוד בבלי, מסכת יומא דף לח עמוד ב. ובעוד מקומות.

^פ ראה בתורה תמימה, פתיחת סדרת שמיני אות ב.

דין זבה וסדר עבודת כהן גדול ביום הכיפורים

הבנת סדר יב בחומש ויקרא המחבר בין דין זבה ובין עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים מעוררת קושי ניכר. סדרים ז-י עוסקים בדיני צרעת.^{קא} סדר יא כולל שלוש פרשיות: פרשה מח העוסקת בדין זב, פרשה מט העוסקת בטומאת שכבת זרע ופרשה נ העוסקת בדין נידה. נראה מתבקש שדין זבה יסיים את סדר יא. מדוע אם כן חיברו את דין זבה לעבודת יום הכיפורים בסדר הארץ ישראלי?

הרב ד"ר יששכר יואל כתב^{קב} שסדר לא יתחיל בשום פרשה של קריאת חובה הנזכרת במשנה,^{קי} ולכן פרשת "אחרי מות" הנקראת ביום כיפור אינה התחלת סדר. אך גם הוא מודה שאין זה הסבר מספק "אחת היא מה כוונתם בכך". אכן, הניסיון למצוא הסבר הנובע מפשט הפסוקים לכאורה אינו עולה יפה, שהרי בסוף פרשת דין זבה התורה מסכמת את הנלמד בסדרים הקודמים.

נראה שעיון נוסף בפסוקים חושף הסבר משכנע. בסוף פרשת זבה אומרת התורה: "וְהִזְרַתֶּם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטֹּמְאֹתָם וְלֹא יָמְתוּ בְּטֹמְאֹתָם בְּטִמְאָם אֶת מִשְׁכְּנֵי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם".^{קד} זאת אומרת שאדם הנכנס בטומאה לבית המקדש ימות מכיוון שהוא מטמא את מקום המקדש. ופסק הרמב"ם:^{קה} מצות עשה לשלח כל הטמאים מן המקדש. ושם מציין הרמב"ם את המצורעים וגם את הטמאים שבסדר יא. ובעבודת כהן גדול ביום הכיפורים אומרת התורה: "וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֹּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל טֹמְאֹתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאַהֲל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אֹתָם בְּתוֹךְ טֹמְאֹתָם".^{קי} וכן "וְטָהְרוּ וְקִדְּשׁוּ מִטֹּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".^{קי} התורה חוזרת כמה פעמים באותה פרשה על כך שישוד מרכזי בעבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים הוא טהרת המקדש מהטומאות שפוגמים בו הטמאים האסורים בביאת המקדש.

השוואה בין החלוקה היהודית לחלוקת הפרקים

לעתים אנו מבינים את הערכים שבחלוקה לסדרים מתוך הנגדה לחלוקת הפרקים הזרה. הבאתי לעיל^{קיח} דוגמות לתבונות המבוססות על השוואה בין חלוקות הסדרים והפרקים.

^{קא} סדר ז פותח בדין יולדת.

^{קב} יששכר יואל, "כתר משנת ה' אלפים ועשרים לבה"ע", קרית ספר לח (תשכ"ג), עמ' 128-129.

^{קי} תלמוד בבלי, מסכת מגילה דף כט עמוד א ודף ל עמוד ב.

^{קד} ויקרא, סדר יב פסוק ז.

^{קה} ספר עבודה, הלכות ביאת מקדש, פרק שלישי הלכות א-ג.

^{קי} ויקרא, סדר יב פסוק כה.

^{קי} שם פסוק כח.

^{קיח} בעמודים 15 – 20.

התעלמות החלוקה לפרקים מהחלוקה לפרשיות פתוחות וסתומות

כאן המקום להדגיש שהחלוקה לפרקים מתעלמת לכוונתה מהחלוקה לפרשיות פתוחות או סתומות; פרשיות אלו הן חלק מהותי מכתובת התורה. ההלכה היא שטעות בסימון הפרשיות פוסלת את הספר. עד שאם נמצא ספר שבו יש פרשה במקום שלא צריכה להיות, או שאין פרשה במקום שצריכה להיות, ואפילו אם יש פרשה פתוחה במקום סתומה, וכן להיפך, הרי הספר פסול.^{קיא} רש"י בתחילת חומש ויקרא מסביר שההפסקות בין הפרשיות נועדו לתת למשה רבינו (ואף לנו, מקל וחומר) שהות לעיין בנושא הנלמד: "ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין".^{קיב} אם כן, הקשר הפנימי בין הפסוקים המרכיבים את הפרשה הוא מהותי. הפרדה בין פסוקים בתוך אותה פרשה יכולה לעקר ולשבש את המסר הערכי שלה. אביא כאן מספר דוגמות:

בחטא העגל

מחלק הפרקים התחיל את פרק לב בפסוק "וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשָׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים". פסוק זה הוא הפסוק השני של הפרשה הסתומה. ניתוק הפסוק הקודם, הפותח את הפרשה, מעוות את כל המסר שהתורה מעבירה לנו. "וַיִּתֵּן אֵל מֹשֶׁה כָּכֹל לְדַבֵּר אֶתוֹ בְּהָרִים סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֲבֹנִים כְּתֻבִּים בְּאֶצְבָּע אֱ-לֹהִים", התורה מדגישה שלמרות שהקב"ה יודע על חטא העגל ובטורס יודיע על כך למשה הוא מעניק לו את התורה. וכך כשמשה אווז בידיו את הלוחות אז ורק אז מודיע לו הקב"ה על החטא הנורא. בכך מודיע הקב"ה למשה: אל תתייאש, לא איבדתי את האמון בעם ישראל. אני מוסר לך את התורה עבורם גם כשהם בנפילה העצומה של חטא העגל. זו הסיבה שמשה יורד אל העם עם התורה ואינו מפקיד אותה למשמרת ביד הקב"ה עד לאחר תיקון החטא. ניתוק פסוק זה, המקדים לתיאור החטא, המעניק השקפה של "רבה אמונתך" בעם ישראל – ניתוק כזה משבש מעוות והורס את המסר שהתורה רצתה להעביר אלינו.^{קיג}

אזהרת עבודה זרה וחובת שמירת שבת ומורא מקדש בסוף סדרת בהר

שני הפסוקים האחרונים של סדרת בהר שהם הפסוקים המסיימים את הפרשה (הסתומה) נקבעו על ידי מחלק הפרקים לתחילת פרק כו. בכך הוא עקר את הפתיחה החיובית של "אם בחוקתי תלכו" ושינה אותה לפתיחה

^{קיא} בין אם במזיד ובין אם מחוסר ידיעה התוצאה היא שיבוש חמור.

^{קיב} הדוגמאות הבולטות ביותר הן: בראשית פרקים ו, לב. שמות פרקים ו, טז, לב, לט. ויקרא פרק כו, במדבר פרקים כב, כו, ל. דברים פרקים ב, ו, יב, יג.

^{קיג} רמב"ם הלכות ספר תורה פרק ח הלכה ג

^{קיב} רעה חולה נוספה לנו בחלק מההדפסות. יש מדפיסים ש"רק" מחקו את המרווחים שבין הפרשיות [והוסיפו פאו ס לרמוז עליהן]. אך יש מי שמפרידים לחלוטין בין הפרקים ומטמיעים בכך את השיבוש הנורא.

שלילית של איסור עבודה זרה. האם מתוך רצון להזכיר את חטאי עם ישראל בתקופת בית ראשון? בכל מקרה, חלוקת הפרשיות שהיא הלכה למשה מסיני אומרת לנו שפסוקים אלו מסיימים את פרשת עבד עברי הנמכר לעובד ע"ז. וכך מסבירים חז"ל את פסוקים אלו: "לא תעשו לכם אלילים. כנגד זה הנמכר לנכרי, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו, הואיל ורבי עובד אלילים אף אני כמותו, הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו, לכך נאמרו מקראות הללו".^{ק"י}

סיום סדרת פינחס

בסיום פרשת המוספים כותבת התורה: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל אֲשֶׁר צָוָה ה' אֶת מֹשֶׁה". מחלק הפרקים טעה לחשוב שזהו הפסוק הפותח את פרשת נדרים המתחלת את סדרת מטות. אך פסוק זה הוא הפסוק האחרון בפרשת מוספי שמיני עצרת. וחז"ל הדגישו זאת בפירושיהם. וכך כותב רש"י: "ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל, לפי שעד כאן דבריו של מקום, ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה, הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל, שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו, אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו". ועיין ברמב"ן על המקום שהאריך מאוד בעניין זה.

המבול

גם כאן בחר מחלק הפרקים להתחיל את נושא המבול בפסוק השני של פרשה סתומה. בפסוק המתחיל לתאר את חטא האנושות ובהתעלמות מהפסוק הקודם המציין את לידת שם חם ויפת שנשארו צדיקים, יחד עם אביהם, ושהמשכיות האנושות תלויה בהם.^{ק"ד}

^{ק"י} רש"י שם. ויקרא, סדר כא פסוק כב

^{ק"ד} הסדר היהודי, סדר ה בבראשית, מתחיל בצדקתו של נח שהתהלך את האלוקים. אך מטרת פסקה זו היא להעלות למודעות את שיבוש ההבנה הנוצר מהתעלמות מחלוקת הפרשיות.

תפקיד החלוקה לסדרים

דְּבַנְהֶרְדָּעָא פִּסְקֵי סִידְרָא דְכְּתוּבִים בְּמִנְחָתָא דְשַׁבְּתָא.

[תלמוד בבלי, מסכת שבת דף קטז :]

רש"י : היו רגילים לקרוא בבית המדרש פרשה בכתובים.

רמב"ן : שהיו קורין הסדר של שבוע בציבור וחוזרין ודורשין.

תפקיד חלוקת התורה לסדרים

במסכת מגילה כתוב: "לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת שנין".^{קטו} והמנהג הזה מוזכר במשנה תורה לרמב"ם: ^{קטז} "ויש מי שמשלים את התורה בשלוש שנים ואינו מנהג פשוט". מכאן למדו המפרשים שבני ארץ ישראל היו קוראים מאה וחמישים וארבעה סדרים בשלוש שנים. פירוש זה נמצא כבר במחברת התיגיאן שנהוג היה לכותבה בתימן ביחד עם חמישה חומשי תורה מנוקדים ומוטעמים – תאג', והוא מקובל בדורות האחרונים על החוקרים.

בהקדמה לתנ"ך קורן נכתב: "ידוע לנו על חלוקת התורה למאה חמישים וארבעה סדרים, לפי מנהג ארץ ישראלי קדום של מחזור שלוש שנים בקריאת התורה בציבור בשבתות – 'סדר' אחד בכל שבת ושבת. ה'סדרים' בתורה הם 'סדרי השבוע' של הקדמונים (במקביל ל'פרשיות השבוע' שלנו)".^{קיי}

אנו יודעים גם על חלוקה למאה ששים ושבעה סדרים.^{קיח} מרבית הסדרים הנוספים בחלוקה זו הם חלוקה של סדר ארוך מחלוקת מאה חמישים וארבעה הסדרים לשני סדרים קצרים.^{קיט} בחומש "שיבה לבצרון" בחרנו בחלוקה למאה חמישים וארבעה סדרים המתאימה לפשט לשון הגמרא והרמב"ם.^{קכ} וכפי שכתב הרב ד"ר יששכר יואלסקא "המספר קנ"ד מכוון בערך למקרה שמשלוש השנים של מחזור אחד שתים הן מעוברות, מה שיקרה פעמיים במשך נ"ז שנים".^{קכב}

^{קטו} תלמוד בבלי, מסכת מגילה דף כט ע"ב. ובתרגום לעברית: לבני ארץ ישראל שמסיימים את קריאת התורה בשלוש שנים.

^{קטז} ספר אהבה, הלכות תפילה וברכת כהנים, פרק שלשה עשר, הלכה א.

^{קי} מתוך ההקדמה לתורה נביאים כתובים, הוצאת קורן, ירושלים ה'תשנ"ט, עמ' 3. הקדמה זו מופיעה בחלק מספרי התנ"ך של הוצאה זו. ^{קיח} "המסורות שבידינו בנוגע למספר הסדרים שבתורה מתחלקות, כידוע, לשני ענפים עיקריים: אחד, שמונה בתורה קסז סדרים, ושני, שמונה קנד." עזרא פליישר, "קרובות י"ח על סדרי הקריאה התלת שנתית", סיני סה (תשכ"ט), עמ' רצא.

"בין מסורות החלוקה התלת-שנתיות שבידנו, שמספר הסדרים המובא בהן דרך קבע הוא קס"ז או קנ"ד." עזרא פליישר, פזמוני האנונימוס, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים תשל"ד, עמ' 37 בסופו ותחילת עמ' 38.

^{קיט} "ועודפי הסדרים שביניהן נוצרו בעיקר על ידי חלוקת סדרים ארוכים... לסדרים קצרים יותר..." יששכר יואל, "כתר משנת ה' אלפים ועשרים לבה"ע", קרית ספר לח, ירושלים תשכ"ג, עמ' 127.

^{קכ} "כי קס"ז סדרים הם יותר מדי בשביל שלוש שנים". שם, עמוד 128.

^{קכא} שם.

^{קכב} וזו הטבלה שצירף ר' יששכר יואל להבהרת דבריו:

וזהו פרט (השנים המעוברות מובלטות)																		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

תפקיד חלוקת הנביאים והכתובים לסדרים

החידה בהבנת החלוקה לסדרים בנביאים ובכתובים מתעוררת כשמגלים שרוב ראשי הסדרים לא סומנו בהתחלת פרשה (פתוחה או סתומה), וגם אינם פותחים עניין חדש. נהפוך הוא, רבים מהם מסומנים לקראת סוף הפרשיות ובסיומו של נושא.

גם האפשרות שראשי הסדרים שבנביאים מסמנים את התחלות ההפטרות אינה סבירה.^{קכג} "ברשימה שערכתי מצויות 170 הפטרות. רק 16 מתוכן פותחות בתחילת סדר. שיעור ההתאמה הוא אפוא 9.4 אחוזים בלבד, ולפיכך נשללת לחלוטין האפשרות שהסדרים אינם אלא סימני הפטרות."^{קכד}

ההצעות לפתרון החידה נחלקות בין אלה שעוסקות במנהגי קריאת הסדרים ובין מי שבוחן את תוכנם של ראשי הסדרים.

סדר אחד ליום: "ר' שאול קוסובסקי ז"ל... חישב את כמות הסדרים של כל הספרים ביחד והגיע למספר 293; זהו מספרם של ימות החול בשנה רגילה... יוצא איפה שנקבע 'סדר' קריאה מן התורה הנביאים והכתובים, לכל יחיד ויחיד, לכל יום ויום מ-365 ימי השנה. כך, כנראה, נהגו קדמונינו."^{קכה}

על רעיון זה ניתן להקשות, שהרי בלוח השנה העברי יש רק 354 ימים בשנה רגילה, ואולי ניתן להציע כי בסבב זה נכללו גם ימי חול המועד.

מנהגי קריאה ולימוד: "במקורות רבים בתלמוד ובספרות הגאונים מופיע המונח 'סדרים', בהקשר של מנהגי קריאה ולימוד בכתבי הקודש.. ניתן למצוא עדויות על קריאה בנביאים או בכתובים בכל מקום שבו נאמרת 'קדושה דסידרא'.. בתלמוד הבבלי מצויה עדות מפורשת לגבי מנחה של שבת: 'בנהרדעא פסקי סידרא בכתובים במנחתא דשבתא'^{קכו}. ניתן אפוא להניח כי קדושה דסידרא נאמרה במקורה לעולם אחרי קריאת סדרים מנביאים ומכתובים, ויש קשר כלשהו בין סדרים אלו לבין סדרי המסורה."^{קכז}

וזכיתי למצוא בחידושי הרמב"ן שם התייחסות ישירה למנהגי קריאה שבועי בכתובים. כל הסוגיה במסכת שבת עוסקת בקריאה בכתובים במנחה של שבת כמצוטט לעיל. ועל כך כותב הרמב"ן: "דמפסיק סידרא שאני [=דינו

^{קכג} להרחבה עיין: יוסף עופר, "סדרי נביאים וכתובים", תרביץ נח (תשמ"ט), עמ' 155 ובהערה 3 שם.

^{קכד} שם עמ' 170

^{קכה} מתוך ההקדמה לתורה נביאים וכתובים, הוצאת קורן, ירושלים ה'תשנ"ט, עמ' 3 בסופו ותחילת עמ' 4.

^{קכו} תלמוד בבלי, מסכת שבת דף קטז ע"ב

^{קכז} יוסף עופר שם עמ' 166–169

שונה]. שהיו קורין הסדר של שבע^{קכ} בציבור וחוזרין ודורשין. ואין בקריאה כגון זו משום גזרת שטרי שטרי הדיוטות^{קכט}.

הצעות הנוגעות בתוכן ובמהות

ברכות ונחמות. החוקרים מצאו שהרבה הפטרות מסתיימות בתחילת סדר, במיוחד כאשר יש דילוג בהפטרות.^{קל} כאשר האשכנזים מדלגים, הפסוק האחרון הוא תחילת סדר, חוץ מהפטרות משפטים, שמדלגים בה אחרה. וטעם הדבר הוא שהרבה ראשי סדרים הם פסוקים של טובה וברכה ונחמה וצריך לסיים בדבר טוב.

הרב פרופסור יוסף עופר בחן אמירה זו: "54 אחוזים מן הסדרים פותחים בפסוק שעניינו טובה וברכה".^{קלא} מובן אפוא שהדגשת הברכה והטוב היא ערך מרכזי אך לא יחיד בחלוקת הסדרים.

חוליית קישור בין הסדרים.^{קלב} הרב אלחנן בן נון כתב: ^{קלג} "בענין הפסקי הסדרים בנביאים ובכתובים יש לציין תופעה שהיא ייחודית. רוב הסדרים (קצת יותר ממחצית) מתחילים או מסתיימים סמוך לתחילת פרשיה פתוחה או לסיומה..."

לענ"ד כוונת רבותינו מחלקי הסדרים לציין פסוקים המשרתים את שני הסדרים הסמוכים.^{קלד} הם מסיימים מחד את הסדר הקודם, ומתחילים מאידך את הסדר הבא. תופעה זו יוצרת כעין שרשור בין הסדרים, על ידי פסוקים המהווים חוליות קשר בין סדר לסדר. בדומה לפסוק הנדרש לפנינו ולאחריו^{קלה}. לפי עקרון דומה מסביר הרמב"ן בהקדמתו את פתיחת ספר שמות הכופלת את הפרשיה האמורה כבר בפרשת 'ויגש' בספר 'בראשית'. כך צריך כמובן להבין את סיום ספר 'דברי הימים' ופתיחת ספר 'עזרא' בהם חוזרת הצהרת כורש מלך פרס ותחילת הבית השני.

^{קכ} מספר סדרי הכתובים, ללא סדרי חמש מגילות, הוא 77. מספר סדרי התורה הוא 154. שני סבבים של 77 הם 154. כך שאולי היה תיאום בסדרי הקריאות.

^{קכט} הדיון הוא בסיבה מדוע נאסר לקרוא בכתובים בשבת. אחת הדעות היא שאם יקראו בכתובים יבואו לקרוא בשטרי הדיוטות. והרמב"ן אומר שיש הבדל בין קריאה ארעית לבין מי שקורא בקביעות עם הציבור.

^{קל} מנחם בן ישר, חלוקת הסדרים בספרי הנ"ך, רמת-גן תשל"ו, עמ' 63–64.

^{קלא} הרב פרופסור יוסף עופר שם עמ' 163. הוא מוסיף שניתן לראות בעוד 22% כפסוקי ברכה הגם שהדבר אינו מובהק.

^{קלב} רעיון זה העלה גם הרב פרופסור יוסף עופר שם עמ' 163 והוא מביא לכך שני רמזים מספר המנהיג וממדרש קוהלת.

^{קלג} במכתב ברכתו אלינו.

^{קלד} כיוצא בזה כתב הרב פרופסור יוסף עופר במאמרו סדרי נביאים וכתובים, עמ' 163 ואילך. [הערה שלי, ב.א.].

^{קלה} זבחים כד : מנחות יט.

על פי רעיון זה, אין הפסוקים המשמשים את שני הסדרים בהכרח פסוקים של טובה, אלא פסוקים המשמשים חולית קשר בין עניני הסדרים. הדבר קשור כמובן בהסתכלות האמונית, שאין תולדות ישראל רק אוסף פרשיות, אלא רצף ארוך אחד של מהלך א-לוקי המוביל עד לגאולה. חלוקת הפרשיות והסדרים הכרחית כמובן לצורך ההבנה האנושית שלנו^{קל}, אבל אינה אלא אמצעי, ולא ביטוי של מהות. חלוקה מוחלטת של דברים יכולה גם לרמוז על נתק מוחלט בין פרשיות, בלי לראות את החיבור ביניהן. מובן שאם הפסקות אלה באות לאחר חורבן ופורענות הן מחזקות את התפיסה הנוצרית הטוענת שעם ישראל איבד את מעמדו הא-לוקי והם המחליפים את ישראל עלי אדמות.

הבנה זו מסבירה את העובדה שברוב סדרי הנביאים קיימת חלוקה כזאת של פסוקים המשמשים לפניהם ולאחריהם. זהו אם כן, דבר עקרוני בהבנת דברי הנביאים בהמשך דבר ה'. לדוגמא: סדר ב של ספר יהושע יסתיים באמת בסוף הפרשה בפסוק "למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא, למען יראתם את ה' א-לקיכם כל הימים". פסוק זה עצמו שהוא המסיים את הפרשה הסתומה, הוא יהווה גם את תחילת הסדר בקריאתו בציבור בקריאה שלאחריה. כך בהמשך הספר, סדר ד של יהושע יסתיים בפסוק "לא היה דבר מכל אשר צוה משה אשר לא קרא יהושע נגד כל קהל ישראל והנשים והטף והגר אשר בקרבם". אמנם סדר ה לא יתחיל בפסוק הבא אחריו, אלא יפתח בפסוק העומד שלושה פסוקים לפני כן "וכל ישראל וזקניו וכו' מפני חשיבותו".^{קלו}

החלוקה לסדרים היא מפתח התנ"ך

הטיעון המרכזי שמובע בחוברת זו^{קלח} הוא שמערכת הסדרים היא המפתח שמסרו בידינו חכמי ישראל ללימוד התנ"ך וללימוד ערכי היהדות והשקפת עולמה. בביסוס טיעון זה עסקנו עד כה. כבר בתורה קיימת התופעה^{קלט} שראש הסדר איננו ראש הפרשה וגם בתורה הפסוקים שנבחרו כראשי סדרים מדגישים ערכי יסוד ביהדות. המבנה הספרותי של הנביאים והכתובים הביא לכך שרוב הפסוקים שנבחרו למימוש מטרה זו אינם פותחים פרשיות. לעתים הפסוק שנבחר לפתוח את הסדר כולל את המסר המרכזי העולה מהסיפור בו הוא מופיע^{קמ} ולעתים הפסוק כולל בתוכו מסר מערכי היסוד ביהדות.

^{קט} יוליתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה' ספרא פר' א

^{קלז} עד כאן ציטוט מדברי הרב אלחנן בן נון.

^{קלה} הטיעון שלנו מקבל את הדברים שהובאו לעיל ומוסיף עליהם.

^{קלט} אומנם באופן מצומצם ביותר. עסקנו בכך בעמ' 19, 33, 35

^{קמ} כגון בספר שמואל ראשי סדרים ה, ו, ז ורבים נוספים.

היכן נמצאים הסדרים?

היכן נמצאים הסדרים?

- א. הסדרים מסומנים בגיליונות כתבי יד של התנ"ך. בכתב יד לניגרד, קמ"א שנכתב בידי הסופר שמואל בן יעקב והוא כתב היד השלם של כל התנ"ך העתיק ביותר שיש לנו, יש גם רשימות מקובצות של ראשי סדרים וגם סימון ראשי הסדרים בגיליונות.
- ב. ברשימות של ראשי הסדרים, כגון בספר החילופים לר' מישאל בן עוזיאל קמ"ב שנכתב לפני כאלף שנים. בספר החילופים מנויים כל סדרי התנ"ך, ולפיו רשם הרב מרדכי ברויאר את ראשי הסדרים במהדורות התנ"ך שבהוצאת מוסד הרב קוק והוצאת חורב וכתר ירושלים.
- ג. הרבה פסקאות במדרש שמות רבה ובמדרש ויקרא רבה ובמדרש דברים רבה ובמדרש רבי תנחומא קמ"ג תחילתן בראשי סדרים. מדרשים אלו "כוללים דרשות על העניינים שקראו בציבור ביום הדרשה". קמ"ד
- ד. רשימות הפטרות על פי המנהג התלת שנותי, שנמצאו בגניזה. קמ"ה
- ה. בפיוטים קדמונים. הפיוטים היו כלולים בתוך שלוש הברכות הראשונות של תפילת העמידה בשבתות, כמו שעדיין אנו נוהגים בראש השנה וביום הכיפורים. לאבותינו היו פיוטים מיוחדים להרבה שבתות.
1. רבי ינאי כתב פיוטים לפי הסדרים. רבנו גרשום מאור הגולה כתב עליו: "יש לנו ללמוד מן הפייטנים הראשונים שהיו חכמים גדולים. הרי רבי ינאי שהיה מן החכמים הראשונים ופייט קרובות לכל סדר וסדר של כל השנה." קמ"ו פרופ' צבי מאיר רבינוביץ שההדיר שוב את פיוטי רבי ינאי שנמצאו בגניזה בקהיר עשה כהוגן וסדר את מחזור פיוטי רבי ינאי לפי הסדרים. הוא משער שרבי ינאי חי בסוף תקופת הסבוראים בערך בשנת ד' אלפים ש'. קמ"ז

קמ"א נכתב לפני 1,006 שנה. "במדינת מצרים, ונשלם בחודש סיון שלשנת ארבעת אלפים ושבע מאות ושבעים שנה לבריאת עולם.."

קמ"ב ישראל ייבין, המסורה למקרא, ירושלים. האקדמיה ללשון העברית, תשס"ג, עמ' 26.

קמ"ג המדפיסים של מדרש רבי תנחומא סידרו אותו לפי הסדרות (פרשיות השבוע), אבל הסדר הנכון שלו הוא לפי הסדרים.

קמ"ד אברהם עפשטיין, מקדמוניות היהודים, חלק ראשון, וויען תרמ"ז, עמ' 57-58.

קמ"ה יוסף עופר, "סדרי נביאים וכתובים", תרביץ נח (תשמ"ט), עמ' 173-189.

קמ"ו מחזור פיוטי רבי ינאי לתורה ולמועדים, חלק ראשון, מהדורת צבי מאיר רבינוביץ, ירושלים, תשמ"ה, עמ' 45.

קמ"ז לפני יותר מאלף וארבע מאות שנים.

2. פרופ' עזרא פליישר פרסם מתוך הגניזה חלק מפיוט לימי חול. ובו מחרוזות לברכות תפילת שמונה עשרה לימים שלישי רביעי וחמישי. הפיוט מכיל רמזים לתחילת סדרי התורה בספר שמות ובספר ויקרא ובספר במדבר. קמח

אצטט כאן שני בתים מפיוט זה :

זאת יונתי תמתי
[השכם בב]קר שימעי
אגאול כי אני הכבדתי
[ברוך גואל]

חמלה וחתולה
כ[עוד נג]ע אחתלה
תעלה כויהי בחצי הלילה
[ברוך רופא]

בבתים אלו רמזים ראשי סדרים מחומש שמות.
ראש סדר ו - השכם בבקר והתנצב לפני פרעה רמוז בשורה השניה – השכם בבקר.
ראש סדר ז - בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו רמוז בשורה השלישית – כי אני הכבדתי.
ראש סדר ח - עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים רמוז בשורה הששית – כעוד נגע.
ראש סדר ט - ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור רמוז בשורה השביעית – כויהי בחצי הלילה.

קמח עזרא פליישר, "קרובות י"ח על סדרי הקריאה התלת שנתית", סיני סה (תשכ"ט), עמ' רפא – רצד.

חדירת החלוקה הנוצרית לתנ"ך

מתוך מכתבי ברכה שקיבלנו ליוזמה:

וזה דבר גדול ורצוי מאוד להסיר חרפה שמשתמשים בפרקים שחיברו נוכרים.
הרב זלמן נחמיה גולדברג

עם שובנו לארצנו ופריקת עול הגויים מעל צוארנו הגיעה השעה לשחרר גם את ספר הספרים
מהרבב הנוכרי שנדבק בו. לפחות עלינו להביע את כמיהתנו וצפיתנו לשיבת התנ"ך לעם התנ"ך.
הרב יעקב אריאל

אימוץ חלוקת הפרקים הנוכחית, נעשה מסיבות טכניות... אולם אנו מתעלמים מהמשמעות הפרשנית והרוחנית
שיש לחלוקה זו, ולמעשה לומדים מבלי משים את התנ"ך בעיצובו הנוצרי.
הרב יובל שרלו

כיצד חדרה החלוקה לפרקים לדפוס התנ"ך

בהקדמה לתנ"ך קורן נאמר: קמט

"התנ"ך השלם הראשון יצא לאור בשנת רמ"ח^{קט} בשונצינו. כל המדפיסים בזמן ההוא היו יהודים. החל בשנים רע"ד/רע"ז החלו נוצרים להדפיס את ספרי המקרא, והגדיל לעשות מכולם המדפיס הוויניציאני הנודע דניאל בומברג.

מהדורתו השניה רפ"ה/ו הידועה בשם 'מקראות גדולות', יצאה לאור בתבנית גדולה עם פירושים וענייני מסורה, ובתבנית קטנה בלי פירושים, והיא יסוד לכל מהדורה חדשה כמעט עד ימינו, לרבות המהדורות שנדפסו בידי יהודים...

גם חלוקת התנ"ך לפרשיות נעשתה כאן [בהוצאת קורן]^{קנא} לפי המסורה. התנ"ך – תורה נביאים כתובים – מחולק ל-24 ספרים (ועל כן נקרא בפי הראשונים 'עשרים וארבעה'). כל ספר נדפס בהדפסה רצופה, ורק 'פתוחה' או 'סתומה' מחלקות את הכתוב. טקסט התנ"ך אינו מתחלק, כמצוי בדפוסים שיצאו על ידי הנוצרים ובעקבותיהם על ידי מדפיסים יהודיים, לפי 'קפיטלים' ופסוקים, שהם מעשה כומר באנגליה.^{קנב}

שינויים במבנה התנ"ך בין המסורה ובין חלוקת הפרקים

חלוקת הפרקים איננה מנוגדת רק לחלוקה לסדרים אלא גם למסורה למקרא.^{קנג}

"לפי המסורה יש בעשרים וארבעה הספרים ספר 'שמואל' אחד, ספר 'מלכים' אחד וספר 'דברי הימים' אחד. משלושת הספרים עשו הנוצרים ששה.^{קיד} לפי המסורה דברי הכתובים על אודות נחמיה כלולים בספר עזרא.

עשרים וארבעה הספרים הם חמשה חומשי תורה, שמונה ספרי נביאים ואחד עשר ספרי כתובים.

סדר הספרים בנביאים ובכתובים הוא כמו שכתוב בברייתות^{קנה} שאין בהן מחלוקת,

"תנו רבנן

סדרן של נביאים: יהושע ושופטים שמואל ומלכים ירמיה ויחזקאל ישעיה ושנים עשר.

^{קמט} מתוך ההקדמה לתורה נביאים כתובים, הוצאת קורן, ירושלים ה'תשנ"ט, עמ' 3.

^{קי} ה'רמ"ח, לפני 528 שנים.

^{קנא} התוספת שבתוך הסוגריים נוספה על ידי.

^{קנב} ידיעות על הצורך הזה אפשר למצוא באנציקלופדיה העברית כרך 21 עמודה 935 ערך לנגטון, סטיון, ובספרו של זאב יעבץ, תולדות ישראל, חלק 12, תל אביב תרצ"ה, עמודים 64–65.

^{קנג} מתוך ההקדמה לתורה נביאים כתובים, הוצאת קורן, ירושלים ה'תשנ"ט, עמ' 3. להרחבה בנושא עיין במאמרו של הרב יהודה אייזנברג, "על חלוקת הפרקים במקרא", מכלול יג (תשנ"ז), עמ' 16, וכן במאמרו של הרב שמואל וינגרטן, "חלוקת התורה לפרקים", סיני מב (תשי"ח), עמ' רפא, <http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/sinay/halukat-4.htm>

^{קיד} מתוך ההקדמה לתורה נביאים כתובים, הוצאת קורן, ירושלים ה'תשנ"ט, עמ' 3.

^{קנה} במסכת בבא בתרא, פרק ראשון - השותפין, דף יד, עמוד ב.

סידרון של כתובים : רות וספר תהלים ואיוב ומשלי קהלת שיר השירים וקנינות דניאל ומגילת אסתר עזרא ודברי הימים".

והרמב"ם פסק כך במשנה תורה, ק"י וכן פסק רבינו אשר, ק"י ובנו רבינו יעקב ק"י ורבי יוסף קארו ק"י. ובסדר זה סידר רבינו שמעון הדרשן את רמזיו בילקוט שמעוני, אלא שהקדים את אסתר לדניאל.

למרבה הצער, ברוב המהדורות המודפסות לא נשמר סדר זה. קס

התמרמרות חכמי ישראל על אימוץ החלוקה הנוצרית

הרב משה אליעזר פוזנא הוציא חמישה חומשי תורה בשנת תשמ"ט בלונדון. הוא מנה את הפסוקים בתוך כל סדרה קסא וסדרה ולא השתמש בחלוקה הנוצרית. בהוצאה זו מובאים מכתביהם של שמונה מגדולי ישראל המברכים אותו על הוצאת חומש ללא ה"קאפיטל", "שנתקנו ע"י כמרים נוכרים שכיוונו להביא ע"י זה מחשבות זרות לקורא". קסב הרב שמואל הלוי ואזנר והרב יעקב קמינצקי צירפו את ברכתם ואמרו: "והדבר קרוב לנו להדפיס חומשים כמקורם שנתנו בסיני".

גם במכתבי הברכה שזכינו אנחנו לקבל מגדולי ישראל והמובאים בסמוך, מביעים רבים מהם את הכאב על השימוש בחלוקה הזרה.

ק"י ספר אהבה, הלכות ספר תורה, פרק ז, הלכה טו.

ק"י בסוף פרק השותפין

ק"י בטור יורה דעה סימן רפ"ג

ק"י בשלחן ערוך יורה דעה, סימן רפ"ג, סעיף ה

ק"ס גם בכתבי יד של המקרא לא תמיד נשמר סדר זה, כגון בכתר ארם צובא. ועיין בדברי ישראל ייבין, "המסורה למקרא", האקדמיה ללשון העברית, ירושלים התשס"ג, עמ' 37.

קסא סדרה היא פרשת השבוע.

קסב מכתבו של הרב דינר, ראב"ד ק"ק עדת ישראל לונדון.

דברי תלמידי חכמים על יוזמת "שיבה לבצרון"

באמת מלאכה זו מזכירה את מלאכתו של עזרא הסופר... גם בספרכם, יש חידוש והחזרת עטרה ליושנה עם עלייתנו והתבססותנו בארץ קדשנו יותר ויותר. הרב אלחנן בן נון

...אני קורא בזה לכל המחנכים ואוהבי תורתנו, ליתן יד ליוזמה ברוכה זו. הרב דב ליאור

כי ראוי ורצוי שכל ילד מקטנותו ידע את חלוקת התורה כפי שהיה נהוג בארץ ישראל^{קסג}... וברוך יהיה כל המכניס חמשה חומשי תורה אלו לביתו. הרב אברהם צוקרמן זצ"ל

^{קסג} חשוב להדגיש: חומש "שיבה לבצרון" לא בא לשנות את דפוס הקריאה בתורה הנהוג בקהילות ישראל מאות בשנים. בחומש זה נמצאת החלוקה היהודית לסדרים שמקורה קדום ושקימת בכתובים מזמן הגאונים. חומש זה מפרסם ומלמד חלוקה זו. ההצעה היא להשתמש בחלוקה זו כמפתח לפסוקי התורה והנ"ך.

הסתייגות משינוי מפתח הפסוקים בגלל חשש מבלבול הלומדים^{קסד}

בא"י אמ"ה אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו בא"י נותן התורה. כשעוסקים בלימוד תורה לשם שמים חובה להציג את כל הדעות. אציג כאן דעה מסויגת, ששמעתי משלושה תלמידי חכמים.

הרב חיים ישעיהו הדרי (ראש ישיבת הכותל)
הרב סיפר לנו שהרב שלמה גורן זצ"ל חשב לצאת ביוזמה כזו אך בסופו של דבר נסוג מרעיון זה מכיוון שחשש שהעניין לא יצלח עקב הזמן הארוך בו נעשה שימוש בחלוקה לפרקים.

הרב נחום אליעזר רבינוביץ (ראש ישיבת ההסדר ברכת משה שבמעלה אדומים)
הרב מצר על השימוש בחלוקה לפרקים אך חושש שהכנסת מפתח חדש לחלוקת הפסוקים תגרום לבלבול אצל הלומדים.

הרב משה גנץ (ראש הכולל בישיבת שעלבים)
בקשת לשמוע את דעתי על חמישה חומשי תורה שהדפסת, שהם מחולקים לא לפי הפרקים המקובלים כיום, שהם מעשה ידיהם של נזירים נוצרים, אלא לפי הסדרים המסורתיים של הקריאה בתורה שהיו מקובלים בארץ ישראל. והרי תשובתי: אין ספק, שלכתחילה עדיף היה שנשתמש בחלוקה שלנו, וזה מכמה טעמים: ראשית, למה לנו לרעות בשדות זרים, כשיש לנו חלוקה שלנו. ושנית, החלוקה המקובלת מחלקת פעמים רבות לא באופן הנכון. ויותר מזה. נכרים הדברים, שפעמים שיש בחלוקה הנוצרית כוונת מכוונים של התאמה לדעות הנוצריות. כידוע. ואף על פי כן אני אומר, שאחרי שהחלוקה הנוצרית כבר נתקבלה, וכל הספרים שנכתבו במאות השנים האחרונות משתמשים בה, אי אפשר כבר להחזיר את הגלגל לאחור. ומי שבא היום להציע חלוקה חדשה, יגרום לבלבולים ולאי הבנות, ואין הצר שווה בנזק המלך. ובאשר לטענתך הצודקת, שיש בחלוקה הנוצרית דברים מקולקלים, נראה שתוכל לעשות הרבה לתקון הדבר, אם תפרסם מאמר מסודר ומנומק, שבו תציג את העיוותים שיש בחלוקה הנוצרית. באופן כללי יש להדריך את המורים לתנך, שאת יחידת הלימוד שהם בוחרים ללמד בשיעור אין לקבוע לפי הפרק, אלא לפי העניין. ופעמים שהיחידה תתחיל באמצע הפרק ותסתיים באמצע הפרק שלאחריו. אבל כמדומה שבדרך כלל מורים כבר יודעים זאת בעצמם. בברכת התורה, אוהבך, [הרב] משה גנץ.

^{קסד} וכמו שלמדנו מהנהגת בית הלל במסכת עירובין דף יג עמוד ב, ראוי להקדים את דברי החולקים.

ברכות ליוזמת "שיבה לבצרון"

(לפי סדר א-ב)

הרב שלמה חיים הכהן אבינר (רב הישוב בית אל וראש ישיבת עטרת ירושלים)

יישר כוחו של הרב אריאל על היוזמה החשובה להדפיס תנ"ך על פי חלוקה יהודית, שכידוע החלוקה הנהוגה עתה היא נוצרית, ומלאה שיבושים וכן פרשנויות נוצריות, וכבר קראו גדולים לסדר מחדש על פי חלוקה יהודית כגון הג"ר פסח פינפער.^{קס"ה} ויהי רצון שהיוזמה תישא פרי ותתפשט לאיטה.

הרב שמואל אליהו (רב העיר צפת וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל)

באתי במילים אלו לחזק את ידיהם של העוסקים במלאכה להוציא לאור את החומש "שיבה לבצרון" שסודר לפי החלוקה היהודית מתוך אמונה שהגיעה העת להחזיר את כבוד התורה ולימודה למעמדה הראוי.

יש משמעות רבה לחלוקת הפרקים הנוצרית אל מול החלוקה היהודית. משמעות עמוקה שבסיסה בפרשנות שמקורה בשטחיות הנוצרית או בחוסר ההבנה שלהם את משמעות דברי התורה.

דוגמא ברורה יש כבר בפרק הראשון שבו הם מנתקים את היום השביעי של הבריאה מפרק א ומשייכים אותו לפרק ב כביכול בשבת לא נברא כלום. בעוד שעל פי התורה נבראה השבת, המנוחה, השמחה, השלום וכו'.

כך אפשר לראות במקומות רבים איך החלוקה מטמיעה את הפרשנות הנוצרית ובאמת אפשר לכתוב ספר שלם על המשמעות של החלוקה הנוצרית וההבדל בינה לבין חלוקת הפרשיות והעליות והפרקים על פי המסורת היהודית.

אשר על כן, יבורכו המחזירים עטרה ליושנה בדבר כל-כך חשוב זה, ויהי רצון שנזכה לשתות מים מתוך בארנו ולא מתוך בורות נשברים.

בברכת התורה.

^{קס"ה} מסורת התורה והנביאים, הרב פסח פינפער, ווילנא תרס"ו, נמצא גם באתר: <http://www.hebrewbooks.org/>

הרב יעקב אריאל (רב העיר רמת גן)

בזאת אני מברך את בצלאל אריאל הי"ו על עצם היוזמה להחזיר עטרה ליושנה ולחלק את התנ"ך לפרקים עפ"י שיקולי דעת תורניים מובהקים ולהסיר מעלינו את החרפה של החלוקה הנוצרית שהנחו אותה גם שיקולים זרים. אם כי למעשה א"א להתעלם מהתופעה שבכל מקום בספרות התורנית העשירה שלנו כשמצטטים פסוק מצטטים אותו עפ"י חלוקת הפרקים הנוכחית ולא ניתן לשנות את כל מיליוני ואולי אף מיליארדי הציונים בספרות שלנו ובעל כורחנו עלינו להשתמש כרגע בחלוקה הקיימת.

אולם עצם הרעיון, גם אם אינו מעשי, ראוי לברכה.

עם שובנו לארצנו ופריקת עול הגויים מעל צוארנו הגיעה השעה לשחרר גם את ספר הספרים מהרב הנוכרי שנדבק בו. לפחות עלינו להביע את כמיהתנו וצפיתנו לשיבת התנ"ך לעם התנ"ך. ותחינה עינינו בשובך לציון ברחמים. בברכת ציון וירושלים.

הרב שאול דוד בוצ'קו (רב הישוב כוכב יעקב וראש ישיבת ההסדר היכל אליהו)

חן לכוודו על עבודת הקודש של הדפסה מחדש את חמישה חומשי תורה על פי המסורת הארץ ישראלית. כמה טוב החיבור שלנו עם המקורות העתיקים. וכן יפה עשה לתת רווח בין המילים על פי המשמעות. התורה הקדושה בכלי נאה הראוי לה. חפץ ה' בידו יצליח ויזכה שספר זה יהיה בשימוש בבתי ישראל. בברכה.

הרב אלי בן דהן (סגן השר לשירותי דת, לשעבר)

..החלוקה היהודית, בניגוד לחלוקה הקיימת כיום ברוב הספרים, מלמדת אותנו ערכים יהודיים, ומדריכה אותנו בנתיב התורה, מקשרת בינינו לבין חכמי ישראל ומשאירה לנו אבני דרך לצעוד בעקבות חז"ל. הלימוד בחלוקת הפרקים הנוכחית מדגיש פעמים רבות את החטאים של עם ישראל, כאילו רוצה לומר שהקב"ה מאס חס ושלוש בעם ישראל, ואילו החלוקה היהודית מלמדת על אפשרות התיקון, היחס האוהב של ריבונו של עולם לעם ישראל, העובדה שלעולם לא יחליף את עם ישראל וערכים של חמלה וחשיבה על הזולת וכיוצא באלו. בזכות החומש.. נפתחת בפנינו האפשרות ללמוד וללמד חלק שלם בתורה ולחדש דברים שהיו נסתרים במהלך הדורות.

הרב אלחנן בן נון (רב הישוב שילה)

נהניתי מאד לקבל את חומש 'שיבה לבצרון' שערכתם והדפסתם בעמל ויגיעה מרובים. נראית ההשקעה המרובה בכל פרט מפרטי סדור התורה, מסדרות וסדרים, מפרשות ופרשיות ועד מילים וטעמים. באמת מלאכה זו מזכירה את מלאכתו של עזרא הסופר עליו נאמר בירושלמי שקלים שהיה סופר בדברי תורה ובדברי חכמים, וע"פ המפרשים שם שהיה סופר כל אותיות ומלים שבתורה, והעמיד את המסורה על תלה. מבלעדי מלאכה אדירה זו לא היינו מוצאים ידיו ורגליו בהתאמת מדרש ההלכה והאגדה לנוסח התורה. דומה היא מלאכה זו שלפנינו, למלאכתו של עזרא.

ועוד צריך להזכיר, כי גם מלאכתו של עזרא נעשתה עם העליה מבבל לא"י, עליה שחדשה את הישוב היהודי, ואת הבית השני. גם בספרים, יש חדוש והחזרת עטרה ליושנה עם עליתנו והתבססותנו בארץ קדשנו יותר ויותר.

זה שנים שבלמודנו אנו מזכירים לתלמידים את חשיבות הסדרים מול חלוקת הפרקים הנוצרית, ומשתדלים להסביר את היסודות הרוחניים לחלוקה זאת. בזכות החומש הזה, תגדל בודאי השאיפה לחזור לסדר עברי שרשי בסדור התורה שבפינו. אמת שהקושי של ההתרגלות בסדרי הפרקים וכתובתם בכל ספרי הפרשנות, הוא קושי גדול. אבל אין מצוה לסגת מפני קושי זה, אלא לחשוב כיצד להתגבר עליו. בלמודנו שלנו, אנחנו מדגישים את הלימוד לפי פרשיות פתוחות וסתומות, ולפי הסדרים, אם כי את ספירת הפסוקים אנו עושים ע"פ הפרקים, להקל על התלמידים. מכל מקום, ההתרגלות ללמד לפי מערכות הסדר העברי, משנה מאוד את ההסתכלות והלמוד. לכן, אנחנו משתמשים בתנ"ך קורן או בתנ"ך הרב ברויאר בהם מסומנים אלה לצד אלה. ברור, שבכל מקום שהדבר אפשרי, עדיף לחזור לסדר העברי. [המשך המכתב כולל עיון בחלוקת סדרי התנ"ך שהובא לעיל.]

הרב שלום הורוביץ (מרבני עיה"ק חברון)

כ"ט באייר (יום שחרור חברון) תשע"ה

..הספר שבהוצאתך הגיע לידי. לפני כמה שבועות ומאז אני מתענג בו.

הנסיון להחזיר עטרה ליושנה מאד ראוי בעת הזאת בה מתחדשים חיינו הלאומיים והעצמאיים בארצנו הקדושה, ובכך מפעלך תורם תרומה משמעותית!

לדעתי החלוקה המקורית היהודית לסדרי החומש היתה יכולה לסייע בידי "עמך" בקריאת התורה מדי שבת בשבתו.

מאלף גם לאבחן באמצעות החלוקה הזאת את הבנתם של קדמונינו ז"ל כיצד לשייך פרשיות התורה זו לזו והבנה זו ממילא יכולה לשמש כלי עזר בלימודנו המקרא.

יישר חיילך לאורייתא נ.ב. מצורף המחאה של .. ש לעודדך בהמשך מפעלך.

הרב זלמן נחמיה גולדברג (חבר בית הדין הגדול לשעבר. ראש בית המדרש במכון לב) הנני בזה להודיע בשער בת רבים על תודתי לר' בצלאל אריאל... וזה דבר גדול ורצוי מאוד להסיר חרפה שמשתמשים בפרקים שחיברו נוכרים. ולכן יש לחזק ידיו... הכותב לכבוד התורה ומכבדיה.

הרב אליקים לבנון (רב המועצה האזורית שומרון וראש ישיבת אלון מורה) נפגשנו ביום העצמאות תשע"ב, ומסרת לי את הוצאתך המיוחדת של החומש, לפי חלוקת הפרקים העברית.. תודה וברכה ויפוצו מעיינותיך חוצה.

הרב דב ליאור (רב הישוב וראש ישיבת ההסדר ניר בקרית ארבע) והנני שמח מאוד על יזמתך להוציא לפועל את הרעיון הישן-חדש, לחלוקת התנ"ך, לפי סדרי החלוקה של גדולי ישראל בדורות שעברו. הנושא חשוב מאוד שחלוקת ספרי הקודש תהיה על בסיס קדוש וטהור ולא על השיטה הנוצרית, מלבד טעויות שנוספו בשיטה ההיא. אני קורא בזה לכל המחנכים ואוהבי תורתנו, ליתן יד ליוזמה ברובה זו עד שנוכה שכל הציונים בכל ספרי התלמוד והנלווים אליהם יהיו לפי הסדרים היהודיים בלבד. החותם לכבוד התורה ולומדיה.

הרב ד"ר אברהם ליפשיץ (ראש מינהל החמ"ד)

מנהיגי חינוך יקרים מאוד,

חלוקת התנ"ך ליחידות לימוד מעצבת את השקפת עולמנו הדתית האמונית. ההחלטה באיזה פסוק לפתוח את יחידת הלימוד משפיעה בשני מישורים. היא מדגישה את הערך הנמצא באותו פסוק והיא קובעת את מרחב הלימוד של היחידה.

החלוקה הנוכרית של התנ"ך לפרקים משבשת, במזיד או בשוגג, את לימוד התורה. כך למשל, פרק ב בבראשית מנתק את השבת מששת ימי הבריאה הראשונים, ראשי הפרקים שבפרשת "ויצא" מדגישים את הקנאה והתחרות הפוגעים גם במשפחתיות. כך גם ראשי פרקים רבים בנביאים מדגישים את כעס ה' על עם ישראל בעקבות חטאיו, ואכמ"ל.

לעומתה, החלוקה היהודית של התנ"ך לפי סדר הקריאה הקדום שהיה נהוג בארץ ישראל (היא - חלוקת הסדרים) מעצבת את הלימוד על פי הערכים אותם רצו חכמי ישראל להדגיש. ראשי הסדרים בפרשת "ויצא" מדגישים את חמלת ה' על החלשים בחברה. ראשי סדרים רבים בנביאים מדגישים את אהבתו הנצחית של ה' לישראל.

וכך גם במרחבי הלימוד. החלוקה לפרקים מנציחה בתודעת הלומדים את החטא והעונש, לעומת החלוקה היהודית לסדרים המדגישה את האמון בגדלות האדם ודרך התמודדותו עם תיקון החטא. והדברים ארוכים וצריכים לימוד מעמיק.

שמחתי לראות את חומש "שיבה לבצרון" שהוציא חברנו בצלאל אריאל, חומש המסודר לפי החלוקה לסדרים, לימוד זה משתלב היטב בחזון "לב לדעת", אני מזמין אתכם לצלול למעיינות חוכמה אלו של חז"ל, לצעוד בנתיבי התנ"ך בעקבי הצאן בדמות החלוקה היהודית שהשאירו לנו, ללימוד ולהכיר את החלוקה היהודית, העדיפה ללא כל ספק על פני חלוקת הפרקים, ולהתעמק בערכי הלימוד שחכמי ישראל הדגישו. ואני מצטרף לדבריו של מורנו הרב אברהם צוקרמן זצ"ל שכתב לו על יוזמה זו: "ראוי ורצוי שכל ילד מקטנותו ידע את חלוקת התורה כפי שהיה נהוג בארץ ישראל.. וברוך יהיה כל המכניס חמישה חומשי תורה אלו לביתו". המשך הצלחה בעבודת הקודש, מוקירכם מאוד.

הרב יעקב מדן (מראשי ישיבת ההסדר הר עציון)

חלוקת הפסוקים ונתינת מספר לפסוקים עפ"י חלוקת הפרקים השתרשה בלימודנו בשל קבלת תכתיב החלוקה הנוצרי. החלפת המספרים לאותיות, כפי שמקובל בדפוס המקרא שלנו אינה פותרת את בעיית החלוקה לפרקים שלעיתים היא טובה, לעיתים סבירה, לעיתים בלתי מתקבלת על הדעת ונובעת מחוסר הבנת המקראות, ולעיתים יש בה יסודות נוצריים ואנטישמיים.

בכל מקרה, היא אינה החלוקה המקובלת במסורת הקריאה הארץ-ישראלית העתיקה. מפעל תנ"ך קורן נטל על עצמו בזמנו להצניע את חלוקת הפרקים לעומת החלוקה הארץ-ישראלית אך הותיר את מספרי הפסוקים על פי חלוקת הפרקים הנוצרית.

הרעיון לחדש את החלוקה הארץ-ישראלית ולבטל לחלוטין את החלוקה הנוצרית וכפי שנעשה בחומשים שבהדרתך הוא רעיון נועז וקשה ליישום, לאחר שספרות בת מאות שנים, של בית המדרש ושל חוץ לבית המדרש – מפנה למקראות על פי החלוקה הנוצרית. אך כל רעיון נועז שיש מאחוריו עקשן בעל מסירות נפש עשוי יום אחד להצליח, ובעיקר כשמדובר ברעיון חשוב ונכון.

אני מברך אותך, שתצליח ביום מן הימים להביא את החלוקה הארץ-ישראלית לידי ביטוי וכבוד כראוי לה, ושהייתן לך כח, עוז ונחישות להתמיד במפעל שנטלת על עצמך.

הרב זלמן מלמד (רב הישוב וראש הישיבה בבית אל)

בזה הנני לברכך על היוזמה החשובה שנטלת על עצמך להוציא לאור את כתבי הקודש תורה נביאים וכתובים בסדר חדש שלא על פי חלוקת הפרקים הקיימת שנעשתה על ידי נוכרים.

אמנם איני בר הכי לקבוע מהי החלוקה הנכונה של הסדרים ע"פ המקורות. אך על הרצון לטהר את כתבי הקודש מיד זרים שנגעה בו אני מברך.

יהי רצון שה' יצליח את דרכך ותזכה לסייעתא דשמיא להחזיר עטרה ליושנה באופן הנכון. חזק ואמץ.

הרב יעקב פישר (ראש הישיבה התיכונית נווה שמואל שבאפרת)

בימים בהם נתונה, כביכול, זהותנו כעבריים בספק, עת תרבות מערבית מנשבת בחוצות, ... מופיע מפעלך החשוב כמים קרים על נפש עייפה.

יודע אני – לא אפשר דרא. אפשר וקרוב לודאי, כי אין צפוי רווח כלשהו מהוצאת החומש העברי, ולואי שתזכה לכיסוי הוצאותיך, כולי האי ואולי. ברם, אמירה רמה וברורה וחשובה בעצם המפעל. שנים הרבה שקע ונטשטש גם התאריך העברי, ואת מקומו תפס המכונה "לועזי" – ואוי לאותה בושה. אבל, בזכות עקשנים "משוגעים" לדבר, הולך, דומני, גם העברי שלנו ותופס מקום של כבוד (משרדי ממשלה, המחאות וכיו"ב).

... "אבנים שחקו מים" יישר כוחך על טפטוף של טיפת המים הראשונה.

הרב אברהם צוקרמן זצ"ל (ממייסדי ישיבת כפר הרואה ומראשיה)

בצלאל אריאל עשה עבודה ברוכה וחשובה כי ראוי ורצוי שכל ילד מקטנותו ידע את חלוקת התורה כפי שהיה נהוג בארץ ישראל. והגם שיצרנו אחידות ועברנו (=לקרוא לפי השיטה הבבלית) מצוה עלינו לדעת ולהבין את מנהג "האס" היא ארץ ישראל בבחינת "אל תטוש תורת אמך". וברוך יהיה כל המכניס חמשה חומשי תורה אלו לביתו. ביקר.

הרב יהודה קרויזר (רב הישוב מצפה יריחו וראש ישיבת הרעיון היהודי)

ברכה מיוחדת על היוזמה להוציא לאור חמישה חומשי תורה המחולקים לפסוקים, פרשיות פתוחות וסתומות, סדרים וסדרות. חלוקה המבוססת על מקורותינו בניגוד לחלוקה הקיימת המבוססת על מקורות זרים.

בהוצאת חמישה חומשי תורה במתכונתם החדשה יש נדבך נוסף בגאולת ישראל ובחזרתו למסורת אבותיו. יה"ר והקב"ה יצליח דרכך ותזכה במהרה לברך על המוגמר.

הרב יובל שרלו (ראש ישיבת ההסדר אורות שאול)

ללומדי התורה ואוהביה,

חלוקת הפרקים אינה טכנית בלבד. כל חלוקה נעשית לאור קריטריון מסוים, ומבטאת את הדרך בה קוראים את המילים והמשפטים.

אימוץ חלוקת הפרקים הנוכחית, נעשה מסיבות טכניות, והוא אכן נוח מאוד. אולם אנו מתעלמים מהמשמעות הפרשנית והרוחנית שיש לחלוקה זו, ולמעשה לומדים מבלי משים את התנ"ך בעיצובו הנוצרי. כשאנו מוסיפים לכך את חוסר הבקיות במשמעות הדקדוקית והתחבירית של הטעמים – נוצרים עיוותים של ממש בלימוד התורה.

זכות גדולה היא אפוא לשוב לביצרון, להדפיס וללמוד את התורה בחלוקה היהודית המקורית, תוך תשומת לב מיוחדת הן למבנה הפסקאות והן למשמעות הפרשנית והתחבירית של הטעמים, והדבר מהווה חלק בלתי נפרד מגאולת התורה ושיבה לעולם לימוד התורה היהודי המקורי. בברכת התורה.

הרב יגאל שפרן (ראש מכון מרחבים, ראש מערכת פסקי דין רפואה ומשפט ויו"ר מחלקת רפואה והלכה ברבנות הראשית בירושלים)

ר' בצלאל היקר, הרשני בשורות אלו לבטא את עומק הוקרתי על החומש הנפלא שהדפסת, חומש "שיבה לבצרון". אנו בבית הכנסת שלנו כה שמחים שיש לנו חומש לבן טהור ונקי מכל ה"תוספות" שידערים נגעה בם וכל השיבושים שבאו בעקבותיהם.

פועלך למען תורת ה' התמימה ראויים לכל שבח. יישר כח וחיילך לאורייתא ואשריך שאתה מזכה את הרבים באופן כה מלבב שלא על מנת לקבל פרס. משמים תבורך.

הרב אורי שרקי (מרבני מכון מאיר)

שמחה גדולה היא לראות פנים ישנות-חדשות לחלוקת התורה לפי מסורת ישראל המקורית. מהלך זה מצטרף להמשך שברון עול הגויים מעל צווארי האומה. אשרי יוזמי מפעל "שיבה לבצרון" שזכו להקים את דברי התורה הזאת.

מהלכה למעשה

דוגמת עמוד מתוך חומש "שיבה לבצרון":

העליות
לתורה
לאשכנזים,
ספרדים,
שאמי ובלדי

מספר
הסדר

כ"ד

א וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ: כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֵּיהֶם
הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת כִּי תָשׁוּב אֶל-ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ
כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי קֹמֵץ שִׁשׁ

ב מִצְוֶת הַיּוֹם לֹא-נִפְלְאוֹת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא רַחֲקָה הוּא: לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא
לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקְחָה לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה:
וְלֹא-מֵעַבֵּר לַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחָה לָנוּ
וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה: כִּי-קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְּךָ

מספר
הפסוק

ה לַעֲשׂוֹת: רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים
וְאֶת-הַטּוֹב וְאֶת-הַמּוֹת וְאֶת-הָרָע: אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם לַאֲהָבָה
רוּחוֹת בֵּין הַמִּילִים לִפִּי טַעְמֵי הַמִּקְרָא

קמ"ג
שביעי 4 ו
הספיר

מספר
הפרשה
[פתוחה/
סתומה]

כיום אפשר ללמוד מתוך חומש המחולק לפי החלוקה היהודית לסדרים. עד כה, מי שרצה ללמוד לאור החלוקה היהודית לא יכול לעשות זאת. הוצאת קורן עשתה צעד חשוב בכך שהביאה חלוקת קודש זו בשוליים החיצוניים של הדף, ועדיין, המפתח המרכזי היה בחלוקת הפרקים הזרה. בתנ"ך קורן אפשר להיעזר בכדי להשוות בין פתיחות החלוקות. אנחנו הוצאנו חומש שכולו על טהרת החלוקות היהודיות. בחומש זה אין הטיה לימודית כתוצאה מחלוקה זרה. בחומש זה ניתן ללמוד לפי מפתח של קודש. בחומש זה אפשר ללמוד לפי מרחבי הלימוד שסדרו לנו חכמינו הקדמונים.

ייחודיות חומש "שיבה לבצרון"

בחומש זה חמשת חומשי תורה מסודרים לפי החלוקה היהודית:

- נספרו הפרשיות הפותחות הפתוחות והסתומות.
- המרווחים בין המילים נקבעו לפי טעמי המקרא.
- העליות לתורה סומנו לפי מנהג הספרדים והאשכנזים ולפי מנהג תימן (בלדי)
- החלוקה היהודית לסדרים נקבעה כמפתח לפסוקי התורה.

מניית הפסוקים והפרשיות לצורך לימוד

חכמינו הראשונים התבססו על ידע התורה הבסיסי של כל יהודי, ורק ציטטו את הפסוקים. במקצת מקומות הם הפנו לפרשה^{קס} שנמצא בה הפסוק.^{קסז}

בימינו נזקקים רבים להפניה מפורטת יותר כדי למצוא את הפסוק. אחת המטרות שלנו היא שנשתמש בסדרים בתור מראי מקום בזמן שאנחנו מצטטים פסוקים. קביעת מספר לכל פרשה מקלה על הלימוד. למשל במקום להגיד "פרשת המילואים שבספר שמות" אפשר לומר פרשה קטז בספר שמות ואפשר לומר: חומש שמות סדר כב פסוקים א-לז.

בחומש זה הרווחים בין המילים הם לפי טעמי המקרא כדי לסייע בקריאה נכונה ובהבנה.

^{קס} שמות פרשות הנמצאות ברש"י: פרשת הפלגה, פרשת מילה, פרשת המן, פרשת רוצחין, פרשת מזבח אדמה תעשה לי, פרשת החושן, פרשת ערכין ושדה אחוזה, פרשת מסעות, פרשת מילואים, פרשת כהנים, פרשת עור בשר, פרשת נסכים, פרשת נדרים, פרשת וישב ישראל בשיטים, פרשת מתנות שנאמרו לאהרון, פרשת הקללות.

^{קסז} כך למשל רש"י בסדרת צו שבספר ויקרא בפרשת שבעת ימי המילואים בדיבור המתחיל "ואת פר החטאת" מפנה לדבריו שבפרשת המילואים שבחומש שמות סדרת תצוה "אלו הנאמרים בעניין צוואת המילואים בואתה תצוה".

הצטרף ליוזמה:

היה שותף בביסוס נדבך נוסף בגאולתנו ובחזרה למסורת אבותינו :

בעיון בחלוקה לסדרים בזמן הלימוד ולהקשיב למסר שהעבירו לנו מחלקיו.

בחידושי תורה הקשורים לחלוקה לסדרים.

בהמצאה לבית הספר ותלמוד התורה של ילדך ללמוד וללמד מתוך חומש המחולק לפי הסדרים.

אני מזמין אותך ליצור איתי קשר : beariel@gmail.com

בתי ספר ותלמודי תורה יכולים לזכות את תלמידיהם להיות בין הראשונים שזוכים ללמוד תורה שהיא כולה שלנו. גם **גבאי בתי כנסת** הרוכשים חומשים יכולים לזכות את המתפללים בהקשבה לקריאת התורה מתוך חומש "שיבה לבצרון".

יוזמה יפה נקט ר' אבישי אילת שמקדם את חידוש הלימוד בתנ"ך לאור הסדרים. **תנ"ך יומי הינה שיטת לימוד, על פיה מסתיימת קריאת התנ"ך כולו אחת לשנה.** כל הפרטים באתר: התנ"ך היומי.

<http://www.tanachyomi.co.il>

לימוד לפי סדר אחד ליום נמצא גם בתוכנה kaluach3 שניתנת להורדה בחינם באתר www.kaluach.org

רעיון אמת לסיום :

בסיום תפילת עמידה אנו אומרים : "יהי רצון מלפניך, ה' אלהינו, וא-להי אבותינו, שישלח לנו בתורה בְּיָמֵינוּ וְתִן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ. " מה הקשר שבין בניין בית המקדש ולחלק שלנו בתורה?

אלא, כאשר אנחנו מקיימים מצוות יש עליהן הרבה דיונים והלכות. במצוות שאין אנו מקיימים יש הרבה פחות. כשיבנה בית המקדש ונחזור לקיים מצוות רבות שאינן נוהגות כיום - נרחיב את התורה .

וכך גם בעניין החלוקה לסדרים. לו חפץ ה' בדינו יצלח אזי בזכות הדפסת חומש לפי החלוקה לסדרים יתרבו הדרשות והחידושים בנושא. אמן.

בתפילה שיהיו אמרינו לרצון ושנוכח לראות בעינינו בשיבת ה' ברחמים לציון. אמן.

מפתח הסדרים הנידונים בחוברת

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הגידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
בראשית	א	62	המרחב שבסדר א מול המרחב שבפרק א
בראשית	ב	16	גדלות האדם : העולם נברא עבורו
בראשית	ג	16	גדלות האדם : ידיעה עצמית בטוב וברע ובחירה חופשית
בראשית	ד	16	גדלות האדם : נעשה בדמות א-להים
בראשית	ה	16	גדלות האדם : צדקתו של נח
בראשית	ו	19	אמונה, חמלת ה' על החלש : זכירת נח
בראשית	ו	28	מפסוקי זיכרונות
בראשית	ו	39	סדר קצר. י"ד פסוקים
בראשית	יג	39	סדר קצר. ט"ז פסוקים
בראשית	יז	39	סדר קצר. ח"י פסוקים
בראשית	יט	41	השוואה בין החלוקה לשלוש שנים ובין החלוקה החד-שנתית
בראשית	כא	27	התפילה, תפילת אליעזר להצלחה בשליחותו
בראשית	כא	27 הערה מח	התפילה, המקום שרש"י בחר בו להביא את המאמר : יפה שיחתן של עבדי אבות וכו'
בראשית	כא	35	פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים במטרה להדגיש את הערך שבראשו
בראשית	כב	39, 33	סדר קצר. ח"י פסוקים
בראשית	כב	37	הסדר עוסק בישמעאל ובני הפילגשים, ורק בהם
בראשית	כג	37	הסדר עוסק ביצחק בנפרד מהנ"ל ובניגוד לחלוקה לפרקים שמאגדת אותם יחד
בראשית	כה	27	התפילה, תפילת יצחק על בנו בברכתו ליעקב
בראשית	כה	35	פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים במטרה להדגיש את הערך שבראשו
בראשית	כו	19	אמונה, חמלת ה' על החלש : פקידת לאה
בראשית	כח	19	אמונה, חמלת ה' על החלש : פקידת רחל
בראשית	כח	27	התפילה, תפילת רחל להיפקד בבנים
בראשית	כט	19	אמונה, חמלת ה' על החלש : הצלת יעקב
בראשית	לא	17	החטא כמשבר בתוך תהליך צמיחה : מעשה דינה
בראשית	לז	19	האמונה בה' בעומק חשכת מצרים : הצהרת פרעה
בראשית	לח	19	האמונה בה' בעומק חשכת מצרים : הצהרת המשנה למלך
בראשית	לט	19	האמונה בה' בעומק חשכת מצרים : תפילת יעקב
בראשית	לט	27	התפילה, תפילת יעקב לפדיון בניו השבויים
בראשית	לט	35	פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים במטרה להדגיש את הערך שבראשו
בראשית	מ	40, 39	סדר ארוך. ע"ב פסוקים. כי העניין בהם מעט. סופו רשימת שמות
שמות	ה	38	מרחב הסדר : מכות דצ"ך
שמות	ו	38	מרחב הסדר : מכות עדש"ב ולא עד"ש
שמות	ז	38	מרחב הסדר מכות א"ח ולא בא"ח [מכת בכורות לא יכולה להיות בתוך סדר זה]
שמות	ח	38	מרחב סדר הנקבע על ידי "סגירת מעגל" : השאלת הכלים והבגדים במצרים
שמות	ו-ט	54	ראשי סדרים אלו, ואחרים, רמוזים בפיוט שנמצא בגניזה

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הנידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
שמות	יא	18	אירוע שיא הוא פרי תהליך רוחני: נס בקיעת ים סוף ושירת הים
שמות	יא	27	התפילה, תפילת משה לישועה מהמצרים הרודפים
שמות	יא	37 הערה פא	תופעה נדירה: סדר המסתיים בכישלון ונפילה
שמות	יב	37 הערה פא	תופעה נדירה: סדר המסתיים בכישלון ונפילה
שמות	טו	18	אירוע שיא הוא פרי תהליך רוחני: מתן תורה בהר סיני
שמות	טו	35	תופעה ייחודית בחומש: פתיחת סדר שלא בפתיחת פרשה: הדגשת ייעודו של עם ישראל
שמות	יז	23	הליכה בדרכי ה': רחמים על החלשים בחברה: איסור ריבית
שמות	כג	38	מרחב סדר הנקבע על ידי "סגירת מעגל": הקטורת
שמות	כד	17	החטא כמשבר בתוך תהליך צמיחה: חטא העגל החלק "השמיימי"
שמות	כה	17	החטא כמשבר בתוך תהליך צמיחה: משה מממש את התחייבותו להוביל תהליך של תיקון על חטא העגל
שמות	כה	39	סדר ארוך. ע' פסוקים. כדי למעט בגנותן של ישראל
שמות	כו	40, 39	סדר ארוך. פ"ב פסוקים. כי הוא חזרה על הידוע מסדרות תרומה ותצווה
ויקרא	ב	20	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים: הסבר הפתיחה בקורבן חטאת
ויקרא	ב	39	סדר ארוך. ע"ב פסוקים. כדי למעט בגנותן של ישראל. 53 לשונות חטא
ויקרא	ג	20	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים: פתיחה בקורבן מהצומח
ויקרא	ד	41	השוואה בין החלוקה לשלוש שנים ובין החלוקה החד-שנתית
ויקרא	ה	33	ראש הסדר נקבע על מנת להדגיש את איסור שתויי יין במקדש
ויקרא	ה	39	סדר קצר. י"ג פסוקים
ויקרא	ז – י	42	דיני צרעת
ויקרא	יא	42	תוכנו: דין זב, טומאת שכבת זרע ודין נידה
ויקרא	יב	42	הקשר בין דין זבה ועבודת כהן גדול ביום הכיפורים
ויקרא	יג	39	סדר קצר. ט"ז פסוקים
ויקרא	יח	20	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים: איסור הקרבת בעלי מום
ויקרא	יט	20	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים: פתיחה בקורבן מהצומח
ויקרא	כ	23	הליכה בדרכי ה': רחמים על החלשים בחברה: איסור הונאת ממון
ויקרא	כ	35	תופעה ייחודית בחומש: פתיחת סדר שלא בפתיחת פרשה: הדגשת איסור אונאה
ויקרא	כא	23	הליכה בדרכי ה': רחמים על החלשים בחברה: חובת החזקת המך
ויקרא	כא	36	בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות: חובת הלוואה ואיסור ריבית
ויקרא	כב	37	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה: בחוקותי תלכו. עיין גם ביחזקאל ו ביחזקאל י
במדבר	ו	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: ברכת כהנים
במדבר	ט	37 הערה פא	תופעה נדירה: סדר המסתיים בכישלון ונפילה
במדבר	י	39, 33	סדר בן 7 פסוקים, הקצר בתנ"ך! מטרתו להדגיש את ראש הסדר הבא
במדבר	י	37 הערה פא	תופעה נדירה: סדר המסתיים בכישלון ונפילה
במדבר	יח	40	חכמת סופרים. קשר בין מספר הסדר ותוכנו
במדבר	כ	33	ראש הסדר נקבע בפסוק שנושא חשוב: יושרם של אבות האומה הישר-אלית

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הנידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
במדבר	כ	35	פתיחת סדר הקוטעת הרצאת דברים במטרה להדגיש את הערך שבראשו
במדבר	כא	39, 33	סדר קצר מאוד, בן 9 פסוקים. מטרתו להדגיש את ראש הסדר הבא
במדבר	כא	37 הערה פא	תופעה נדירה: סדר המסתיים בכישלון ונפילה. מנהג יהודי פרס בנוגע לכך
במדבר	כג	29	מצוות חלוקת הארץ. ראה גם בראש סדר לא במדבר ובראש סדר יב ביהושע
במדבר	כד	27	התפילה, תפילת משה למינוי מנהיג ראוי על ישראל.
במדבר	כה	20	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים: פתיחה בקורבן מהצומח
במדבר	כו	39	סדר קצר. ט"ז פסוקים
במדבר	לא	29	תיאור גבולות הארץ. ראה גם בראש סדר כג במדבר ובראש סדר יב ביהושע
דברים	ד	27	התפילה, תפילת משה להיכנס לארץ ישראל
דברים	ו	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: שמע ישראל
דברים	יג	23	הליכה בדרכי ה': רחמים על החלשים בחברה: חובת הלוואה לאביון
דברים	יג	34	פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא במטרה להדגיש את המצווה שבראשו: הלוואה
דברים	יד	24	החובה הציבורית למשפט וצדקה: מצוות מינוי שופטים
דברים	יד	39	סדר קצר. ח"י פסוקים
דברים	טז	34	פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא במטרה להדגיש את המצווה שבראשו: השלום
דברים	יח	15	טהרת מחנה ישראל, ובניגוד לחלוקת הפרקים
דברים	יח	36	בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות
דברים	יח	39	סדר קצר. י"ב פסוקים
דברים	יט	15	מוצא שפתיך תשמור, ובניגוד לחלוקת הפרקים
דברים	יט	36	בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות
דברים	כ	15	חמלה על העני, ובניגוד לחלוקת הפרקים
דברים	כ	23	הליכה בדרכי ה': רחמים על החלשים בחברה: מצוות שכחה
דברים	כ	36	בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות
דברים	כב	39	סדר ארוך. ע"ז פסוקים. כדי למעט בגנותן של ישראל. דברי תוכחות
דברים	כה	39	סדר קצר. י"ז פסוקים
יהושע	ב	29	אמונה: הקב"ה מקיים את הבטחתו ליהושע
יהושע	ג	50	הפסוק של ראש הסדר משמש לפניו ולאחריו. הרב אלחנן בן נון
יהושע	ה	29	קיום מצוות, מעמד הברכות והקללות בהרי גריזים ועיבל
יהושע	ה	50	ראש הסדר נקבע לפי חשיבותו. הרב אלחנן בן נון
יהושע	ו	29	אמונה: הבטחת ה' ליהושע בביטוי זהה להבטחתו למשה. ראה גם ירמיה כז
יהושע	ט	39	סדר ארוך. ע"ז פסוקים. כי העניין בו מעט. כולל רשימת ערים
יהושע	י	29	קיום מצוות, מימוש דין ירושת הבת אצל בנות צלפחד
יהושע	יב	29	מימוש מצוות חלוקת הארץ על פי ראשי סדרים כג, לא בחומש במדבר

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הנידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
שופטים	א	36	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה : יציאה למלחמה על הארץ. השווה שופטים יד
שופטים	ג	15 הערה יד	ניגוד בולט בין השקפת העולם היהודית והנוצרית
שופטים	ד	15 הערה יד	ניגוד בולט בין השקפת העולם היהודית והנוצרית
שופטים	ד	27	התפילה, תפילת דבורה על איבוד האויבים
שופטים	יג	23	הליכה בדרכי ה' : הכנסת אורחים מודגש באירוע משבר פילגש בגבעה
שופטים	יד	36	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה : יציאה למלחמת אחים. השווה שופטים א
שמואל	ב	27	התפילה, תפילת חנה לעזרת ישראל מאויביו
שמואל	ה	25	מלכי ישראל הצדיקים : אישיותו המוסרית של שאול כבסיס לבחירתו
שמואל	ו	25	מלכי ישראל הצדיקים : אישיותו המוסרית של שאול כבסיס לבחירתו
שמואל	ח	36	ראשי סדרים המתכתבים עם אירוע בתורה : עם קריעת ים סוף
שמואל	י	25	מלכי ישראל הצדיקים : תכונותיו של דוד
שמואל	יא	23	הדגשת רחמי ה' על ברואיו
שמואל	יא	25	מלכי ישראל הצדיקים : השגחת ה' על דוד
שמואל	יב	25	מלכי ישראל הצדיקים : השגחת ה' על דוד
שמואל	יט	23	הליכה בדרכי ה' : רחמים על אדם במצוקה על ידי מי שעיסוקה בחטא העלאת אוב
שמואל	כג	25	מלכי ישראל הצדיקים : השגחת ה' על דוד
שמואל	כה	28	אנחנו נתחזק וה' יעשה, חזק ונתחזק
שמואל	כו	25	מלכי ישראל הצדיקים : דוד מקים עולה של תשובה
שמואל	לד	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : מגדול ישועות מלכו וכו'
שמואל	לד	30 הערה סב	אבני הדרך של תהליך הגאולה נבחרו לראשי הסדרים
מלכים	ד	25 הערה מג	טובת העם קודמת לכבוד המלך וטובתו
מלכים	ד	26	השמחה ביהדות
מלכים	ה	37	ראשי סדרים המתכתבים עם יעוד : השראת השכינה. עיין גם ביחזקאל כג
מלכים	ז	36	ראשי סדרים המתכתבים עם אירוע בתורה : השראת השכינה. עיין גם בדברי הימים יג
מלכים	ט	24	החובה הציבורית למשפט וצדקה : זה ייעודו של המלך בישראל
מלכים	יג	25	מלכי יהודה הצדיקים : אסא
מלכים	יד	25 הערה לט	לחשיבה : מדוע סומנה מלכות זמרי הרשע כראש סדר?
מלכים	טז	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : ה' הוא האלהים
מלכים	יט	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : יהושפט. בפסוק המדגיש את הליכתו בדרך אביו הצדיק
מלכים	כד	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : המלכת יהוא
מלכים	כו	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : צדקות יהואש
מלכים	כח	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : יותם
מלכים	כט	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : חזקיהו
מלכים	ל	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : דבקות חזקיהו בה'
מלכים	לא	27	התפילה, תפילת חזקיהו להצלתו מסנחריב

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הגידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
מלכים	לג	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : צדקות יאשיהו
מלכים	לד	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : צדקות יאשיהו
מלכים	לה	25 הערה לט	מלכי יהודה הצדיקים : צדקיהו [סוכה נב עמוד ב, מועד קטן טז עמוד ב וברש"י שם : צדיק גמור]
ירמיה	ג	24	החובה הציבורית למשפט וצדקה : היא הבסיס להצלת העם
ירמיה	ה	11	חמשת "אבות ערכים" של כל ראשי סדרי התנ"ך
ירמיה	ה	20	בתוך ציטוט מהרמב"ם על הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים
ירמיה	ו	24	הליכה בדרכי ה' : ללכת בדרכיו כתוצאה מידיעתו
ירמיה	ח	27	התפילה, תפילת ירמיה לביטול גזרת הגלות
ירמיה	ט	28 הערה נא	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : ברוך הגבר אשר יבטח בה' וכו'
ירמיה	י	27	התפילה, תפילת ירמיה להצלתו מרודפיו
ירמיה	יא	23	הדגשת רחמי ה' על ברואיו
ירמיה	יב	25	טובת העם קודמת לטובת המלך
ירמיה	יב	28 הערה נא	הפסוק שבראש הסדר שולב בתפילה לשלום המלך בחו"ל
ירמיה	טז	27	התפילה, מלמד את ישראל להתפלל לשלום המלכות
ירמיה	כ	25 הערה מב	טובת העם קודמת לטובת המלך
ירמיה	כז	29	אמונה : הבטחת ה' לישראל בביטוי זהה להבטחתו למשה. ראה גם יהושע ו
יחזקאל	ב	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : ברוך כבוד ה' ממקומו
יחזקאל	ו	37	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה : בחוקותי תלכו. עיין גם בויקרא כב וביחזקאל י
יחזקאל	ט	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : אחד מפסוקי זיכרונות
יחזקאל	י	24	הליכה בדרכי ה' : עוסק בצדיק מעיקרו
יחזקאל	י	37	ראשי סדרים המתכתבים זה עם זה : בחוקותי תלכו. עיין גם בויקרא כב וביחזקאל ו
יחזקאל	יב	20 הערה ל	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים : ריח ניחוח
יחזקאל	כ	24	הליכה בדרכי ה' : עוסק במי שחזר בתשובה
יחזקאל	כג	37	ראשי סדרים המתכתבים עם יעוד : השראת השכינה. עיין גם במלכים ה
יחזקאל	כו	20 הערה ל	הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקורבנות עולה ושלמים
יחזקאל	כז	20 הערה לא	עבודת ה' בקורבנות לעתיד לבוא : בתיאור בית המקדש השלישי
יחזקאל	כז	37	ראשי סדרים המתכתבים עם אירוע בתורה : חנוכת המשכן
יחזקאל	כח	20 הערה לא	עבודת ה' בקורבנות לעתיד לבוא : בתיאור בית המקדש השלישי
ישעיה	א	39	סדר ארוך. פ"א פסוקים. כדי למעט בגנותן של ישראל. דברי תוכחות
ישעיה	ג	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : קדוש קדוש קדוש וכו'
ישעיה	ד	24	החובה הציבורית למשפט וצדקה : יסוד מלכות בית דוד
ישעיה	ז	24	החובה הציבורית למשפט וצדקה : יסוד מלכות בית דוד
ישעיה	יא	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : אחד מפסוקי שופרות
ישעיה	יז	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : ראשון לציון הנה הנם וכו'
ישעיה	יח	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה : אחד מפסוקי מלכויות

מפתח סדרי התנ"ך

מפתח הסדרים הנידונים בחוברת

ספר	סדר	עמוד	ההקשר שהסדר מוזכר בו בחוברת (במרבית הסדרים – הערכים המובעים בראשם)
תרי עשר	א	39	סדר ארוך. ע"ד פסוקים. כדי למעט בגנותן של ישראל. דברי תוכחות
תרי עשר	ג	24 הערה לו	החובה הציבורית למשפט וצדקה: יסוד הגאולה
תרי עשר	ט	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: ועלו מושיעים בהר ציון וכו'
תרי עשר	ט	38	ראש סדר המתכתב עם מרחב סדר לב בבראשית
תרי עשר	יב	24 הערה לו	החובה הציבורית למשפט וצדקה: אצל אבות האומה
תרי עשר	כא	20 הערה לא	עבודת ה' בקורבנות לעתיד לבוא: בסיום נבואות הגאולה בזכריה
תהילים	ו	28 הערה נא	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: ברוך ה' א-להי ישראל וכו'
תהילים	יא	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: והוא רחום יכפר עון וכו'
תהילים	יג	28	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: ויהי נעם ה' א-להינו עלינו וכו'
תהילים	יד	23	הליכה בדרכי הנהגות ה'
משלי	ה	30 הערה סב	אבני הדרך של תהליך הגאולה נבחרו לראשי הסדרים
קהלת	ב	26	השמחה ביהדות
קהלת	ד	26	השמחה ביהדות
דניאל	ה	27	התפילה, דניאל מתפלל מתוך מסירות נפש
דניאל	ו	27	התפילה, דניאל מתפלל לעזרת ה' בשיבת ציון
אסתר	א-ה	30	אבני הדרך של תהליך הגאולה נבחרו לראשי הסדרים
אסתר	ה	25	טובת העם קודמת לטובת המנהיג
עזרא	ד	20 הערה לא	עבודת ה' בקורבנות לעתיד לבוא: בתיאור שיבת ציון
עזרא	ה	27	התפילה, עזרא מתפלל לעזרת ה' בשיבת ציון
עזרא	ח	26	השמחה ביהדות
דברי הימים	ב	27	התפילה, יעבץ מתפלל לברכת ה'
דברי הימים	ג	20 הערה לא	עבודת ה' בקורבנות: בתיאור חנוכת המשכן במדבר
דברי הימים	ו	25 הערה מג	טובת העם קודמת לכבוד המלך וטובתו
דברי הימים	ו	26	השמחה ביהדות
דברי הימים	ז	28 הערה נא	הפסוק שבראש הסדר כעוגן מרכזי בתפילה: ברוך ה' א-להי ישראל וכו'
דברי הימים	ח	28	אנחנו נתחזק וה' יעשה, חזק ונתחזקה
דברי הימים	יג	36	ראשי סדרים המתכתבים עם אירוע בתורה: השראת השכינה. עיין גם במלכים ז
דברי הימים	יט	25	מלכי יהודה הצדיקים: יהושפט, השנחת ה' עליו
דברי הימים	כ	25	מלכי יהודה הצדיקים: יואש, המלכתו
דברי הימים	כג	26 הערה מה	השמחה ביהדות
דברי הימים	כד	25	מלכי יהודה הצדיקים: יאשיהו, צדקותו

לוח השוואת מספרי הפסוקים בתורה בחלוקות לסדרים ולפרקים

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש בראשית

[illegible]

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש בראשית

[illegible]

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש בראשית

[illegible]

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש בראשית

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
מ	נד	מו	ט	מא	טז	מז	ט	מא	טז	מז	ט	מא	טז	מז	ט
מ	נה	מו	י	מא	יז	מז	י	מא	יז	מז	י	מא	יז	מז	י
מ	נו	מו	יא	מא	יח	מז	יא	מא	יח	מז	יא	מא	יח	מז	יא
מ	נז	מו	יב	מא	יט	מז	יב	מא	יט	מז	יב	מא	יט	מז	יב
מ	נח	מו	יג	מא	כ	מז	יג	מא	כ	מז	יג	מא	כ	מז	יג
מ	נט	מו	יד	מא	כא	מז	יד	מא	כא	מז	יד	מא	כא	מז	יד
מ	ס	מו	טו	מא	כב	מז	טו	מא	כב	מז	טו	מא	כב	מז	טו
מ	סא	מו	טז	מא	כג	מז	טז	מא	כג	מז	טז	מא	כג	מז	טז
מ	סב	מו	יז	מא	כד	מז	יז	מא	כד	מז	יז	מא	כד	מז	יז
מ	סג	מו	יח	מא	כה	מז	יח	מא	כה	מז	יח	מא	כה	מז	יח
מ	סד	מו	יט	מא	כו	מז	יט	מא	כו	מז	יט	מא	כו	מז	יט
מ	סה	מו	כ	מא	כז	מז	כ	מא	כז	מז	כ	מא	כז	מז	כ
מ	סו	מו	כא	מא	כח	מז	כא	מא	כח	מז	כא	מא	כח	מז	כא
מ	סז	מו	כב	מא	כט	מז	כב	מא	כט	מז	כב	מא	כט	מז	כב
מ	סח	מו	כג	מא	ל	מז	כג	מא	ל	מז	כג	מא	ל	מז	כג
מ	סט	מו	כד	מא	לא	מז	כד	מא	לא	מז	כד	מא	לא	מז	כד
מ	ע	מו	כה	מא	לב	מז	כה	מא	לב	מז	כה	מא	לב	מז	כה

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש שמות

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב	א	א-כב
א	כג	ב	א	א	כג	ב	א	א	כג	ב	א	א	כג	ב	א
א	כד	ב	ב	א	כד	ב	ב	א	כד	ב	ב	א	כד	ב	ב
א	כה	ב	ג	א	כה	ב	ג	א	כה	ב	ג	א	כה	ב	ג
א	כו	ב	ד	א	כו	ב	ד	א	כו	ב	ד	א	כו	ב	ד
א	כז	ב	ה	א	כז	ב	ה	א	כז	ב	ה	א	כז	ב	ה
א	כח	ב	ו	א	כח	ב	ו	א	כח	ב	ו	א	כח	ב	ו
א	כט	ב	ז	א	כט	ב	ז	א	כט	ב	ז	א	כט	ב	ז
א	ל	ב	ח	א	ל	ב	ח	א	ל	ב	ח	א	ל	ב	ח
א	לא	ב	ט	א	לא	ב	ט	א	לא	ב	ט	א	לא	ב	ט
א	לב	ב	י	א	לב	ב	י	א	לב	ב	י	א	לב	ב	י
א	לג	ב	יא	א	לג	ב	יא	א	לג	ב	יא	א	לג	ב	יא
א	לד	ב	יב	א	לד	ב	יב	א	לד	ב	יב	א	לד	ב	יב
א	לה	ב	יג	א	לה	ב	יג	א	לה	ב	יג	א	לה	ב	יג
א	לו	ב	יד	א	לו	ב	יד	א	לו	ב	יד	א	לו	ב	יד
א	לז	ב	טו	א	לז	ב	טו	א	לז	ב	טו	א	לז	ב	טו
א	לח	ב	טז	א	לח	ב	טז	א	לח	ב	טז	א	לח	ב	טז
א	לט	ב	יז	א	לט	ב	יז	א	לט	ב	יז	א	לט	ב	יז
א	מא	ב	יט	א	מא	ב	יט	א	מא	ב	יט	א	מא	ב	יט
א	מב	ב	כ	א	מב	ב	כ	א	מב	ב	כ	א	מב	ב	כ
א	מג	ב	כא	א	מג	ב	כא	א	מג	ב	כא	א	מג	ב	כא
א	מד	ב	כב	א	מד	ב	כב	א	מד	ב	כב	א	מד	ב	כב
א	מה	ב	כג	א	מה	ב	כג	א	מה	ב	כג	א	מה	ב	כג
א	מו	ב	כד	א	מו	ב	כד	א	מו	ב	כד	א	מו	ב	כד
א	מז	ב	כה	א	מז	ב	כה	א	מז	ב	כה	א	מז	ב	כה
ב	א-כב	ג	א-כב	ב	א-כב	ג	א-כב	ב	א-כב	ג	א-כב	ב	א-כב	ג	א-כב
ב	כג	ד	א	ב	כג	ד	א	ב	כג	ד	א	ב	כג	ד	א
ב	כד	ד	ב	ב	כד	ד	ב	ב	כד	ד	ב	ב	כד	ד	ב
ב	כה	ד	ג	ב	כה	ד	ג	ב	כה	ד	ג	ב	כה	ד	ג
ב	כו	ד	ד	ב	כו	ד	ד	ב	כו	ד	ד	ב	כו	ד	ד

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש שמות

86

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש שמות

סדר	פרק	פסוק	סדר	פרק	פסוק	סדר	פרק	פסוק	סדר	פרק	פסוק	סדר	פרק	פסוק	סדר	פרק	פסוק
כח	מה	לד א	כד	כד	לב ו	כא	א	כז כ	יז	לד	כג כז	טז	מא	כב ד	יח	א	כז כ
כח	מו	לד ב	כד	כה	לב ז	כא	ב	כז כא	יז	לה	כג כח	טז	מב	כב ה	יח	ב	כז כ
כח	מז	לד ג	כד	כו	לב ח	כא	ג	כז א	יז	לו	כג כט	טז	מג	כב ו	יח	ג	כז כ
כח	מח	לד ד	כד	כז	לב ט	כא	ד	כז ב	יז	לז	כג ל	טז	מד	כב ז	יח	ד	כז כ
כח	מט	לד ה	כד	כח	לב י	כא	ה	כז ג	יז	לח	כג לא	טז	מה	כב ח	יח	ה	כז כ
כח	נ	לד ו	כד	כט	לב יא	כא	ו	כז ד	יז	לט	כג לב	טז	מו	כב ט	יח	ו	כז כ
כח	נא	לד ז	כד	ל	לב יב	כא	ז	כז ה	יז	מ	כג לג	טז	מז	כב י	יח	ז	כז כ
כח	נב	לד ח	כד	לא	לב יג	כא	ח	כז ו	יז	מא	כד א	טז	מח	כב יא	יח	ח	כז כ
כח	נג	לד ט	כד	לב	לב יד	כא	ט	כז ז	יז	מב	כד ב	טז	מט	כב יב	יח	ט	כז כ
כח	נד	לד י	כח	א	לב טו	כא	י	כז ח	יז	מג	כד ג	טז	נ	כב יג	יח	י	כז כ
כח	נה	לד יא	כח	ב	לב טז	כא	יא	כז ט	יז	מד	כד ד	טז	נא	כב יד	יח	יא	כז כ
כח	נו	לד יב	כח	ג	לב יז	כא	יב	כז י	יז	מה	כד ה	טז	נב	כב טו	יח	יב	כז כ
כח	נז	לד יג	כח	ד	לב יח	כא	יג	כז יא	יז	מו	כד ו	טז	נג	כב טז	יח	יג	כז כ
כח	נח	לד יד	כח	ה	לב יט	כא	יד	כז יב	יז	מז	כד ז	טז	נד	כב יז	יח	יד	כז כ
כח	נט	לד טו	כח	ו	לב כ	כא	טו	כז יג	יז	מח	כד ח	טז	נה	כב יח	יח	טו	כז כ
כח	ס	לד טז	כח	ז	לב כא	כא	טז	כז יד	יז	מט	כד ט	טז	נו	כב יט	יח	טז	כז כ
כח	סא	לד יז	כח	ח	לב כב	כא	יז	כז טו	יז	נ	כד י	טז	נז	כב כ	יח	טז	כז כ
כח	סב	לד יח	כח	ט	לב כג	כא	יח	כז טז	יז	נא	כד יא	טז	נח	כב כא	יח	טז	כז כ
כח	סג	לד יט	כח	י	לב כד	כא	יט	כז יז	יז	נב	כד יב	טז	נט	כב כב	יח	טז	כז כ
כח	סד	לד כ	כח	יא	לב כה	כא	כ	כז יח	יז	נג	כד יג	טז	ס	כב כג	יח	טז	כז כ
כח	סה	לד כא	כח	יב	לב כו	כא	כא	כז יט	יז	נד	כד יד	טז	א	כב כד	יח	טז	כז כ
כח	סו	לד כב	כח	יג	לב כז	כא	כב	כז כ	יז	נה	כד טו	טז	ב	כב כה	יח	טז	כז כ
כח	סז	לד כג	כח	יד	לב כח	כא	כג	כז כא	יז	נו	כד טז	טז	ג	כב כו	יח	טז	כז כ
כח	סח	לד כד	כח	טו	לב כט	כא	כד	כז כב	יז	נז	כד יז	טז	ד	כב כז	יח	טז	כז כ
כח	סט	לד כה	כח	טז	לב ל	כא	כה	כז כג	יז	נח	כד יח	טז	ה	כב כח	יח	טז	כז כ
כח	ע	לד כו	כח	יז	לב לא	כא	כו	כז כד	יז	א-מ	כה א-מ	טז	ו	כב כט	יח	טז	כז כ
כח	א	לד כז	כח	יח	לב לב	כא	כז	כז כה	יז	א-ל	כו א-ל	טז	ז	כב ל	יח	טז	כז כ
כח	ב	לד כח	כח	יט	לב לג	כא	כח	כז כו	יז	א	כו לא	טז	ח	כג א	יח	טז	כז כ
כח	ג	לד כט	כח	כ	לב לד	כא	כט	כז כז	יז	ב	כו לב	טז	ט	כג ב	יח	טז	כז כ
כח	ד	לד ל	כח	כא	לב לה	כא	ל	כז כח	יז	ג	כו לג	טז	י	כג ג	יח	טז	כז כ
כח	ה	לד לא	כח	כב	לג א	כא	לא	כז כט	יז	ד	כו לד	טז	יא	כג ד	יח	טז	כז כ
כח	ו	לד לב	כח	כג	לג ב	כא	לב	כז ל	יז	ה	כו לה	טז	יב	כג ה	יח	טז	כז כ
כח	ז	לד לג	כח	כד	לג ג	כא	לג	כז מא	יז	ו	כו לו	טז	יג	כג ו	יח	טז	כז כ
כח	ח	לד לד	כח	כה	לג ד	כא	לד	כז לב	יז	ז	כו לז	טז	יד	כג ז	יח	טז	כז כ
כח	ט	לד לה	כח	כו	לג ה	כא	לה	כז לג	יז	ח	כז א	טז	טו	כג ח	יח	טז	כז כ
כח	י	לה א	כח	כז	לג ו	כא	לו	כז לד	יז	ט	כז ב	טז	טז	כג ט	יח	טז	כז כ
כח	יא	לה ב	כח	כח	לג ז	כא	לז	כז לה	יז	י	כז ג	טז	יז	כג י	יח	טז	כז כ
כח	יב	לה ג	כח	כט	לג ח	כא	לח	כז מא	יז	יא	כז ד	טז	יח	כג יא	יח	טז	כז כ
כח	יג	לה ד	כח	ל	לג ט	כא	לט	כז מב	יז	יב	כז ה	טז	יט	כג יב	יח	טז	כז כ
כח	יד	לה ה	כח	לא	לג י	כא	מ	כז מח	יז	יג	כז ו	טז	כ	כג יג	יח	טז	כז כ
כח	טו	לה ו	כח	לב	לג יא	כא	מא	כז מט	יז	יד	כז ז	טז	כא	כג יד	יח	טז	כז כ
כח	טז	לה ז	כח	לג	לג יב	כא	מב	כז מא	יז	טו	כז ח	טז	כב	כג טו	יח	טז	כז כ
כח	יז	לה ח	כח	לד	לג יג	כא	מג	כז מא	יז	טז	כז ט	טז	כג	כג טז	יח	טז	כז כ
כח	יח	לה ט	כח	לה	לג יד	כא	מד	כז מא	יז	יז	כז י	טז	כד	כג יז	יח	טז	כז כ
כח	יט	לה י	כח	לו	לג טו	כא	מה	כז מא	יז	יח	כז יא	טז	כה	כג יח	יח	טז	כז כ
כח	כ	לה יא	כח	לז	לג טז	כב	א-מו	כז א-מו	יז	יט	כז יב	טז	כו	כג יט	יח	טז	כז כ
כח	כא	לה יב	כח	לח	לג יז	כג	א-לח	כז א-לח	יז	כ	כז יג	טז	כז	כג כ	יח	טז	כז כ
כח	כב	לה יג	כח	לט	לג יח	כד	א-יח	כז א-יח	יז	כא	כז יד	טז	כח	כג כא	יח	טז	כז כ
כח	כג	לה יד	כח	מ	לג יט	כד	יט	כז א	יז	כב	כז טו	טז	כט	כג כב	יח	טז	כז כ
כח	כד	לה יא	כח	מא	לג כ	כד	כ	כז א	יז	כג	כז טז	טז	ל	כג כג	יח	טז	כז כ
כח	כה	לה יב	כח	מב	לג כא	כד	כא	כז א	יז	כד	כז יז	טז	לא	כג כד	יח	טז	כז כ
כח	כז	לה יג	כח	מג	לג כב	כד	כא	כז א	יז	כה	כז יח	טז	לב	כג כה	יח	טז	כז כ
כח	כז	לה יד	כח	מד	לג כג	כד	כא	כז א	יז	כו	כז יט	טז	לג	כג כו	יח	טז	כז כ

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש שמות

[illegible]

סדר פסוק פרק פסוק	סדר פסוק פרק פסוק	סדר פסוק פרק פסוק	סדר פסוק פרק פסוק
א ח	א יז	א א	א א-יז
ב סט ו ח	ב נב ה יז	ב א-לה ד א-לה	א יח א
ב ע ו ט	ב נג ה יח	ב לו ה א	א יט ב ב
ב עא ו י	ב נד ה יט	ב לז ה ב	א כ ב ג
ב עב ו יא	ב נה ה כ	ב לח ה ג	א כא ב ד
ג א ו יב	ב נו ה כא	בלט ה ד	א כב ב ה
ג ב ו יג	ב נז ה כב	ב מ ה ה	א כג ב ו
ג ג ו יד	ב נח ה כג	ב מא ה ו	א כד ב ז
ג ד ו טו	ב נט ה כד	ב מב ה ז	א כה ב ח
ג ה ו טז	ב ס ה כה	ב מג ה ח	א כו ב ט
ג ו ו יז	ב סא ה כו	ב מד ה ט	א כז ב י
ג ז ו יח	ב סב ו א	ב מה ה י	א כח ב יא
ג ח ו יט	ב סג ו ב	ב מו ה יב	א כט ב יב
ג ט ו כ	ב סד ו ג	ב מז ה יג	א ל ב יג
ג י ו כא	ב סה ו ד	ב מח ה יד	א לא ב יד
ג יא ו כב	ב סו ו ה	ב מט ה יז	א לב ב טו
ג יב ו כג	ב סז ו ו	ב נ ה טו	א לג ב טז
ג יג ז א	ב סח ו ז	ב נ-88 ה טז	

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש ונקרא

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
ג	יד	ז	ב	י	כה	יד	נז	ח	א	יג	כט	ד	נה	ט	יט	ז	ז	ז	ז
ג	טו	ז	ג	יא	א-כד	טו	א-כד	ח	ב	יג	ל	ד	נו	ט	כ	ז	ז	ז	ז
ג	טז	ז	ד	יב	א	טו	כה	ח	ג	יג	לא	ד	נז	ט	כא	ז	ז	ז	ז
ג	יז	ז	ה	יב	ב	טו	כו	ח	ד	יג	לב	ד	נח	ט	כב	ז	ז	ז	ז
ג	יח	ז	ו	יב	ג	טו	כז	ח	ה	יג	לג	ד	נט	ט	כג	ז	ז	ז	ז
ג	יט	ז	ז	יב	ד	טו	כח	ח	ו	יג	לד	ד	ס	ט	כד	ז	ז	ז	ז
ג	כ	ז	ח	יב	ה	טו	כט	ח	ז	יג	לה	ד	סא	י	א	ז	ז	ז	ז
ג	כא	ז	ט	יב	ו	טו	ל	ח	ח	יג	לו	ד	סב	י	ב	ז	ז	ז	ז
ג	כב	ז	י	יב	ז	טו	לא	ח	ט	יג	לז	ד	סג	י	ג	ז	ז	ז	ז
ג	כג	ז	יא	יב	ח	טו	לב	ח	י	יג	לח	ד	סד	י	ד	ז	ז	ז	ז
ג	כד	ז	יב	יב	ט	טו	לג	ח	יא	יג	לט	ד	סה	י	ה	ז	ז	ז	ז
ג	כה	ז	יג	יב	י	טז	א	ח	יב	יג	מ	ד	סו	י	ו	ז	ז	ז	ז
ג	כו	ז	יד	יב	יא	טז	ב	ח	יג	יג	מא	ד	סז	י	ז	ז	ז	ז	ז
ג	כז	ז	טו	יב	יב	טז	ג	ח	יד	יג	מב	ה	א	י	ח	ז	ז	ז	ז
ג	כח	ז	טז	יב	יג	טז	ד	ח	טו	יג	מג	ה	ב	י	ט	ז	ז	ז	ז
ג	כט	ז	יז	יב	יד	טז	ה	ח	טז	יג	מד	ה	ג	י	י	ז	ז	ז	ז
ג	ל	ז	יח	יב	טו	טז	ו	ח	יז	יג	מה	ה	ד	י	יא	ז	ז	ז	ז
ג	לא	ז	יט	יב	טז	טז	ז	ח	יח	יג	מו	ה	ה	י	יב	ז	ז	ז	ז
ג	לב	ז	כ	יב	יז	טז	ח	ח	יט	יג	מז	ה	ו	י	יג	ז	ז	ז	ז
ג	לג	ז	כא	יב	יח	טז	ט	ח	כ	יג	מח	ה	ז	י	יד	ז	ז	ז	ז
ג	לד	ז	כב	יב	יט	טז	י	ח	כא	יג	מט	ה	ח	י	טו	ז	ז	ז	ז
ג	לה	ז	כג	יב	כ	טז	יא	ח	כב	יג	נ	ה	ט	י	טז	ז	ז	ז	ז
ג	לו	ז	כד	יב	כא	טז	יב	ח	כג	יג	נא	ה	י	י	יז	ז	ז	ז	ז
ג	לז	ז	כה	יב	כב	טז	יג	ח	כד	יג	נב	ה	יא	י	יח	ז	ז	ז	ז
ג	לח	ז	כו	יב	כג	טז	יד	ח	כה	יג	נג	ה	יב	י	יט	ז	ז	ז	ז
ג	לט	ז	כז	יב	כד	טז	טו	ח	כו	יג	נד	ה	יג	י	כ	ז	ז	ז	ז
ג	מ	ז	כח	יב	כה	טז	טז	ח	כז	יג	נה	ו	א-מז	יא	א-מז	ז	ז	ז	ז
ג	מא	ז	כט	יב	כו	טז	יז	ח	כח	יג	נו	ז	א-ח	יב	א-ח	ז	ז	ז	ז
ג	מב	ז	ל	יב	כז	טז	יח	ח	כט	יג	נז	ז	ט	יג	א	ז	ז	ז	ז
ג	מג	ז	לא	יב	כח	טז	יט	ח	ל	יג	נח	ז	י	יג	ב	ז	ז	ז	ז
ג	מד	ז	לב	יב	כט	טז	כ	ח	לא	יג	נט	ז	יא	יג	ג	ז	ז	ז	ז
ג	מה	ז	לג	יב	ל	טז	כא	ט	א-לב	יד	א-לב	ז	יב	יג	ד	ז	ז	ז	ז
ג	מו	ז	לד	יב	לא	טז	כב	י	א	יד	לג	ז	יג	יג	ה	ז	ז	ז	ז
ג	מז	ז	לה	יב	לב	טז	כג	י	ב	יד	לד	ז	יד	יג	ו	ז	ז	ז	ז
ג	מח	ז	לו	יב	לג	טז	כד	י	ג	יד	לה	ז	טו	יג	ז	ז	ז	ז	ז
ג	מט	ז	לז	יב	לד	טז	כה	י	ד	יד	לו	ז	טז	יג	ח	ז	ז	ז	ז
ג	נ	ז	לח	יב	לה	טז	כו	י	ה	יד	לז	ז	יז	יג	ט	ז	ז	ז	ז
ד	א-לו	ח	א-לו	יב	לו	טז	כז	י	ו	יד	לח	ז	יח	יג	י	ז	ז	ז	ז
ד	לז	ט	א	יב	לז	טז	כח	י	ז	יד	לט	ז	יט	יג	יא	ז	ז	ז	ז
ד	לח	ט	ב	יב	לח	טז	כט	י	ח	יד	מ	ז	כ	יג	יב	ז	ז	ז	ז
ד	לט	ט	ג	יב	לט	טז	ל	י	ט	יד	מא	ז	כא	יג	יג	ז	ז	ז	ז
ד	מ	ט	ד	יב	מ	טז	לא	י	י	יד	מב	ז	כב	יג	יד	ז	ז	ז	ז
ד	מא	ט	ה	יב	מא	טז	לב	י	יא	יד	מג	ז	כג	יג	טו	ז	ז	ז	ז
ד	מב	ט	ו	יב	מב	טז	לג	י	יב	יד	מד	ז	כד	יג	טז	ז	ז	ז	ז
ד	מג	ט	ז	יב	מג	טז	לד	י	יג	יד	מה	ז	כה	יג	יז	ז	ז	ז	ז
ד	מד	ט	ח	יג	א-טו	יז	א-טו	י	יד	יד	מו	ז	כו	יג	יח	ז	ז	ז	ז
ד	מה	ט	ט	יד	א-ל	יח	א-ל	י	טו	יד	מז	ז	כז	יג	יט	ז	ז	ז	ז
ד	מו	ט	י	טו	א-כב	יט	א-כב	י	טז	יד	מח	ז	כח	יג	כ	ז	ז	ז	ז
ד	מז	ט	יא	י	טז	א	יט	כג	יז	יד	מט	ז	כט	יג	כא	ז	ז	ז	ז
ד	מח	ט	יב	י	טז	ב	יט	כד	י	יד	נ	ז	ל	יג	כב	ז	ז	ז	ז
ד	מט	ט	יג	י	טז	ג	יט	כה	י	יח	נא	ז	לא	יג	כג	ז	ז	ז	ז
ד	נ	ט	יד	י	טז	ד	יט	כו	י	כ	יד	ז	לב	יג	כד	ז	ז	ז	ז
ד	נא	ט	טו	י	טז	ה	יט	כז	י	כא	יד	ז	לג	יג	כה	ז	ז	ז	ז
ד	נב	ט	טז	י	טז	ו	יט	כח	י	כב	יד	ז	לד	יג	כו	ז	ז	ז	ז
ד	נג	ט	יז	י	טז	ז	יט	כט	י	כב	יד	ז	לה	יג	כז	ז	ז	ז	ז
ד	נד	ט	יח	י	טז	ח	יט	ל	י	כד	יד	ז	לו	יג	כח	ז	ז	ז	ז

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש ויקרא

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
כב	ט	כו	יא	כ	יז	כה	ל	יט	מז	כד	יז	יט	יא	כג	כה	יח	ו	כב	כב
כב	י	כו	יב	כ	יח	כה	לא	יט	מח	כד	יח	יט	יב	כג	כו	יח	ז	כב	כג
כב	יא	כו	יג	כ	יט	כה	לב	יט	מט	כד	יט	יט	יג	כג	כז	יח	ח	כב	כד
כב	יב	כו	יד	כ	כ	כה	לג	יט	נ	כד	כ	יט	יד	כג	כח	יח	ט	כב	כה
כב	יג	כו	טו	כ	כא	כה	לד	יט	נא	כד	כא	יט	טו	כג	כט	יח	י	כב	כו
כב	יד	כו	טז	כא	א	כה	לה	יט	נב	כד	כב	יט	טז	כג	ל	יח	יא	כב	כז
כב	טו	כו	יז	כא	ב	כה	לו	יט	נג	כד	כג	יט	יז	כג	לא	יח	יב	כב	כח
כב	טז	כו	יח	כא	ג	כה	לז	יט	נד	כה	א	יט	יח	כג	לב	יח	יג	כב	כט
כב	יז	כו	יט	כא	ד	כה	לח	יט	נה	כה	ב	יט	יט	כג	לג	יח	יד	כב	ל
כב	יח	כו	כ	כא	ה	כה	לט	יט	נו	כה	ג	יט	כ	כג	לד	יח	טו	כב	לא
כב	יט	כו	כא	כא	ו	כה	מ	יט	נז	כה	ד	יט	כא	כג	לה	יח	טז	כב	לב
כב	כ	כו	כב	כא	ז	כה	מא	יט	נח	כה	ה	יט	כב	כג	לו	יח	יז	כב	לג
כב	כא	כו	כג	כא	ח	כה	מב	יט	נט	כה	ו	יט	כג	כג	לז	יח	יח	כג	א
כב	כב	כו	כד	כא	ט	כה	מג	יט	ס	כה	ז	יט	כד	כג	לח	יח	יט	כג	ב
כב	כג	כו	כה	כא	י	כה	מד	יט	סא	כה	ח	יט	כה	כג	לט	יח	כ	כג	ג
כב	כד	כו	כו	כא	יא	כה	מה	יט	סב	כה	ט	יט	כו	כג	מ	יח	כא	כג	ד
כב	כה	כו	כז	כא	יב	כה	מו	יט	סג	כה	י	יט	כז	כג	מא	יח	כב	כג	ה
כב	כו	כו	כח	כא	יג	כה	מז	יט	סד	כה	יא	יט	כח	כג	מב	יח	כג	כג	ו
כב	כז	כו	כט	כא	יד	כה	מח	יט	סה	כה	יב	יט	כט	כג	מג	יח	כד	כג	ז
כב	כח	כו	ל	כא	טו	כה	מט	יט	סו	כה	יג	יט	ל	כג	מד	יח	כה	כג	ח
כב	כט	כו	לא	כא	טז	כה	נ	כ	א	כה	יד	יט	לא	כד	א	יח	כו	כג	ט
כב	ל	כו	לב	כא	יז	כה	נא	כ	ב	כה	טו	יט	לב	כד	ב	יח	כז	כג	י
כב	לא	כו	לג	כא	יח	כה	נב	כ	ג	כה	טז	יט	לג	כד	ג	יח	כח	כג	יא
כב	לב	כו	לד	כא	יט	כה	נג	כ	ד	כה	יז	יט	לד	כד	ד	יח	כט	כג	יב
כב	לג	כו	לה	כא	כ	כה	נד	כ	ה	כה	יח	יט	לה	כד	ה	יח	ל	כג	יג
כב	לד	כו	לו	כא	כא	כה	נה	כ	ו	כה	יט	יט	לו	כד	ו	יח	לא	כג	יד
כב	לה	כו	לז	כא	כב	כו	א	כ	ז	כה	כ	יט	לז	כד	ז	יח	א	כג	טו
כב	לו	כו	לח	כא	כג	כו	ב	כ	ח	כה	כא	יט	לח	כד	ח	יח	ב	כג	טז
כב	לז	כו	לט	כב	א	כו	ג	כ	ט	כה	כב	יט	לט	כד	ט	יח	ג	כג	יז
כב	לח	כו	מ	כב	ב	כו	ד	כ	י	כה	כג	יט	מ	כד	י	יח	ד	כג	יח
כב	לט	כו	מא	כב	ג	כו	ה	כ	יא	כה	כד	יט	מא	כד	יא	יח	ה	כג	יט
כב	מ	כו	מב	כב	ד	כו	ו	כ	יב	כה	כה	יט	מב	כד	יב	יח	ו	כג	כ
כב	מא	כו	מג	כב	ה	כו	ז	כ	יג	כה	כו	יט	מג	כד	יג	יח	ז	כג	כא
כב	מב	כו	מד	כב	ו	כו	ח	כ	יד	כה	כז	יט	מד	כד	יד	יח	ח	כג	כב
כב	מג	כו	מה	כב	ז	כו	ט	כ	טו	כה	כח	יט	מה	כד	טו	יח	ט	כג	כג
כב	מד	כו	מו	כב	ח	כו	י	כ	טז	כה	כט	יט	מו	כד	טז	יח	י	כג	כד
כג	א-לד	כז	א-לד	כג	א	כז	א-לד	כג	א	כז	א-לד	כג	א	כז	א-לד	כג	א	כז	א-לד

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש במדבר

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
ה	ג	ה	יג	ז	ל	ז	מו	ז	יד	ז	ל	ג	סה	ז	יד	א	א-נד	א	א-נד
ה	ד	ה	יד	ז	לא	ז	מז	ז	טו	ז	לא	ג	סו	ז	טו	ב	א-לד	ב	א-לד
ה	ה	ה	טו	ז	לב	ז	מח	ז	טז	ז	לב	ג	סז	ז	טז	ג	א-נא	ג	א-נא
ה	ו	ה	טז	ז	לג	ז	מט	ז	יז	ז	לג	ז	א	ז	יז	ז	נב	ז	א
ה	ז	ה	יז	ז	לד	ז	א	ז	יח	ז	לד	ז	ב	ז	יח	ז	נג	ז	א
ה	ח	ה	יח	ז	לה	ז	ב	ז	יט	ז	לה	ז	ג	ז	יט	ז	נד	ז	ב
ה	ט	ה	יט	ז	לו	ז	ג	ז	כ	ז	לו	ז	ד	ז	כ	ז	נה	ז	ד
ה	י	ה	כ	ז	לז	ז	ד	ז	כא	ז	לז	ז	ה	ז	כא	ז	נו	ז	ה
ה	יא	ה	כא	ז	לח	ז	ה	ז	כב	ז	לח	ז	ו	ז	כב	ז	נז	ז	ו
ה	יב	ה	כב	ז	לט	ז	ו	ז	כג	ז	לט	ז	ז	ז	כג	ז	נח	ז	ז
ה	יג	ה	כג	ז	מ	ז	ז	ז	כד	ז	מ	ז	ח	ז	כד	ז	נט	ז	ח
ה	יד	ה	כד	ז	מא	ז	ח	ז	כה	ז	מא	ז	ט	ז	כה	ז	ס	ז	ט
ה	טו	ה	כה	ז	מב	ז	ט	ז	כו	ז	מב	ז	י	ז	כו	ז	סא	ז	י
ה	טז	ה	כו	ז	מג	ז	י	ז	כז	ז	מג	ז	יא	ז	כז	ז	סב	ז	יא
ה	יז	ה	כז	ז	א	ז	יא	ז	כח	ז	א	ז	יב	ז	כח	ז	סג	ז	יב
ה	יח	ה	כח	ז	ב	ז	יב	ז	כט	ז	ב	ז	יג	ז	כט	ז	סד	ז	יג

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש במדבר

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
ה	יט	ה	כט	ז	לו	ז	פג	ז	לו	ז	פג	ז	לו	ז	פג	ז	לו	ז	פג
ה	כ	ה	ל	ז	לו	ז	פד	ז	לו	ז	פד	ז	לו	ז	פד	ז	לו	ז	פד
ה	כא	ה	לא	ז	לח	ז	פה	ז	לח	ז	פה	ז	לח	ז	פה	ז	לח	ז	פה
ה	כב	ו	א	ז	לט	ז	פו	ז	לט	ז	פו	ז	לט	ז	פו	ז	לט	ז	פו
ה	כג	ו	ב	ז	מ	ז	פז	ז	מ	ז	פז	ז	מ	ז	פז	ז	מ	ז	פז
ה	כד	ו	ג	ז	מא	ז	פח	ז	מא	ז	פח	ז	מא	ז	פח	ז	מא	ז	פח
ה	כה	ו	ד	ז	מב	ז	פט	ז	מב	ז	פט	ז	מב	ז	פט	ז	מב	ז	פט
ה	כו	ו	ה	ז	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו	ח	א-כו
ה	כז	ו	ו	ח	כז	ט	א	ח	כז	ט	א	ח	כז	ט	א	ח	כז	ט	א
ה	כח	ו	ז	ח	כח	ט	ב	ח	כח	ט	ב	ח	כח	ט	ב	ח	כח	ט	ב
ה	כט	ו	ח	ח	כט	ט	ג	ח	כט	ט	ג	ח	כט	ט	ג	ח	כט	ט	ג
ה	ל	ו	ט	ח	ל	ט	ד	ח	ל	ט	ד	ח	ל	ט	ד	ח	ל	ט	ד
ה	לא	ו	י	ח	לא	ט	ה	ח	לא	ט	ה	ח	לא	ט	ה	ח	לא	ט	ה
ה	לב	ו	יא	ח	לב	ט	ו	ח	לב	ט	ו	ח	לב	ט	ו	ח	לב	ט	ו
ה	לג	ו	יב	ח	לג	ט	ז	ח	לג	ט	ז	ח	לג	ט	ז	ח	לג	ט	ז
ה	לד	ו	יג	ח	לד	ט	ח	ח	לד	ט	ח	ח	לד	ט	ח	ח	לד	ט	ח
ה	לה	ו	יד	ח	לה	ט	ט	ח	לה	ט	ט	ח	לה	ט	ט	ח	לה	ט	ט
ה	לו	ו	טו	ח	לו	ט	י	ח	לו	ט	י	ח	לו	ט	י	ח	לו	ט	י
ה	לז	ו	טז	ח	לז	ט	יא	ח	לז	ט	יא	ח	לז	ט	יא	ח	לז	ט	יא
ה	לח	ו	יז	ח	לח	ט	יב	ח	לח	ט	יב	ח	לח	ט	יב	ח	לח	ט	יב
ה	לט	ו	יח	ח	לט	ט	יג	ח	לט	ט	יג	ח	לט	ט	יג	ח	לט	ט	יג
ה	מ	ו	יט	ח	מ	ט	יד	ח	מ	ט	יד	ח	מ	ט	יד	ח	מ	ט	יד
ה	מא	ו	כ	ח	מא	ט	טו	ח	מא	ט	טו	ח	מא	ט	טו	ח	מא	ט	טו
ה	מב	ו	כא	ח	מב	ט	טז	ח	מב	ט	טז	ח	מב	ט	טז	ח	מב	ט	טז
ו	א	ו	כב	ח	מג	ט	יז	ח	מג	ט	יז	ח	מג	ט	יז	ח	מג	ט	יז
ו	ב	ו	כג	ח	מד	ט	יח	ח	מד	ט	יח	ח	מד	ט	יח	ח	מד	ט	יח
ו	ג	ו	כד	ח	מה	ט	יט	ח	מה	ט	יט	ח	מה	ט	יט	ח	מה	ט	יט
ו	ד	ו	כה	ח	מו	ט	כ	ח	מו	ט	כ	ח	מו	ט	כ	ח	מו	ט	כ
ו	ה	ו	כו	ח	מז	ט	כא	ח	מז	ט	כא	ח	מז	ט	כא	ח	מז	ט	כא
ו	ו	ו	כז	ח	מח	ט	כב	ח	מח	ט	כב	ח	מח	ט	כב	ח	מח	ט	כב
ו	ז	ו	כח	ח	מט	ט	כג	ח	מט	ט	כג	ח	מט	ט	כג	ח	מט	ט	כג
ו	ח	ו	כט	ח	א-לו	י	א-לו	י	א-לו	י	א-לו	י	א-לו	י	א-לו	י	א-לו	י	א-לו
ו	ט	ו	ל	ח	ט	לא	א	ח	ט	לא	א	ח	ט	לא	א	ח	ט	לא	א
ו	י	ו	יא	ח	ט	לב	ב	ח	ט	לב	ב	ח	ט	לב	ב	ח	ט	לב	ב
ו	יא	ו	יב	ח	ט	לג	ג	ח	ט	לג	ג	ח	ט	לג	ג	ח	ט	לג	ג
ו	יב	ו	יג	ח	ט	לד	ד	ח	ט	לד	ד	ח	ט	לד	ד	ח	ט	לד	ד
ו	יג	ו	יד	ח	ט	לה	ה	ח	ט	לה	ה	ח	ט	לה	ה	ח	ט	לה	ה
ו	יד	ו	יט	ח	ט	לו	ו	ח	ט	לו	ו	ח	ט	לו	ו	ח	ט	לו	ו
ו	יט	ו	כ	ח	ט	לז	ז	ח	ט	לז	ז	ח	ט	לז	ז	ח	ט	לז	ז
ו	כ	ו	כא	ח	ט	מא	ח	ח	ט	מא	ח	ח	ח	ט	מא	ח	ח	ח	ט
ו	כא	ו	כב	ח	ט	מב	י	ח	ט	מב	י	ח	ח	ט	מב	י	ח	ח	ט
ו	כב	ו	כג	ח	ט	מג	יא	ח	ט	מג	יא	ח	ח	ט	מג	יא	ח	ח	ט
ו	כג	ו	כד	ח	ט	מד	יב	ח	ט	מד	יב	ח	ח	ט	מד	יב	ח	ח	ט
ו	כד	ו	כה	ח	ט	מה	יג	ח	ט	מה	יג	ח	ח	ט	מה	יג	ח	ח	ט
ו	כה	ו	כו	ח	ט	מו	יד	ח	ט	מו	יד	ח	ח	ט	מו	יד	ח	ח	ט
ו	כו	ו	כז	ח	ט	מז	יז	ח	ט	מז	יז	ח	ח	ט	מז	יז	ח	ח	ט
ו	כז	ו	כח	ח	ט	מח	יח	ח	ט	מח	יח	ח	ח	ט	מח	יח	ח	ח	ט
ו	כח	ו	כט	ח	ט	מט	יט	ח	ט	מט	יט	ח	ח	ט	מט	יט	ח	ח	ט
ו	כט	ו	ל	ח	ט	א-לו	כ	ח	ט	א-לו	כ	ח	ח	ט	א-לו	כ	ח	ח	ט
ו	ל	ו	לא	ח	ט	א	כא	ח	ט	א	כא	ח	ח	ט	א	כא	ח	ח	ט
ו	לא	ו	לב	ח	ט	ב	כב	ח	ט	ב	כב	ח	ח	ט	ב	כב	ח	ח	ט
ו	לב	ו	לג	ח	ט	ג	כג	ח	ט	ג	כג	ח	ח	ט	ג	כג	ח	ח	ט
ו	לג	ו	לד	ח	ט	ד	כד	ח	ט	ד	כד	ח	ח	ט	ד	כד	ח	ח	ט
ו	לד	ו	לה	ח	ט	ה	כה	ח	ט	ה	כה	ח	ח	ט	ה	כה	ח	ח	ט
ו	לה	ו	לו	ח	ט	ו	כו	ח	ט	ו	כו	ח	ח	ט	ו	כו	ח	ח	ט
ו	לו	ו	לז	ח	ט	ז	כז	ח	ט	ז	כז	ח	ח	ט	ז	כז	ח	ח	ט
ו	לז	ו	לח	ח	ט	ח	כח	ח	ט	ח	כח	ח	ח	ט	ח	כח	ח	ח	ט
ו	לח	ו	לט	ח	ט	ט	כט	ח	ט	ט	כט	ח	ח	ט	ט	כט	ח	ח	ט
ו	לט	ו	מ	ח	ט	י	כא	ח	ט	י	כא	ח	ח	ט	י	כא	ח	ח	ט
ו	מ	ו	מא	ח	ט	יא	כב	ח	ט	יא	כב	ח	ח	ט	יא	כב	ח	ח	ט
ו	מא	ו	מב	ח	ט	יב	כג	ח	ט	יב	כג	ח	ח	ט	יב	כג	ח	ח	ט
ו	מב	ו	מג	ח	ט	יג	כד	ח	ט	יג	כד	ח	ח	ט	יג	כד	ח	ח	ט
ו	מג	ו	מד	ח	ט	יד	כה	ח	ט	יד	כה	ח	ח	ט	יד	כה	ח	ח	ט
ו	מד	ו	מה	ח	ט	יט	כו	ח	ט	יט	כו	ח	ח	ט	יט	כו	ח	ח	ט
ו	מה	ו	מז	ח	ט	כ	כז	ח	ט	כ	כז	ח	ח	ט	כ	כז	ח	ח	ט
ו	מז	ו	מח	ח	ט	כא	כח	ח	ט	כא	כח	ח	ח	ט	כא	כח	ח	ח	ט
ו	מח	ו	מט	ח	ט	כב	כט	ח	ט	כב	כט	ח	ח	ט	כב	כט	ח	ח	ט
ו	מט	ו	נ	ח	ט	כג	ל	ח	ט	כג	ל	ח	ח	ט	כג	ל	ח	ח	ט
ו	נ	ו	נא	ח	ט	כד	לא	ח	ט	כד	לא	ח	ח	ט	כד	לא	ח	ח	ט
ו	נא	ו	נב	ח	ט	כה	לב	ח	ט	כה	לב	ח	ח	ט	כה	לב	ח	ח	ט
ו	נב	ו	נג	ח	ט	כו	לג	ח	ט	כו	לג	ח	ח	ט	כו	לג	ח	ח	ט
ו	נג	ו	נד	ח	ט	כז	לד	ח	ט	כז	לד	ח	ח	ט	כז	לד	ח	ח	ט
ו	נד	ו	נה	ח	ט	כח	לה	ח	ט	כח	לה	ח	ח	ט	כח	לה	ח	ח	ט
ו	נה	ו	נו	ח	ט	כט	לו	ח	ט	כט	לו	ח	ח	ט	כט	לו	ח	ח	ט
ו	נו	ו	נז	ח	ט	ל	לא	ח	ט	ל	לא	ח	ח	ט	ל	לא	ח	ח	ט
ו	נז	ו	נח	ח	ט	מא	לב	ח	ט	מא	לב	ח	ח	ט	מא	לב	ח	ח	ט
ו	נח	ו	נט	ח	ט	מב	לג	ח	ט	מב	לג	ח	ח	ט	מב	לג	ח	ח	ט
ו	נט	ו	ס	ח	ט	מג	לד	ח	ט	מג	לד	ח	ח	ט	מג	לד	ח	ח	ט
ו	ס	ו	סא	ח	ט	מד	לה	ח	ט	מד	לה	ח	ח	ט	מד	לה	ח	ח	ט
ו	סא	ו	סב	ח	ט	מה	לו	ח	ט	מה	לו	ח	ח	ט	מה	לו	ח	ח	ט
ו	סב	ו	סג	ח	ט	מו	לא	ח	ט	מו	לא	ח	ח	ט	מו	לא	ח	ח	ט
ו	סג	ו	סד	ח	ט	מז	לב	ח	ט	מז	לב	ח	ח	ט	מז	לב	ח	ח	ט
ו	סד	ו	סה	ח	ט	מח	לג	ח	ט	מח	לג	ח	ח	ט	מח	לג	ח	ח	ט
ו	סה	ו	סו	ח	ט	מט	לד	ח	ט	מט	לד	ח	ח	ט	מט	לד	ח	ח	ט
ו	סו	ו	סז	ח	ט	א	לה	ח	ט	א	לה	ח	ח	ט	א	לה	ח	ח	ט
ו	סז	ו	סח	ח	ט	ב	לו	ח	ט	ב	לו	ח	ח	ט	ב	לו	ח	ח	ט
ו	סח	ו	סט	ח	ט	כ	לא	ח	ט	כ	לא	ח	ח	ט	כ	לא	ח	ח	ט
ו	סט	ו	ע	ח	ט	כא	לב	ח	ט	כא	לב	ח	ח	ט	כא	לב	ח	ח	ט
ו	ע	ו	עא	ח	ט	כב	לג	ח	ט	כב	לג	ח	ח	ט	כב	לג	ח	ח	ט
ו	עא	ו	עב	ח	ט	כג	לד	ח	ט	כג	לד	ח	ח	ט	כג	לד	ח	ח	ט
ו	עב	ו	עג	ח	ט	כד	לה	ח	ט	כד	לה	ח	ח	ט	כד	לה	ח	ח	ט
ו	עג	ו	עד	ח	ט	כה	לו	ח	ט	כה	לו	ח	ח	ט	כה	לו	ח	ח	ט
ו	עד	ו	עה	ח	ט	כו	לא	ח	ט	כו	לא	ח	ח	ט	כו	לא	ח	ח	ט
ו	עה	ו	עו	ח	ט	כז	לב	ח	ט	כז	לב	ח	ח	ט	כז	לב	ח	ח	ט
ו	עו	ו	עז	ח	ט	כח	לג	ח	ט	כח	לג	ח	ח	ט	כח	לג	ח	ח	ט
ו																			

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפסוקים בחומש במדבר

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
טז	כג	יח	י	כ	י	כג	יט	יט	ג	כב	ד	יז	מב	כ	יב	יז	מב	כ	יב
טז	כד	יח	יא	כ	יא	כג	כ	יט	ד	כב	ה	יז	מג	כ	יג	יז	מג	כ	יג
טז	כה	יח	יב	כ	יב	כג	כא	יט	ה	כב	ו	יח	א	כ	יד	יח	א	כ	יד
טז	כו	יח	יג	כ	יג	כג	כב	יט	ו	כב	ז	יח	ב	כ	טו	יח	ב	כ	טו
טז	כז	יח	יד	כ	יד	כג	כג	יט	ז	כב	ח	יח	ג	כ	טז	יח	ג	כ	טז
טז	כח	יח	טו	כ	טו	כג	כד	יט	ח	כב	ט	יח	ד	כ	יז	יח	ד	כ	יז
טז	כט	יח	טז	כ	טז	כג	כה	יט	ט	כב	י	יח	ה	כ	יח	יח	ה	כ	יח
טז	ל	יח	יז	כ	יז	כג	כו	יט	י	כב	יא	יח	ו	כ	יט	יח	ו	כ	יט
טז	לא	יח	יח	כ	יח	כג	כז	יט	יא	כב	יב	יח	ז	כ	כ	יח	ז	כ	כ
טז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כח	יט	יב	כב	יג	יח	ח	כ	כא	יח	ח	כ	כא
טז	לג	יח	כ	כ	כ	כג	כט	יט	יג	כב	יד	יח	ט	כ	כב	יח	ט	כ	כב
טז	לד	יח	כא	כ	כא	כג	ל	יט	יד	כב	טו	יח	י	כ	כג	יח	י	כ	כג
טז	לה	יח	כב	כ	כב	כג	א	יט	טו	כב	טז	יח	יא	כ	כד	יח	יא	כ	כד
טז	לו	יח	כג	כ	כג	כג	ב	יט	טז	כב	יז	יח	יב	כ	כה	יח	יב	כ	כה
טז	לז	יח	כד	כ	כד	כג	ג	יט	יז	כב	יח	יח	יג	כ	כו	יח	יג	כ	כו
יז	א	יח	כה	כ	כה	כג	כד	יט	יח	כב	יט	יח	יד	כ	כז	יח	יד	כ	כז
יז	ב	יח	כו	כ	כו	כג	כה	יט	יט	כב	כ	יח	טו	כ	כח	יח	טו	כ	כח
יז	ג	יח	כז	כ	כז	כג	כז	יט	כ	כב	כא	יח	טז	כ	כט	יח	טז	כ	כט
יז	ד	יח	כח	כ	כח	כג	כז	יט	כא	כב	כב	יח	יז	כא	א	יח	יז	כא	א
יז	ה	יח	כט	כ	כט	כג	כח	יט	כב	כב	כג	יח	יח	כא	ב	יח	יח	כא	ב
יז	ו	יח	ל	כ	ל	כג	כד	יט	כג	כב	כד	יח	יט	כא	ג	יח	יט	כא	ג
יז	ז	יח	לא	כ	לא	כג	כז	יט	כד	כב	כה	יח	כ	כא	ד	יח	כ	כא	ד
יז	ח	יח	לב	כ	לב	כג	כז	יט	כה	כב	כו	יח	כא	כא	ה	יח	כא	כא	ה
יז	ט	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	כב	כא	ו	יח	כב	כא	ו
יז	י	יח	כ	כ	כ	כג	כז	יט	כז	כב	כח	יח	כג	כא	ז	יח	כג	כא	ז
יז	יא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כח	כב	כט	יח	כד	כא	ח	יח	כד	כא	ח
יז	יב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כט	כב	ל	יח	כה	כא	ט	יח	כה	כא	ט
יז	יג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כ	כב	לא	יח	כו	כא	י	יח	כו	כא	י
יז	יד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לב	יח	כז	כא	יא	יח	כז	כא	יא
יז	טו	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לג	יח	כח	כא	יב	יח	כח	כא	יב
יז	טז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לד	יח	כט	כא	יג	יח	כט	כא	יג
יז	יז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לה	יח	ל	כא	יד	יח	ל	כא	יד
יז	יח	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לו	יח	לא	כא	טו	יח	לא	כא	טו
יז	יט	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לז	יח	לב	כא	טז	יח	לב	כא	טז
יז	כ	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לח	יח	לג	כא	יז	יח	לג	כא	יז
יז	כא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לט	יח	לד	כא	יח	יח	לד	כא	יח
יז	כב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מ	יח	לה	כא	יט	יח	לה	כא	יט
יז	כג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מא	יח	לו	כא	כ	יח	לו	כא	כ
יז	כד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מב	יח	לז	כא	כא	יח	לז	כא	כא
יז	כה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כג	יח	לח	כא	כב	יח	לח	כא	כב
יז	כו	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כד	יח	לט	כא	כג	יח	לט	כא	כג
יז	כז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כה	יח	ל	כא	כד	יח	ל	כא	כד
יז	כח	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	לא	כא	כה	יח	לא	כא	כה
יז	כט	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	לב	כא	כז	יח	לב	כא	כז
יז	ל	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כח	יח	לג	כא	כח	יח	לג	כא	כח
יז	לא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כט	יח	לד	כא	כט	יח	לד	כא	כט
יז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	ל	יח	לה	כא	ל	יח	לה	כא	ל
יז	לג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לב	יח	לו	כא	לב	יח	לו	כא	לב
יז	לד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לג	יח	לז	כא	לג	יח	לז	כא	לג
יז	לה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לד	יח	לח	כא	לד	יח	לח	כא	לד
יז	לו	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לה	יח	לט	כא	לה	יח	לט	כא	לה
יז	לז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לז	יח	ל	כא	לז	יח	ל	כא	לז
יז	לא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לח	יח	לב	כא	לח	יח	לב	כא	לח
יז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לט	יח	לג	כא	לט	יח	לג	כא	לט
יז	לג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מ	יח	לד	כא	מ	יח	לד	כא	מ
יז	לד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מא	יח	לה	כא	מא	יח	לה	כא	מא
יז	לה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מב	יח	לו	כא	מב	יח	לו	כא	מב
יז	לז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כג	יח	לז	כא	כג	יח	לז	כא	כג
יז	לח	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כד	יח	לב	כא	כד	יח	לב	כא	כד
יז	לט	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כה	יח	לג	כא	כה	יח	לג	כא	כה
יז	מ	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	לד	כא	כז	יח	לד	כא	כז
יז	מא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	לה	כא	כז	יח	לה	כא	כז
יז	מב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כח	יח	לו	כא	כח	יח	לו	כא	כח
יז	כג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כט	יח	לז	כא	כט	יח	לז	כא	כט
יז	כד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	ל	יח	לח	כא	ל	יח	לח	כא	ל
יז	כה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לב	יח	לה	כא	לב	יח	לה	כא	לב
יז	כו	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לג	יח	לו	כא	לג	יח	לו	כא	לג
יז	כז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לד	יח	לז	כא	לד	יח	לז	כא	לד
יז	כח	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לה	יח	לח	כא	לה	יח	לח	כא	לה
יז	כט	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לז	יח	לט	כא	לז	יח	לט	כא	לז
יז	ל	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מ	יח	ל	כא	מ	יח	ל	כא	מ
יז	לא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מא	יח	לב	כא	מא	יח	לב	כא	מא
יז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מב	יח	לג	כא	מב	יח	לג	כא	מב
יז	לג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כג	יח	לד	כא	כג	יח	לד	כא	כג
יז	לד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כד	יח	לה	כא	כד	יח	לה	כא	כד
יז	לה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כה	יח	לו	כא	כה	יח	לו	כא	כה
יז	לז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כז	יח	לז	כא	כז	יח	לז	כא	כז
יז	לא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כח	יח	לח	כא	כח	יח	לח	כא	כח
יז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	כט	יח	ל	כא	כט	יח	ל	כא	כט
יז	לג	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	ל	יח	לב	כא	ל	יח	לב	כא	ל
יז	לד	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לב	יח	לג	כא	לב	יח	לג	כא	לב
יז	לה	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לג	יח	לד	כא	לג	יח	לד	כא	לג
יז	לו	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לד	יח	לה	כא	לד	יח	לה	כא	לד
יז	לז	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	לה	יח	לו	כא	לה	יח	לו	כא	לה
יז	לא	יח	יט	כ	יט	כג	כז	יט	כז	כב	מ	יח	לז	כא	מ	יח	לז	כא	מ
יז	לב	יח	יט	כ	יט	כג	כז												

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש במדבר

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש דברים

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
א	א-מו	א	א-מו	א	ב	כז	ב	א	ב	כז	ב	א	ב	כז	ב
ב	ב	א	ב	ב	ב	כח	ב	ב	ב	כח	ב	ב	ב	כח	ב
ג	ג	ב	ג	ג	ג	כט	ג	ג	ג	כט	ג	ג	ג	כט	ג
ד	ד	ב	ד	ד	ד	ל	ד	ד	ד	ל	ד	ד	ד	ל	ד
ה	ה	ב	ה	ה	ה	לא	ה	ה	ה	לא	ה	ה	ה	לא	ה
ו	ו	ב	ו	ו	ו	לב	ו	ו	ו	לב	ו	ו	ו	לב	ו
ז	ז	ב	ז	ז	ז	לג	ז	ז	ז	לג	ז	ז	ז	לג	ז
ח	ח	ב	ח	ח	ח	לד	ח	ח	ח	לד	ח	ח	ח	לד	ח
ט	ט	ב	ט	ט	ט	לה	ט	ט	ט	לה	ט	ט	ט	לה	ט
י	י	ב	י	י	י	לו	י	י	י	לו	י	י	י	לו	י
יא	יא	ב	יא	יא	יא	לז	יא	יא	יא	לז	יא	יא	יא	לז	יא
יב	יב	ב	יב	יב	יב	לח	יב	יב	יב	לח	יב	יב	יב	לח	יב
יג	יג	ב	יג	יג	יג	לט	יג	יג	יג	לט	יג	יג	יג	לט	יג
יד	יד	ב	יד	יד	יד	ל	יד	יד	יד	ל	יד	יד	יד	ל	יד
טו	טו	ב	טו	טו	טו	לא	טו	טו	טו	לא	טו	טו	טו	לא	טו
טז	טז	ב	טז	טז	טז	לב	טז	טז	טז	לב	טז	טז	טז	לב	טז
יז	יז	ב	יז	יז	יז	לג	יז	יז	יז	לג	יז	יז	יז	לג	יז
יח	יח	ב	יח	יח	יח	לד	יח	יח	יח	לד	יח	יח	יח	לד	יח
יט	יט	ב	יט	יט	יט	לה	יט	יט	יט	לה	יט	יט	יט	לה	יט
כ	כ	ב	כ	כ	כ	לו	כ	כ	כ	לו	כ	כ	כ	לו	כ
כא	כא	ב	כא	כא	כא	לז	כא	כא	כא	לז	כא	כא	כא	לז	כא
כב	כב	ב	כב	כב	כב	לח	כב	כב	כב	לח	כב	כב	כב	לח	כב
כג	כג	ב	כג	כג	כג	לט	כג	כג	כג	לט	כג	כג	כג	לט	כג
כד	כד	ב	כד	כד	כד	ל	כד	כד	כד	ל	כד	כד	כד	ל	כד
כה	כה	ב	כה	כה	כה	לא	כה	כה	כה	לא	כה	כה	כה	לא	כה
כו	כו	ב	כו	כו	כו	לב	כו	כו	כו	לב	כו	כו	כו	לב	כו
כז	כז	ב	כז	כז	כז	לג	כז	כז	כז	לג	כז	כז	כז	לג	כז
כח	כח	ב	כח	כח	כח	לד	כח	כח	כח	לד	כח	כח	כח	לד	כח
כט	כט	ב	כט	כט	כט	לה	כט	כט	כט	לה	כט	כט	כט	לה	כט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לו	ל	ל	ל	לו	ל	ל	ל	לו	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לז	לא	לא	לא	לז	לא	לא	לא	לז	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לח	לב	לב	לב	לח	לב	לב	לב	לח	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לט	לג	לג	לג	לט	לג	לג	לג	לט	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	ל	לד	לד	לד	ל	לד	לד	לד	ל	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לא	לה	לה	לה	לא	לה	לה	לה	לא	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לב	לו	לו	לו	לב	לו	לו	לו	לב	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו	לו	לו	לז	לו
לז	לז	ב	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז	לז	לז	לח	לז
לח	לח	ב	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח	לח	לח	לט	לח
לט	לט	ב	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט	לט	לט	ל	לט
ל	ל	ב	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל	ל	ל	לא	ל
לא	לא	ב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא	לא	לא	לב	לא
לב	לב	ב	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב	לב	לב	לג	לב
לג	לג	ב	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג	לג	לג	לד	לג
לד	לד	ב	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד	לד	לד	לה	לד
לה	לה	ב	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה	לה	לה	לו	לה
לו	לו	ב	לו	לו	לו										

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש דברים

סדר	פסוק	פרק	פסוק
ד	יא	ד	ד
ד	יב	ד	ה
ד	יג	ד	ו
ד	יד	ד	ז
ד	טו	ח	ח
ד	טז	ד	ט
ד	יז	ד	י
ד	יח	ד	יא
ד	יט	ד	יב
ד	כ	ד	יג
ד	כא	ד	יד
ד	כב	ד	טו
ד	כג	ד	טז
ד	כד	ד	יז
ד	כה	ד	יח
ד	כו	ד	יט
ד	כז	ד	כ
ד	כח	ד	כא
ד	כט	ד	כב
ד	ל	ד	כג
ד	לא	ד	כד
ד	לב	ד	כה
ד	לג	ד	כו
ד	לד	ד	כז
ד	לה	ד	כח
ד	לו	ד	כט
ד	לז	ד	ל
ד	לח	ד	לא
ד	לט	ד	לב
ד	מ	ד	לג
ד	מא	ד	לד
ד	מב	ד	לה
ד	מג	ד	לו
ד	מד	ד	לז
ד	מה	ד	לח
ד	מו	ד	לט
ד	מז	ד	מ
ה	א	ד	מא
ה	ב	ד	מב
ה	ג	ד	מג
ה	ד	ד	מד
ה	ה	ד	מה
ה	ו	ד	מו
ה	ז	ד	מז
ה	ח	ד	מח
ה	ט	ד	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז
ה	מז	ה	לח
ה	מח	ה	לט
ה	מט	ה	מ
ה	א	ה	מא
ה	ב	ה	מב
ה	ג	ה	מג
ה	ד	ה	מד
ה	ה	ה	מה
ה	ו	ה	מו
ה	ז	ה	מז
ה	ח	ה	מח
ה	ט	ה	מט
ה	י	ה	א
ה	יא	ה	ב
ה	יב	ה	ג
ה	יג	ה	ד
ה	יד	ה	ה
ה	טו	ה	ו
ה	טז	ה	ז
ה	יז	ה	ח
ה	יח	ה	ט
ה	יט	ה	י
ה	כ	ה	יא
ה	כא	ה	יב
ה	כב	ה	יג
ה	כג	ה	יד
ה	כד	ה	טו
ה	כה	ה	טז
ה	כו	ה	יז
ה	כז	ה	יח
ה	כח	ה	יט
ה	כט	ה	כ
ה	ל	ה	כא
ה	לא	ה	כב
ה	לב	ה	כג
ה	לג	ה	כד
ה	לד	ה	כה
ה	לה	ה	כו
ה	לו	ה	כז
ה	לז	ה	כח
ה	לח	ה	כט
ה	לט	ה	ל
ה	מ	ה	לא
ה	מא	ה	לב
ה	מב	ה	לג
ה	מג	ה	לד
ה	מד	ה	לה
ה	מה	ה	לו
ה	מו	ה	לז

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש דברים

[illegible]

מפתח סדרי התנ"ך

לוח להשוואת מספרי הפסוקים לפי החלוקה היהודית לסדרים ובחלוקה לפרקים בחומש דברים

סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק	סדר	פסוק	פרק	פסוק
כז	א-כט	לג	א-כט	כה	ו	לא	יט	כד	טז	לא	ו	כד	ב	ל	יב
כז	ל	לד	א	כה	ז	לא	כ	כד	יז	לא	ז	כד	ג	ל	יג
כז	לא	לד	ב	כה	ח	לא	כא	כד	יח	לא	ח	כד	ד	ל	יד
כז	לב	לד	ג	כה	ט	לא	כב	כד	יט	לא	ט	כד	ה	ל	טו
כז	לג	לד	ד	כה	י	לא	כג	כד	כ	לא	י	כד	ו	ל	טז
כז	לד	לד	ה	כה	יא	לא	כד	כד	כא	לא	יא	כד	ז	ל	יז
כז	לה	לד	ו	כה	יב	לא	כה	כד	כב	לא	יב	כד	ח	ל	יח
כז	לו	לד	ז	כה	יג	לא	כו	כד	כג	לא	יג	כד	ט	ל	יט
כז	לז	לד	ח	כה	יד	לא	כז	כה	א	לא	יד	כד	י	ל	כ
כז	לח	לד	ט	כה	טו	לא	כח	כה	ב	לא	טו	כד	יא	לא	א
כז	לט	לד	י	כה	טז	לא	כט	כה	ג	לא	טז	כד	יב	לא	ב
כז	מ	לד	יא	כה	יז	לא	ל	כה	ד	לא	יז	כד	יג	לא	ג
כז	מא	לד	יב	כו	א-נב	לב	א-נב	כה	ה	לא	יח	כד	יד	לא	ד
												כד	טו	לא	ה

ראשי סדרים
